

A SZINERGIA ESZTENDEJE

A Magyar Pedagógiai Társaság évkönyve
2022

A szinergia esztendeje

A Magyar Pedagógiai Társaság 2022. évi évkönyve

Főszerkesztő:
KÁLMÁN ANIKÓ

Szerkesztőbizottság:
BERNHARDT RENÁTA, MUDRI ZSUZSA, VILLÁNYI GYÖRGYNÉ JUTKA,
TRENCSENYI LÁSZLÓ, TURCSIK KATALIN

ISSN 2786-1031 (Nyomtatott)

Felelős kiadó:
A MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG ELNÖKE
Kiadó: Magyar Pedagógiai Társaság © 2023
<http://pedagogiai-tarsasag.hu>

Tartalomjegyzék

Előszó	9
Küldöttgyűlések 2022-ben	12
A Vezetői Kollégium ülései	13
Tavaszi ülés	13
Őszi ülés	15
A Szakmai Kollégium ülései	19
Tavaszi ülés	19
Őszi ülés	23
Állásfoglalások	25
A Magyar Pedagógiai Társaság küldöttgyűlésének állásfoglalása a pedagógus szakma minőségének védelmében	25
Viharos tanévkezdés – veszélyben a polgári társadalom ideája	25
Nyilatkozat	28
Staféta tábor	29
XI. „Szülőnek lenni” konferencia	35
„Ünnepnapok az egész életen át tartó tanulásért 2022”	37
Pedagógiai-andragógiai könyvbemutató az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Iskolában	39
Játsszunk Mindannyian! – a Világjátékhoz kapcsolódó Országos Játéknap megvalósításáról	41
Erzsébetvárosi Korzó	43
Veszteségeink	44
Elismerések	45
Az MPT elismerését kapták	45
Az Ádám György Érdemérem 2022. évi kitüntetettje: Szenes György	45
Majzik-díj	46
Benedek András nemzetközi elismerése	46
Állami kitüntetések	46
Helyi, intézményi, városi kitüntetések	47
A szakosztályok, a szakképzési kollégium és a tagozatok beszámolóí	48
Szakosztályok beszámolóí	48
Családpedagógiai Szakosztály	48

<i>Didaktikai Szakosztály</i>	49
<i>Diszlexiás Gyermek Fejlesztéséért Szakosztály</i>	51
<i>Felnőttképzési Szakosztály</i>	52
<i>A Felnőttképzési Szakosztály és a Szakképzési Kollégium egyesülése</i>	53
<i>Felsőoktatási Szakosztály</i>	54
<i>Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczak Munkabizottság</i>	56
<i>Hagyományismereti Szakosztály</i>	57
<i>Interkulturális Pedagógiai Szakosztály</i>	58
<i>Kalokagathia Szakosztály</i>	58
<i>Kerekgedei Makó Pál Matematikatanári Szakosztály</i>	60
<i>Kisgyermeknevelési Szakosztály</i>	60
<i>Kiss Árpád Műhely</i>	62
<i>Konduktív Pedagógiai Szakosztály</i>	63
<i>Korai Iskolaelhagyás Megelőzéséért Szakosztály</i>	65
<i>Neveléstörténeti Szakosztály</i>	66
<i>Összehasonlító Pedagógiai Szakosztály</i>	66
<i>Pályaorientációs Szakosztály</i>	67
<i>Prevenációs Szakosztály</i>	72
<i>Robottechnikai Szakosztály</i>	73
<i>Színes Húrok Szakosztály</i>	75
<i>Tanulókör Szakosztály</i>	76
<i>Szakképzési Kollégium</i>	77
Tagozatok beszámolói	81
<i>Bács-Kiskun Megyei Tagozat</i>	81
<i>Békés Megyei Tagozat</i>	82
<i>Eszterházy Tagozat</i>	83
<i>Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tagozat</i>	84
<i>Közép-magyarországi Tagozat</i>	86
<i>Nógrád Megyei Tagozat</i>	88
<i>Somogy Megyei Tagozat</i>	90
<i>Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tagozat</i>	91
Kiss Áron emlékdélután a Budai Képzőben (ELTE TÓK) – június 22-én, a nagy előd 177. születésnapján	93
Kriston Vizi József előadása	96
A varsói Öreg Doktor emlékezete – konferenciatudósítás	100
Romasors: a roma gyerekeknek a szociális gettóból való kitörése és az oktatás kapcsolata	104
Mester- avagy fércmű? Az MPT Kalokagathia Szakosztály vendége volt Radó Péter	111

Könyvismertetések	112
Bernhardt Renáta – Henn-Papp Anna – Villányi Györgyné – Trencsényi László (szerk.): <i>A Magyar Pedagógiai Társaság évkönyve 2021</i>	112
Czakó Kálmán (szerk.): <i>Csillagfényben könyvsorozatunk VI. kötete</i>	113
Fojtán István: <i>Kandó-mozdonyok. Kandó Kálmán élete és munkássága</i>	114
Malatyinszki Szilárd: <i>A digitalizáció hatása az emberi erőforrásra</i>	116
Malatyinszki Szilárd: <i>Térségfejlesztés és emberi erőforrás – A neveléstudomány társadalmi metszetei</i>	119
Reischmann, Jost: <i>Essential Readings in International and Comparative Adult Education</i>	122
UNESCO Institute for Lifelong Learning: <i>Making Lifelong Learning a Reality – A handbook</i>	123
Derényi András – Farkas Éva – Ütőné Visi Judit: <i>Helyzetfeltáró tanulmány (Progress Report) a 2015. évi Referencing Report bevezetéséről</i>	124
Balogh Edit (szerk.): <i>A képességek láthatóvá tételének és elismerésének lehetőségei Magyarországon</i>	126
Tutlys, V. – Markowitsch, J. – Pavlin, S. – Winterton, J.: <i>Skill Formation in Central and Eastern Europe. A Search for Patterns and Directions of Development</i>	127
Trencsényi László (szerk.): <i>Tanúhegyek 2.</i>	128
Gál Ferenc (szerk.): <i>Taksonyi beszélgetések a pedagógiáról</i>	128
Csermely László (szerk.): <i>A nyíregyházi erdőszori iskola tanárainak arcképcsarnoka</i>	135
Folyóiratok	137
Dióhéjban az <i>Új Pedagógiai Szemle</i> 2022-es évéről	137
A <i>Kisgyermek</i> szakmai folyóirat	138
Néhány kuriózum a 89 évesen elhunyt soproni tagtársunk, Légrádi Imre tanár úr hagyatékából	140
In memoriam Légrádi Imre (1933–2022)	140
Halak dolgában	142

Előszó

2022 Európa, és benne Magyarország, számára is különösen nehéz és sok meglepetést okozó év volt. Vajon milyen hatással volt társaságunk működésére mindaz, ami történt a világban, az országban, az oktatási–nevelési intézményekben? Reagáltunk-e és hogyan ezekre a hatásokra? Nyomot hagytak-e ezek az MPT 2022-es krónikájában?

Három meghatározó társadalmi–gazdasági hatást mindenképpen meg kell említenünk, ha erről az évről beszélünk.

A Covid-pandémia hullámai ugyan már csillapodtak, de kaptunk még egy-egy újabb lökést, s a járvány újbóli felerősödésének, illetve újabb vírusfajok elterjedésének veszélye ott lebegett a fejünk felett. A 2020–2021-es év utóhatásai még itt vannak velünk: az iskolapszichológusok tapasztalatai és az elvégzett kutatások arra figyelmeztetnek, hogy a gyerekek mentális állapota sokat romlott a járvány okozta elszigeteltség és szorongás következtében.

Február óta kíséri az életünket az orosz–ukrán háború. Középről láthattuk, mit jelent ez azok számára, akik közvetlenül élnek meg halálos fenyegetettséget, otthonuk elhagyására kényszerülnek, idegen környezetben – itt, közöttünk, iskoláinkban, óvodáinkban – küzdenek a boldogulásukért, élhető körülményeik kialakításáért. Figyeljük a felzaklató híreket, a politikai játszmákat, mert elbizonytalanodtunk abban, bízhatunk-e a békés jövőben.

A növekvő infláció egyre ijesztőbb méretűvé vált, a megélhetési költségek hihetetlen sebességgel kezdtek emelkedni, s még mindig nem látjuk a folyamat végét. Újra kell gondolnunk életmódunkat, óvatosabban tudjuk tervezni jövőnket, veszélyben érezzük egzisztenciális biztonságunkat.

Mi történt eközben az oktatás területén, milyen körülmények között teszik a dolgukat az óvodapedagógusok, tanítók, tanárok, szakképzésben és egyetemeken dolgozó oktatók, a szociális segítők, gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, pszichológusok, a nevelést–oktatást közvetlenül segítők?

Nos, a helyzet egyre tarthatatlanabbá válik. Pusztul az infrastrukturális környezet, és szűkül a szakmai mozgástér, az anyagi és a társadalmi megbecsültség relatív szintje – egymással kölcsönhatásban – elfogadhatatlanul alacsony szinten áll. Csökken a pedagóguslétszám, a korfa eltolódott az idősebb tanárok magasabb aránya felé. A frusztráció és a feszültség, a megfáradtság és a kiegész egyre ijesztőbben érződik az intézményekben.

A helyzetre reagálva felerősödtek a 2016 eleje óta kisebb-nagyobb intenzitással jelentkező pedagógustiltakozások. Januártól decemberig végigkísérte életünket a számtalan demonstráció, sztrájk és polgári engedetlenség.

A remélt és követelt változások helyett kellemetlen meglepetésként hatott ránk a köznevelés irányításának átkerülése a belügyminiszter hatáskörébe. Megtapasztaltuk a „rend, rendezettség, rendszerben gondolkodás” elve mentén működő kommunikációt és döntéseket.

Ránézve a Magyar Pedagógiai Társaság 2022. évi működésére – amiről ez a kötet beszámol –, azt látjuk, hogy a mindennapi életünkben jelen lévő egzisztenciális terhek és a feszült légkör hatásai részben a Társaság működésében is nyomon követhetők. Több szervezeti egységünk küzd a mozgósíthatóság nehézségeivel, a tagok passzivitásával, a tervek meg nem valósulásával, aminek oka részben a személyes találkozások – Covid-veszély miatti – korlátozása is volt. Nyomon követhető azonban az is, hogy reagálunk az aktuális történésekre, tekintve, hogy a fenti témák feldolgozásra kerültek szervezetünk szakmai előadásai és eszmecseréi során. A Covid hatásairól szolt például a Felsőoktatási Szakosztály egyik rendezvényén elhangzott előadás. A világ biztonsága, a gazdasági válság hatásai vagy a háború okozta krízishelyzetek kerültek elő a Családpedagógiai Szakosztály és a Kisgyermeknevelési Szakosztály programjain. A Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczak Munkabizottság közvetlen segítséget is nyújtott a tranzitra váró ukrán menekült gyerekek számára: foglalkozásokat szervezett számukra márciusban, amelyeket részben tagjaik vezettek; s a Kisgyermeknevelési Szakosztály is közreműködött hasonló, játékos foglalkozás kivitelezésében.

A szakosztályok egy része intenzíven foglalkozik saját szakterületével, de visszatérő témák a szervezeti egységek szakmai munkájában a – szintén nagyon aktuális – hátránykompenzáció, a tehetséggondozás, a környezeti nevelés vagy a digitalizáció témája is. Szakmai írások, állásfoglalások, előadások, tematizált szakosztályi ülések és könyvismertető beszélgetések keretében reagáltak szervezeti egységeink az oktatási rendszer jelenlegi, válságos helyzetére. Ez a téma rendkívül megmozgatta a tagságot, s a helyzetelemzésen túl a szükséges változás irányai is többféleképpen megfogalmazódtak.

A rendszer megújítására vonatkozó elvárások a Magyar Pedagógiai Társaságra vonatkozóan, annak működését illetően is élesen megjelentek. A fejlődés igénye már évek óta jelen volt a társaság egészében (gondoljunk például a 2019-ben közösen kidolgozott új stratégiánkra), de most néhány éles kritikai hang szembesítette azzal az Elnökséget, hogy továbbra is erőteljes változásokra van szükség. Hosszú és konstruktív viták során gondoltuk át közösen a fejlesztendő területeket: értékeink és identitásunk meghatározását, infrastrukturális környezetünk javítását, a tagság megújulásának és fiatalításának igényét, a széleskörű szakmai jelenlét és a pedagógusok hétköznapi szükségleteire való reagálás szükségességét. Ezek hosszútávú feladatok, de minden évben előrébb kell lépnünk bennük.

Működésünk áttekintése során detektálható számos erősség és egyben lehetőség. Ilyen a régóta fennálló hagyományaink megőrzése, egy soktagú, lendületes,

aktív „mag” megbízható és eredményes működése, vagy a befelé és kifelé is érvényesülő hálózatosodás fokozódása, amit épp a Covid-időszakban megszokottá vált online megoldások tesznek lehetővé. Különösen örömteli és biztató, hogy négy új szakosztály szerveződött: a Robottechnikai, az Egészségnevelési, a Takács Etel és a Ki-Figyel-Ő Szakosztály.

A Magyar Pedagógiai Társaság legnagyobb erőssége a szervezeti egységek sokszínűsége és önálló működése. A nevelés–oktatás tevékenységeinek és területeinek széles palettáját képviselik, működésük és tevékenységeik sokfélék, munkájuk során különböző kompetenciák és nézőpontok jelennek meg. Legfontosabb feladatunk ezeknek az értékeknek a megőrzése.

Turcsik Katalin

Küldöttgyűlések 2022-ben

Az 50 és 60 közti létszámmal, a küldöttek több mint 50%-ának online jelenlétében lezajlott Küldöttgyűlés viták után, túlnyomó többséggel bizalmat szavazott a korábbi ciklus irányító–koordináló testületeinek, az elnökség változatlan összetételben folytatja munkáját (magam is újabb bizalmat kaptam elnöki megbízatásomhoz).

Persze a beszámolók feletti vita ennél tartalmasabb és élénkebb volt. A régi mandátumhoz új feladatok társulnak. Meg kell találni a jó válaszokat, s hozzá új és új, elsősorban emberi, de nem utolsó sorban anyagi erőforrásokat, melyek elősegíthetik a „talpon maradás” tisztessége mellett a „jelenlét” biztonságát és erőteljességét; a „fiatalítást” nem csupán a „lelkekben”, de fizikai értelemben is elősegíteni kell (magam is egyetlen újabb ciklust vállaltam, hogy odasegítsem a társaságot a szükséges reformlépések megtételéhez, az új személyiségek „felépítéséhez”); nemkülönben a szakmailag igényes megnyilatkozások és a szakmai érdekvédelem optimális arányát, mellyel – hitünk szerint – nem egyszerűen újabb és újabb (a széles értelemben vett szakma tág értelmében) pedagóguscsoportokat tudunk megszólítani, a magunk szellemi hatókörébe vonni, de alkalmasint befolyásolni tudjuk állásfoglalásaink mögé rendezett érvekkel a döntéshozókat is.

Nem könnyű feladat. De vállaltuk.

Köszönjük a konstruktív kritikát, s köszönjük a támogatást, a bizalmat.

A küldöttgyűlés munkáját segítő valamennyi tag- és munkatársnak külön köszönetet mondunk.

*

A Törvényszék kérésére október 18-ra újra összehívott jelenléti küldöttgyűlésen 37 küldött jelent meg. Az MPT rendkívüli küldöttgyűlése 37 igen szavazattal egyhangúlag elfogadta az Alapszabály törvényszék előírta módosításait.

Trencsényi László

A Vezetői Kollégium ülései

Tavaszi ülés

Jelen voltak a Békés Megyei Tagozat, Északnyugat-magyarországi Tagozat, Hajdú-Bihar Megyei Tagozat, Eszterházy Tagozat, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tagozat, Veszprém Megyei Tagozat, Közép-magyarországi Tagozat, Nógrád Megyei Tagozat, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tagozat, Családpedagógiai Szakosztály, Didaktikai Szakosztály, Felnőttoktatási Szakosztály, Felsőoktatási Szakosztály, Diszlexiás Gyerekek Fejlesztéséért Szakosztály, Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczák Munkabizottság, Interkulturális nevelés Szakosztály, Játékpédagógia és gyermekkultúra Szakosztály, Kalokagathia Szakosztály, Keregedei Makó Pál Szakosztály, Kisgyermeknevelési Szakosztály, KORISME Szakosztály, Kőbányai Szenior Mentor Szakosztály, Neveléstörténeti Szakosztály, Pályaorientációs Szakosztály, Prevenciós Szakosztály, Szakképzési kollégium képviselői (a Színes Húrok Szakosztály képviselői munkavégzésük miatt maradtak távol), továbbá az elnökség tagjai, a Felügyelő Bizottság elnöke.

Villányi Judit ügyvezető elnök beköszöntőjében a társasági együttlét emberi kapcsolatrendszerének fontosságára hívta fel a figyelmet. Ezután – a hagyományos szakosztály-bemutatók sorában – *Munkácsy Katalin* szólt a kislétszámú, de a járványhelyzet krízisében is az összetartozást, közös problémákat, feladatokat megoldó, főként online-kapcsolattartó közösség életéről.

Fábry Béla a (határidőig beérkezett) beszámolókat tanulságait elemezte prezentációjában. Kiemelte a helyzet megannyi nehézségét (a személyes kapcsolattartás nehézségeit, a forráshiány előidézte gondokat), de a nehéz helyzetből nem csupán a tiszteletreméltó helytállás példáit ragadta ki, hanem a kreatív innovációk kényszeréből adódó új megoldásokat is felsorolta. Pozitív kicsengésű összegzésében a jövő iránti bizalmat fejezte ki, megköszönve az együttműködést, az odaadó aktivitást.

A rövid vitából *Novák István* hozzászólását emeljük ki, aki méltatta a helytállás önmagán túlmutató jelentőségét.

Ezt követően *Trencsényi Lászlónak* a szervezet alapelemeit bemutató prezentációja egyes oldalaihoz fűződő hozzászólások teljesítették ki az ülés tartalmát.

Szó esett a tagság életkori összetételének gondjairól, az aktív, fiatal korosztály hiányáról, a „tudományos elit” (melynek megnyerésére a Felsőoktatási szakosztály lehetne alkalmas), illetve az élenjáró köznevelési praxis visszafogott jelenlétéről, a szervezeti egységek tartalmi sokféleségéről, de szervezettségi egyenlenségéről is, a vezetői kollégium üléseinek feladatáról, a nyilvánosság fokozásáról, a tájékoztatás többcsatornássá tételének szükségességéről.

A Kőbányai Szenior Mentor Szakosztály bejelentette feloszlását, majd a küldöttgyűlés nyugtázzhatja (talán a járvány elmúltával újjászerveződésre is nyílik esély). Az ifjú korosztályok bevonására vállalkozott Játépedagógia és gyermekkultúra Szakosztálynak a Kisgyermeknevelési Szakosztályba integrálódását végig kell gondolni. Sajátságos, hogy korábbi küldöttgyűlési impulzusok dacára sem indult meg a nagy szervezeti egységek területi strukturálódása (pl. városi szervezetek nem jöttek létre). A Bács-Kiskun megyei tagozat vezetői krízisét a tagozatnak kell megoldania, egy Kecskemét–Baja „váltógazdaság” ígérete látszik halványan megvalósulni.

Jelzések érkeztek új tartalmakhoz kötődő szakosztályok alakítására. A Didaktikai Szakosztály a „digitális pedagógia” tartalmát kész befogadni saját szervezetébe. Szóba került az elmúlt hónapokban Vegán Szakosztály, újabb Robottechnikai Szakosztály, Egészségnevelési Szakosztály szerveződése, és a korábban jól működő Információs Szakosztály helyett szakmai információs „szakosztály” létesítéséről is vannak tervek a szakfolyóiratok szerkesztői között.

A Szakmai Kollégium választással felkérendő tagjaira kért több javaslatot az elnök (kiemelve a fontos szakmák jelenlétét, a határon túliak bevonását stb.). Megerősítést nyert a szervezeti egységek autonómiája, a vezetési szerkezetüket, tisztújítási kötelezettségeiket, elnevezésüket stb. is beleértve. Az elnök elmondta, hogy a folyóiratok szerkesztőbizottságairól a lapok szerkesztőségei elismeréssel nyilatkoztak, s nem igényeltek változtatást. Az elnök jelezte: a könyvkiadás költségeit céltámogatások fedezik, nem vonnak el forrást a társasági élet más formáitól, szakosztályi, tagozati kérelmek esetén szerény, szimbolikus értékű támogatásra lesz lehetőség – főként, ha a tagdíjfizetési hajlandóság üteme megmarad.

E körben kapott szót *Benedek András*, a Jelölést Előkészítő Bizottság elnöke, aki a társaság összetételéről, helyzetéről hasonlóképpen vázolt fel képet; jelezte, hogy a bizottság nagy elkötelezettséggel, gonddal dolgozik – várják a beérkező személyi javaslatokat.

Élénk vita bontakozott ki a társaság „stratégiai” kérdéseiről. Új – vagy éppen megerősített – stratégiára van szükség? Folyamatos programimpulzusokra? Átfogó, egységes problémafelvetésre, tárgyalásmódra? A sokféleség közti harmónia erősítésére? A Prevenációs Szakosztály elnöke erre vonatkozóan ajánlotta a „megelőzés princípiumát”, mások átfogó – a Taní-Tani konferencia hagyományaira támaszkodó – konferencia szervezését indítványozták. A küldöttgyűlés online megszervezése mellett többen érveltek. Az elnökség átgondolja e javaslatokat, s erejéhez mérten megoldásokat kínál. A kollégiumok ülései nem pótolják a küldöttgyűlés kompetenciáit, de egy „stratégiai megbeszélés” szervezésére lenne igény. Ezen a rendkívüli ülésen kerülne sor a Közép-magyarországi Tagozat vezetője kritikus vitaanyagának megbeszélésére is.

Végezetül a hiányérzet betöltésére, de ezen túlmenő tartalmi és szervezeti kérdésekre alkalmas keret, a face-to-face élményt intenzíven biztosító Staféta táborról

volt szó, melyről a korábbi két tábor szervező Közép-magyarországi Tagozat vezetője közölte, hogy Tatán, az ifjúsági táborban előkészítette a terepet, s Levente Péter és Döbrentey Ildikó részvételi szándékát is megszerezte, de várja annak a szervezeti egységnek a jelentkezését, mely „házigazdája” lesz a tábornak.

„Fontos, hogy február végéig megtaláljuk a XX. Staféta tábor szervezőket” – köszönte a hozzászólásokat *Villányi Judit*.

Villányi Györgyné Jutka és Trencsényi László

Őszi ülés

Az ülés időpontja: 2022. szeptember 28. – online.

Az ülésen jelen voltak az alábbi szervezeti egységek képviselői (összesen: 26 fő). Képviseletet magát a Szakképzési Kollégium; a Szakosztályok közül: Családpedagógiai Szakosztály, Didaktikai Szakosztály, Diszlexiás Gyermek Fejlesztésért Szakosztály, Felnőttképzési Szakosztály, Felsőoktatási Szakosztály, Kalokagathia Szakosztály, Keregedei Makó Pál Szakosztály, Kisgyermeknevelési Szakosztály, Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczak Munkabizottság, Pályaorientációs Szakosztály, Prevenációs Szakosztály, Robottechnikai Szakosztály, Multikulturális nevelés Szakosztály, Színes Húrok Szakosztály; a tagozatok közül: Békés Megyei Tagozat, Eszterházy Tagozat, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tagozat, Somogy Megyei Tagozat, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tagozat, Veszprém Megyei Tagozat.

Trencsényi László köszöntötte a Vezetői Kollégium megjelent tagjait, emlékeztetett a júniusi Küldöttgyűlés konstruktív és bizakodó légkörére, egyben az őszen a pedagógus társadalmat és konkrétan a társaságot is érintő váratlanul megnehezedett helyzetére. Az elnök ismertette a rendkívüli Küldöttgyűlés összehívásának okait, egyben ismertette, hogy a Küldöttgyűlés jelenléti formában történik. Az elnök javasolta, hogy a vidéki kollégák előre is elküldhetik véleményüket, illetve utólag is nyugtázhatják a döntés érvényességét, majd tisztázta az összehívás indokait, melyre a Törvényszék által igényelt Alapszabály-módosítás kapcsán van szükség. Okok:

- Online előírások: elsősorban az online ülések lebonyolítása kapcsán szükséges szabályok (a dokumentumot Révész György, Túri Ilona, Suhajda Csilla és Fábry Béla készíti).
- A vezetési struktúra előkészítése kapcsán történő változások: a társelnöki pozíció bevezetése érdekében történő változás jelen pillanatban várat magára, ezért az előterjesztésre kerülő Alapszabályban nem kerül megfogalmazásra (Benedek András Jelölő Bizottsági Elnök egyetértésével). Amennyiben döntés születik a társelnöki pozíció kapcsán, akkor kerül sor az Alapszabály

módosítására is. Az elhangzottakat a Vezetői Kollégium egyhangúlag elfogadta és támogatja.

A küldöttgyűlésen elfogadott stratégia szelleméről esett szó ezután.

A társasági tagok számának változása, a fiatalok bevonása

Trencsényi László a társasági tagok számának változását is ismertette, üdvözölte a társaságban megjelent kb. 20 főnyi új, fiatal belépőt (pl. Északnyugat-magyarországi Tagozat, Felnőttképzési Szakosztály, Szakképzési Kollégium, Robottechnikai Szakosztály, Közép-magyarországi Tagozat, Pályaorientációs Szakosztály, KORISME Szakosztály). A társaság tagsági viszonyai tekintetében beszámolt arról is, hogy kb. 60 fő „elveszett” kolléga tagsága kerül megszüntetésre – a szakosztályi/tagozati vezetők és az elnökség egyetértésével. Jelenleg több mint 700 főnyi tagdíjfizető taggal és kb. 10 fő szakosztályi tagdíjmentességet igénylő taggal rendelkezik a társaság, továbbá 100 felett van a tiszteletbeli tagok száma (bár közülük is többen fizetik tagdíjukat).

A szervezeti egységek erősítése, a műhelyjelleg és a közösségjelleg

- Felelősség a tagokért: *Trencsényi László* arra kéri a szakosztályi és tagozati vezetőket, hogy legyenek figyelmesek az elhunyt tagtársak nyomon követésében, ugyanakkor az elismerések, kitüntetések kapcsán is figyeljék meg a tagtársaikat. Egyben kéri a vezetők segítségét a tagdíjügyek szorgalmazásában is. A lehetőségekhez mérten váljon műhellyé, közösséggé a szervezeti egység, s ebben a vezetőségeknek növekedjen a felelőssége.
- Belső együttműködések: *Elnök úr* ösztönzi a megjelent vezetőket a szakosztályok és tagozatok további együttműködésére, és szorgalmazza új kapcsolatok kiépítését. Megemlíti, hogy a hagyományosan befogadó felső- és közoktatási intézmények mellett sokszor civil partnerek, közösségi házak támogatják a társasági programokat.
- Nyilvánosság, tájékoztatás: *Elnök úr* arra kéri a jelenlévőket, hogy a társasági események kooperációban történő szervezésekor mindig kerüljön megnevezésre az MPT. Felhívja a figyelmet arra, hogy az együttműködések jegyében a honlapon is feltüntetésre kerültek az anyagi forrásokat biztosító támogatók éppúgy, mint a szervezeti egységeknek otthont adó intézmények.

Elnök úr kéri a jelenlévőket az információk online és offline terjesztésére belső és külső körökben is, mindamelllett, hogy az MPT Facebook-csoportja, honlapja folyamatosan követi az eseményeket.

A közelmúlt programjainak sikerei, új kapcsolatok, partnerek

Trencsényi László beszámolt az elmúlt időszak sikeres programjairól, így a nyári Staféta táborról, ahol egyebek mellett a Robottechnikai Szakosztály mutatkozott

be sikeresen. Jelezte, hogy a Magyar Politikatudományi Társasággal történt kapcsolatfelvétel eredményeként az állampolgári nevelés témájában is szívesen részt vesz a Társaság a következő évi Staféta táborban. Pozitívan értékelt, hogy mind a sikeres részvétellel jellemezhető Erzsébetvárosi Civil Korzón, mind a Staféta tábornak köszönhetően sikerült új tagokat bevonni a társasági életbe. Új, fontos nyilvánosságot jelentő esemény volt a Korczak konferencia is, mely a YouTube-csatornán is elérhető (50 főnyi követővel). Elnök úr üdvözölte az újonnan alakult Robottechnikai Szakosztályt, és az alakulóban lévő egységet: az Egészségnevelési Szakosztályt, melynek létrehozója Ádám Ágnes főorvos asszony. Beszámolt arról, hogy a novemberi Szakmai Kollégium előkészítése során, illetve a Szakmai Kollégium előtt a határon túli pedagógiai társaságokkal kerül megszervezésre egy ismerkedő beszélgetés.

Elnök úr felkéri a tagokat, hogy szóljanak hozzá az eddig elhangzott témákhoz. Hozzászólás, javaslat nem történt az eddigi témákban.

Ezt követően az őszi rendezvénysorozatról esett szó

Trencsényi László felkérte *Vedovatti Anildot*, hogy ismertesse az „Ünnepnapok az egész életen át tartó tanulásért” programsorozat eddig beküldött programjait, mely eseménysorozat koordinációja *Kraiciné Szokoly Mária* vezetésével, a Felnőttképzési Szakosztály szervezésében történik. A szakosztályi és tagozati vezetők röviden beszámoltak terveikről. E tervek összesítésére sor kerül, egységes, terjeszthető programfüzetben.

Trencsényi László ez alkalommal sok sikert kíván *Molnár Györgynek* az Óbudai Egyetemen betöltött új munkaköréhez, *Molnár György* pedig felajánlja az egyetemi helyszínt az MPT rendezvényeinek lebonyolítására.

Trencsényi László beszámol arról, hogy a *Kiss Áron* emlékévből kimaradt program pótlásaként az Erzsébet Otthon (Budaörs – Kamaraerdő) megkoszorúzását tervezik.

Villányi Jutka hozzáfűzi, hogy az őszi, november végi könyvbemutató is a programsorozat része. A könyvbemutató személyes jelenléttel történik, a könyv rövid bemutatásával.

Ami a Szakmai Kollégium előkészítése (2022. november 16.) kapcsán szóba került Online formában szerveződik, témája: a VII. Nevelésügyi Kongresszus óta eltelt időszak.

Villányi Jutka ismerteti a témát, melynek keretét a 15 év előtti kongresszusi ajánlások képezik. *Benedek András* a 2008-as Kongresszus elnöke és szervezője tart vitaindító összefoglalót. Arra kéri a Vezetői Kollégium tagjait, hogy gondolják át a szakosztályok/tagozatok nevében, hogy az elmúlt 15 évben milyen típusú változások történtek szűkebb szakmai vagy földrajzi területükön. *Makai Éva*,

Fábry Béla, Vedovatti Anildo és Csereklye Erzsébet máris jelezte a szakosztálya bejelentkezését az ülésre előadóként.

Szó esett az Évkönyvről

Trencsényi László felkérte *Kálmán Anikót*, hogy ismertesse a 2022-es Évkönyv terveit, majd *Kálmán Anikó* bemutatta a *Villányi Jutka* szerkesztette 2021-es Évkönyv tartalmát, ismertette a 3 főbb fejezet elemeit. Kérte, hogy a szakosztályi/ tagozati beszámoló tömör, tárgyyszerű, maximum 2 oldalnyi terjedelmű legyen.

Molnár György kifejezte egyetértését, és javasolta, hogy képeket, ábrákat is lehessen tenni a beszámolóba. *Trencsényi László* megfontolásra ajánlotta, hogy a *Kálmán Anikó* kiemelte Covid-probléma tárgyalása mellett a 2022-es tanévkezdés drámai helyzetére is utaljanak a beszámolók. *Fábry Béla* üdvözölte a téma felvetését. *Trencsényi László* beszámolt arról, hogy a Takács Etel Pedagógiai Alapítvány segítségével, az ELTE Eötvös Kiadónál sikerült megjelentetni az Évkönyvet. Az Évkönyv nyomtatott változata átvehető a Titkárságon.

Trencsényi László végül megosztotta azt az információt a Vezetői Kollégium tagjaival, hogy az Összehasonlító Pedagógiai Szakosztály tisztújító ülést tervez.

Bernhardt Renáta

A Szakmai Kollégium ülései

Tavaszi ülés

Jelen voltak a Szakmai Kollégium tagjai mellett meghívott és a téma iránt érdeklődő tagtársak. (Összesen 30-an voltunk.)

Téma: Adjunk elsőbbséget az első éveknek! című program vitája

Az MPT elnöke üdvözölte a program vitájában résztvevőket. Kiemelte, hogy ma az alapokról beszélünk. A gyermekek meghatározók a személyiség egyéni és társadalmi fejlődésében. „Az ünnepnapok az életen át tartó tanulásért” hagyományos őszi program társaságunkban. A szakosztályok ehhez kapcsolódó rendezvényeket szerveznek minden évben – a társaság tevékenységének saját összetétele felerősíti a tételt: az életen át tartó tanulás is a korai gyermekkorban kezdődik, nem szorítkozhat a felnőttképzésre. A mai beszélgetés kulcsmondata: „Vissza az alapokhoz!” Szakmai kérdéseket vitatunk meg, hiteles állásfoglalás háttérül szolgál a mai vita. A napi aktualitásokról szólva elmondta, hogy tagjaink közül mindenki teszi a dolgát. Van, aki ukrain menekült gyerekeknek tart vizuális foglalkozást. Vannak, akik nem a munkából, hanem a sztrájkorségból jöttek az ülésre.

Herczog Mária programkoordinátor (Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület) vita-indítójában elmondta a programról, hogy az „Adjunk elsőbbséget az első éveknek” című kampányban résztvevő 9 európai uniós tagország egyike Magyarország volt. A program középpontjában a kisgyermek első 8 életéve állt. Különösen jelentős az első 1000 nap a gyermekek életében. Európai uniós törekvés volt a kampány során a probléma egységes megközelítése és a hibrid javaslatok, a nemzeti sajátosságok bemutatása. Mivel a projekt korlátozott erőforrásokat biztosított, a résztvevőknek a saját szabadidejüket kellett adniuk a feladatok elvégzéséhez. A kampány szervezése közben felkérést kapott Herczog Mária a Gyermek Uniótól egy országtanulmány készítésére a koragyermekkor helyzetről. Közben számtalan párhuzamosan zajló program is folyt. Ilyen például a Danis Ildikó által vezetett 21. századi Babaszoba program. A továbbiakban beszélt „Az első évek örökké tartanak” című gyermek uniós kezdeményezés alapján készült tanulmányról. Az első 1000 nap fontos a fejlődés és a további élet szempontjából. Az érzelmi támogatásnak örök életre ható következményei vannak. Európai uniós ajánlás: Ha a gyerekek jól vannak a családban, az mindenki számára jó befektetés. 2015-ben elfogadták a Gyermek Garancia programot. Az ENSZ Fenntartható Fejlődési Célokot fogalmazott meg 2030-ig. A gyermekek fejlődésének segítésére 17 célt jelöltek ki. A Gyermek Unió Tanulmány 2020 átfogó útmutató ahhoz, hogy magas minőségű legyen a kisgyermek ellátása. A gyerekek közötti egyenlőtlenségek generációs átörökítését meg kell törni. Az EU elfogadta a Gyermekjogi Stratégiát 2021. márc. 24-én. A Gyermek

Garancia 2021. márc. 24-én jelent meg. Ez egy hétéves program a 2013-as javaslat továbbfejlesztésére.

A továbbiakban *Herczog Mária* részletesen is beszélt a Gyermek Unió Tanulmányról. A tanulmány arra törekszik, hogy a gyerekek közti egyenlőtlenségek generációs átörökítését megtörje. Becslések szerint 23 millió gyermek él szegénységgel és társadalmi kirekesztettséggel veszélyeztetve az EU-ban. A Covid19 hatása felmérhetetlen még, de jelentős romlás észlelhető az életminőségben, lehetőségekben minden területen. (Az oktatás területén különösen is!) Az FESP tanulmány célja ráirányítani a figyelmet a kisgyermekkorú napközbeni ellátások jelentőségére és a szociális védelem szükségességére. Ezután a Gyermek Garancia Programról hallhattunk. Ez a program 4 kiemelt célcsoporttal foglalkozik: a családon kívül, szakellátásban nevelkedő gyerekek, a migráns és menekült gyerekek, valamint a fogyatékkal élő gyerekek csoportjával. A tervezett szolgáltatások között kiemelte a kisgyermekkorú napközbeni ellátást (0–iskoláskor), legalább napi egy minőségi étkezést az iskolában. Minden iskolai költség megszüntetését (iskolán kívüli elfoglaltságra is). Rendszeres egészségügyi szűrést és megfelelő orvosi ellátást, terápiát. Elfogadható lakhatást, a hajléktalanság megszüntetését. Ezek megvalósítását a kormányok kezelik. A Gyermek Garancia Program megvalósítását nemzeti koordinátor megnevezésével kell indítani. 2022 márciusáig ki kell dolgozni a nemzeti programokat. A meglévő erőforrások felhasználására lehet támaszkodni. A program utófinanszírozással működik.

A következőkben Herczog Mária a tanulmányban érintett kérdésekről szolt

Demográfiai folyamatok:

- Szülés, születés, szülővé válás, az egészségügyi ellátás szerepe (minőségi védőnői ellátás legyen minden településen);
- Kisgyermek egészség (alanyi jogon járjon az orvosi ellátás);
- Munka és családi élet összeegyeztetése (minél több nő jelenjen meg a munkaerőpiacon);
- Napközbeni ellátások és szülőség (aránytalanok az ellátások);
- Szegénység és családtámogatás (a szegényeket kell támogatni, nem a jó módúakat);
- A Covid19 hatása és a tanulságok;
- Befektetés a gyerekekbe (a családot segíteni kell, hogy jó szülő legyen).

A „Felmérés a tanulmányban említett témákról” című fejezettel folytatódott az előadás. A kérdőívet 1887 fő töltötte ki (egyének, szakmai szervezetek, önkormányzatok). A felmérés nem reprezentatív, de alapot teremtett egy széles körű felméréshez a legtágabban vett közvélemény és a szakemberek véleményének megismerése érdekében.

Ezt követően kérdések hangzottak el Herczog Mária felé

Nahalka István: Az eddigiek során gyakran elhangzott, hogy kutatások kellenének, vizsgálatokra lenne szükség, mert ezek nincsenek. Ez egy eleven kritikája a jelenlegi szociálpolitikának?

Válasz: Sajnos kevés adat van, különösen a bontások gyengék. Sok országos adat van, de a speciális vizsgálatok hiányoznak, amiből jobban tudnának dolgozni a szakpolitikusok.

Villányi Györgyné Jutka: Megerősítette, hogy az ENSZ által megjelölt fenntartható célok 17 céljának támogatására hazánkban a Zöld Óvodák több mint 1000 oldalas tanulmányt készítettek, amiből egy 400 oldalas anyag felkerül a Zöld Óvoda Honlapra. Ezt az Agrárminisztérium támogatta.

Ercse Krisztina: Milyen okai lehetnek a 23 millióhoz viszonyuló 5 milliós célszám szerénységének? (Az EU-ban élő szegény gyermekekről van szó.)

Válasz: Az EU létrehozott egy Újjáépítési Alapot arra, hogy a Covid által okozott károkat az országok kompenzálni tudják. Lehetett volna gyerekeket segítő egészségügyi, szociális célokat is beterjeszteni. Több ország – köztük hazánk is – a gazdaságot élénkítették. Ez súlyos tévedés volt. Evidens, hogy a gyermekek érdeke az első.

Kálmán Anikó: a Horizont 2020 olyan igényekkel lépett fel, hogy a felsőoktatásban tanulók létszámát 40%-ra kell felhozni. Ebben a felmérésben voltak konkrét számok. Ez kapcsolódott-e ehhez a mostani felméréshez? Van-e kapcsolat a két felmérés között?

Válasz: Nem volt érdemes támaszkodni, mert nem érték el a kitűzött számokat. 27 országból csak 6 ország érte el a kitűzött számokat. A célkitűzés az volt, hogy a 3 év alatti gyermekek 30%-a, a 3–6 évesek 90%-a részesüljön napközbeni ellátásban. Új célkitűzések lesznek. Van egy olyan felismerés, hogy ha a napközbeni ellátás nem elég magas minőségű, akkor lemaradással kerül a gyerek az iskolába. A korai iskolaelhagyók száma is növekedett. Az EU részéről van egy erőteljes szándék arra, hogy az intézményi ellátásból a családi alapú ellátásba kerüljenek öregek, gyerekek.

Nahalka István: a kormány azt kommunikálja, hogy csökkent a gyermekszegénység. Igaz ez?

Válasz: Megváltoztatták a statisztikai adatgyűjtés rendszerét. A szegénység számításnak megváltoztatták a formáját. Nincs nyilvánosságra hozott, részletes adat. A kutatáshoz az anyagot a KSH-tól lehet lekérni pénzért. A kistelepüléseken élők közt több a szegény, és bizonyos szolgáltatásokhoz nehéz a hozzáférés. Több helyen drága uzsoraközértek működnek. A családi pótlék 14 éve nem változott. Nem támogatom azt a megközelítést, hogy csökkent a szegénység.

Ezután *Herczog Mária* a felmérés eredményeiről beszélt. Elmondta, hogy a felmérésben elég provokatív kérdések szerepeltek. Ma Magyarországon nem

tisztázottak a felelősségi körök, amelyek a családok, a közösség és az állam gyerekekkel kapcsolatos kötelezettségeit jeleznék. A Gyermekjogi Egyezmény alapján az elsődleges felelősség a szülőé. Az állam csak támogat.

A továbbiakban a kérdésekre adott válaszokat elemezte. (A kérdőív és a beérkezett válaszok százalékos megjelenítésben az MPT honlapján megtekinthetők.)¹

Az 1. kérdés válaszairól elmondta, hogy a válaszadók egy sokkal tisztességesebb, szolidárisabb feltételrendszert tartanak helyesnek. A fontossági sorrend: a napközbeni ellátás minőségét javítani, jobb megbecsülés a dolgozóknak, kisebb létszám a gyerekcsoportokban. A 2. kérdésre adott válaszokból kiderült, hogy a családoknak szükségük van további jövedelemre, ezért dolgoznak az anyák gyეს és gyed mellett. Ez egy ellentmondásos üzenet. A 3. kérdésre adott válaszokból kiderült, hogy a jelenlegi támogatási rendszer aránytalan kedvezményeket ad a magas jövedelműeknek. A 4. kérdésre válaszolók szerint legyenek alanyi jogon járó támogatások, családi pótlék, anyasági támogatás. Az 5. kérdés: a válaszadók egyetértettek abban, hogy magas színvonalú, ingyenes ellátásra van szükség. A 6. kérdés: Jobban lehetne integrálni a bölcsődei, óvodai ellátásokat. Felesleges két vezető, két vezetőhelyettes. A szülők bevonásával történjen az integráció. A 7. kérdés: a 3 éves kortól kötelező óvodába járással a válaszadók nagy többsége egyetért, de megfelelő feltételek kellene (csoportnagyság, szakemberek, munkafeltételek). A 8. kérdésre válaszolók elsöprő többsége úgy gondolja, hogy az anyagi feltételek hiánya nem lehet ok a gyerekek családból történő kiemelésére. A gyerekek 30–35%-a ezért kerül ki a családból. A helyi önkormányzatok és intézmények rendelkezzenek megfelelő erőforrásokkal.

A következőkben a felmérésre válaszolók neméről szólt a koordinátor. 91% nő, 9% férfi volt. Az életkor tekintetében legtöbben a 40–50 év közötti korosztályból válaszoltak. Nagyon magasak voltak az iskolai végzettségek a válaszadók között, 47% egyetemi végzettségű. A lakóhely szempontjából 59% volt fővárosi.

Végül van egy felhívás, melyet a WHO, az UNICEF és a Világbank adott ki. „*Ha megváltoztatjuk a történet elejét, megváltozik az egész történet.*” A felhívás felteszi a gyerekeket érintő kérdéseket (fejlődést veszélyeztető okok, szerető gondoskodás, családok támogatása stb.). Akkor tudjuk, hogy mi a feladatunk! – szól a felhívás!

Ismét a kérdések, hozzászólások következtek

Nahalka István: Javasolta, hogy az ilyen típusú kutatások eredményeit tekintsük úgy, hogy egy viszonylag speciális populációra vonatkoznak. Olyan emberek töltötték ki a kérdőívet, akiknek magasabb iskolai végzettségük van,

¹ <https://pedagogiai-tarsasag.hu>

elendő háttértudással rendelkeznek. Kellene egy országos, reprezentativitást mutató felmérés.

Válasz: Pénz nem volt a kutatásra. Az MPT és a Szocialista Párt próbálta elérni a válaszadókat. Döntően pedagógusok, gyerekekkel foglalkozó szakemberek válaszoltak. Ez egy speciális, de fontos csoport.

Ercse Krisztina: A felmérésből nagyon erősen kikövetkeztethető a magyar társadalmat jellemző érzelmesség elv kinyilvánítása szinte minden helyzetben. 20% fölötti az ilyen típusú válaszok aránya. A Biztos Kezdet Házak programban – az értékelések nyomán – igazán alig történt valami változás.

Bakonyi Anna: Felsorolta, melyek azok a kérdések, amelyeket terítéken kell tartani (óvodai rémtörténetek leállítása, kötelező beiratkozás, délutáni gyermekfelügyelet kérdése). Nagyon fontos, hogy a Biztos Kezdet Házak és a települések óvodái kapcsolatban legyenek. Fontos az integráció. Rengeteg olyan gyerek van Magyarországon, akiket kitilt a rendszer (pl. fogyatékoság miatt). Ne történjen gyermekkiemelés a családból szegénység miatt.

Válasz: Van egy újabb tanulmány a Biztos Kezdet Házakról. Sokat romlott a ház. Kezdetben a cél az volt, hogy a gyerekek, családok megismerkedjenek már az iskolakezdés előtt egymással. Kapcsolatban legyenek a szakemberekkel. Mára annyira lebutult a program, hogy kötelezték a veszélyeztetett családokat, hogy hetente háromszor igénybe vegyék a házat. A kötelező óvodáztatás bevezetése sem volt megalapozott. A szegregáció lecsúszott 3 éves korra. A speciális szükségletű gyerekek nem tudnak bekerülni, mert nincs megfelelő segítő személyzet. Az ellenkező folyamat ellehetetleníti a Biztos Kezdet Házakat. Érdemes lenne végiggondolni, hogy szakmailag mi az álláspont.

Végül *Trencsényi László* bezárta a Szakmai Kollégium ülését.

Nagy Péterné

Őszi ülés

Az MPT Szakmai Kollégiuma november 16-án 53 fővel, a szakosztályok, tagozatok delegáltjainak csaknem kétharmados jelenléte mellett, határon túli szervezetek képviselői és több hazai tudományos egyesület vezetői, képviselői – Magyar Pszichológiai Társaság, HERA, MTA – jelenlétében gondolkodott közösen a 2008-ban rendezett VII. Nevelésügyi Kongresszus óta eltelt időről. *Benedek András* expozéja után a Kisgyermeknevelési, a Kerekgedei Makó Pál (matematikanári), a Felnőttképzési, a Kalokagathia, a Prevenációs, a Diszlexiás gyerekek fejlesztéséért, a Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczák Munkabizottság és a Robottechnikai Szakosztály képviselői vállalták a saját kompetenciájukhoz tartozó témakörök áttekintését.

Kritika, eredmények, deficitek, ajánlások, kooperáció. Ez az öt szó fogja egybe a közös gondolkodásra, további tisztázó vitákra, elemzésekre szólító ülés tartalmát.

A videofelvétel felkerült a társasági honlapra, tervezzük szerkesztett kiadvány megjelentetését is. A kiadvány utószava a korreferátumok tanulságait ötvözve, rendszerezve – reményeink szerint – betölti majd az MPT-nek az eltelt másfél évtizedre vonatkozó, szakmailag igényes helyzetelemzése, teendőkre utaló állásfoglalása szerepét.

Trencsényi László

Állásfoglalások

A Magyar Pedagógiai Társaság küldöttgyűlésének állásfoglalása a pedagógus szakma minőségének védelmében

A Magyar Pedagógiai Társaság feladatainak és vállalásainak sorában elsőbbséget élvez a széles értelemben vett nevelésügy emberi erőforrásainak folyamatos fejlesztése, valamint az ehhez szükséges innovációk ösztönzése, szakmai támogatása és védelme. A nevelési–oktatási–képzési rendszer különböző feladatvállalói, elsősorban a pedagógusok, a jövő generációit segítik abban, hogy kiegyensúlyozott, felkészült, etikus felnőttekké váljanak. Ők a társadalom pillérei, nélkülük veszélyben a kultúra.

2022. évi Küldöttgyűlésünk ezért áll ki a pedagógustársadalom és a nevelés-oktatás területén dolgozó további szakemberek erkölcsi és anyagi megbecsülése, valamint szakmai szabadsága érdekében. Ezek előtérbe helyezése elengedhetetlen feltétele a nevelésügy – jelenleg veszélyben lévő – stabilitásának és folyamatos fejlődésének.

Budapest, 2022. június 2.

Viharos tanévkezdés – veszélyben a polgári társadalom ideája

A 2022. évi tanév a korábbi évekhez nem mérhetően komolyabb problémákkal, konfliktusokkal terheltén indul. A Magyar Pedagógiai Társaság nevelési kérdésekkel direkterre foglalkozó Kalokagathia Szakosztálya ezt a helyzetet – figyelemmel az előzményekre is – szakmai szempontból értékeli.

1. A feszült politikai légkörű tanévkezdés nem kedvez az óvodai–iskolai munkának, a nevelési, nevelésügyi folyamatoknak. 2022 nyárutóján tömegek számára váltak láthatóvá azok a mélyben zajló, romboló folyamatok, amelyek a magyar nevelés–oktatás ügyét 2011 óta a deprofesszionizálódás útján a szakadék felé lökték. Nem lehet e helyzetet a szomszédunkban zajló háborúra, sem egyéb „veszélyhelyzetre” fogni. Az oktatási rendszer lecsúszása nem 2022. február 24-én, a szomszédunkban kirobbant háborúval kezdődött. A KLIK névvel elfedett, de valódi, a feladatellátási helyek szintjét érintő reformokkal meg nem érintett köznevelés egyre mélyebbre kerül e szakadékban. A tanévkezdés hangulata oktatáspolitikai okokra vezethető vissza, arra, hogy az oktatáspolitikai meghatározó szereplői az elmúlt évtizedben nem a neveléstudomány eredményeire, az ezen eredmények alapján megtehető lépésekre alapozták és alapozzák döntéseiket, hanem olyan

politikai szempontokra, melyek a magyar társadalom mai és jövőbeni érdekeivel nem egyeztetethetők össze.

2. A tanévkezdés legkomolyabb gondját az égető pedagógushiánynak tartjuk. Minden oktatási rendszer alapja, legfontosabb „tényezője” – szereplője – a képzett szakember, a felsőfokú szakirányú végzettségű pedagógus, az erős pedagógusi identitással rendelkező óvodapedagógus, tanító, tanár. A pedagógus nem csak szaktudásával, de mintát adó személyiségével is dolgozik nap mint nap. A pedagógusok magabiztossága nélkül, ideértve megélhetésük biztonságát is, nincsen eredményesen működő iskola, oktatási rendszer. A pedagógusi elkötelezettséget és odaadást nem lehet fűtésekszerűsítéssel, projektorvásárlással és tankerületek kialakításával pótolni. Ha a szakember, a pedagógus hiányzik, akkor szükségszerűen romlik a nevelés–oktatás eredményessége. Ezen nem segít az, hogy pedagógusok helyettesítésekkel, túlórában látják el a feladatokat, az különösen nem, ha szakképzettség nélküli segítők, mint ahogy az sem megoldás, hogy a már nyugállományban lévő kollégákat reaktíválják. A pedagógushiány tényét ismerve azt kell megvizsgálni, hogy ennek mi az oka, s ezt az okot hogyan lehet megszüntetni. Minden szakmai elemzés azt a következtetést fogalmazza meg, hogy a kialakult pedagógushelyzet – a hiány – a hibás bérrendszerre vezethető vissza. Ma egy kezdő árufeltöltő–pénztáros legalább bruttó százezer forinttal keres többet, mint egy tapasztalt tanár, tanító. A pedagógusok többségének szegényletes bérezése olyan értékeket közvetít a magyar társadalom egésze felé, amelyek a tudást, az iskolázottságot, a kultúrát, lényegében magát a polgárosodást értéktelenné, sőt balekságnak állítják be. A foglalkozások presztízs-skáláit az állami autoritást vagy a simlis ügyeskedést megtestesítő szakmák vezetik. Tanárnak tanulni – ahogy ez a közbeszédben megjelenik – ciki. Ha e bérrendszer korrekciójára nem kerül sor, a köznevelési rendszer fő ellentmondása sem szűnik meg, s ez további problémák forrását fogja jelenteni.

3. Nem lehet a felsőoktatási felvételi rendszer változásait szakmai szempontból pozitív lépésnek értékelni. A magyar felsőoktatás keretszámainak durva csökkenése a 2010-es években azt a célt szolgálta, hogy kevesebb legyen a gondolkodó, véleményt mondani kész és képes ember. A politikai hatalom 2019-ben saját hibáját be nem ismerve visszakozott, visszalépve az érettségizett technikusképzés népszerűsítéséhez. A magyar 20–34 éves fiatalok alig harmada jut diplomához, cserébe a 18–24 éves gyermekeink közül 12% középfokú végzettség nélkül kínlódja végig az aktív életét a munkaerőpiacon, vagy még inkább mellette, a fekete foglalkoztatásban. Az új felsőoktatási felvétellel újra az egyetemi professzorok döntenek majd el, kinek a gyereke járjon egyetemre. Itt sem számít tehát a transzparens teljesítmény, a független vizsgaeredmény. Az eddig volt rendszer is tartalmazott kritikára alapot adó elemeket, de legalább átlátható volt, a köznevelés – ebben a középfokú oktatás – és a felsőfokú oktatás között olyan kapcsolatot jelentett, ami

egyszerre biztosította mindkét oktatási rendszerelem működőképességét. A most bevezetett változások e kapcsolatot mindkét rendszerelem tekintetében gyengítik, sem a diákok, sem a középfokú iskolák, sem a felsőfokú képzést adó intézmények hosszútávú érdekeit nem szolgálják.

4. Szakmai szempontból megkérdőjelezhető a Belügyminisztérium irányítása alá került intézményrendszerben alkalmazni szándékozott mérések számossága és tartalma, valamint a bizonytalan szakmai háttérű, ún. IQ-mérések is. A pedagógiai fejlesztéshez kapcsolódó mérésértékelésnek van kialakult és kidolgozott elmélete és gyakorlata, beleértve a mérési eredmények következményeit is. A pedagógiában a mérés sohasem öncél, hanem a gyermek, a család, a közösség fejlesztését megalapozó eszköz. Alkalmi szándéktól vezérelt mérések kedvezőtlenül befolyásolják a nevelés–oktatás folyamatait, olyan torzulásokhoz vezethetnek, amelyek később nem korrigálhatók.

Az állami gondoskodásban nevelkedő gyermekek ún. IQ-felmérését minden szempontból – nevelési, tudományos, emberi-jogi/alkotmányos, egyéb – károsnak tartjuk. Nem tudni, mit és milyen céllal mérnek majd fel, és milyen adatokat tárolnak majd erről. Nem a pedagógiai fejlesztés lehetősége, az esélyteremtő állam ideája hajtja ezeket az intézkedéseket, hanem a „gondolatrendőrség” kiépítése.

* * *

Az MPT Kalokagathia Szakosztálya szolidáris a diákok tanévkezdő demonstrációival. E kezdeményezésekben azt látjuk, hogy a nevelési–oktatási rendszer szereplői, aktív alanyai a maguk bőrén érzik a rendszer gondjait és akcióikban a kibontakozó állampolgári felelősség, saját sorsukért érzett aggodalom jelenik meg.

A társadalmi folyamatok részeként értelmezett nevelési–oktatási folyamatokat értékelve úgy látjuk, hogy 2022 őszelőjén már nem csak és nem elsősorban a magyar oktatásügy, hanem a magyar polgári társadalom ideája van végveszélyben.

A Magyar Pedagógiai Társaság szakosztályai, köztük a Kalokagathia Szakosztály, a nevelésügy kérdéseire pozitívan – kritikusan és kreatívan – viszonyul. Ezt azt jelenti, hogy a Társaság tevékenységével, akár reflexióival, akár akcióival – programjaival, eseményeivel, könyvkiadási gyakorlatával, civil szakmai szervezeti erőforrásai keretében – igyekszik a magyar nevelésügyet szolgálni. Tette ezt a Társaság a több mint 130 éves múltja alatt, teszi ezt a jelenben, és tenni kívánja a jövőben is.

*Magyar Pedagógiai Társaság Kalokagathia Szakosztálya
Budapest, 2022. szeptember 6.*

Nyilatkozat

A Magyar Pedagógiai Társaság Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczak Munkabizottsága szakmai érdeklődésének fókuszában (a náci fasizmus áldozataként mártírhalált halt névadója humanista szellemiségét követve) mindig a gyermekek jogai, e jogok érvényesülése jegyében való kiállás és a veszélyeztetésükkel szembeni felszólalás állt.

A tanévkezdéssel egy időben felerősödött a pedagógusok mozgalma az oktatás–nevelés jobb és korszerűbb feltételeinek, s a pedagógusok értelmiségihez méltó életkörülményeinek biztosítása érdekében. Szegénységben, rosszul fűtött iskolaépületekben, beázó tetőzet mellett – a tantervek minőségétől függetlenül – nem tudja a pedagógus és az iskola teljesíteni társadalmi megbízatását. A tanári megnyilatkozások vélelmezhetően jogsértő megtorlása, a fenyegetések és az elbocsátások csak újabb elemei a magyarországi oktatásügy ellehetetlenítésének. Ilyen feltételek közt sérül a tanulók tanuláshoz való joga. Az intézkedések nyomán nem csak a tanulás szabadsága forog veszélyben immár, de az iskolák működése is, hiszen „tanár nélkül nincs jövő”.

AZ ENSZ Gyermekjogi Egyezményének 3. cikke kimondja, hogy a közigazgatási hatóságoknak és a törvényhozó szerveknek minden, a gyermekeket érintő döntésükben a gyermekek legjobb érdekét kell elsősorban figyelembe venniük.

Fentiekből következik, hogy a kormánynak haladéktalanul konstruktív tárgyalásokat kell kezdeni a pedagógus érdekvédelmi szervezetekkel, és együtt kell megoldást keresniük a krízisben fokozódó bajokra.

Budapest, 2022. október 05.

Staféta tábor

Az Erzsébetvárosi Önkormányzat és az Új Köztársaságért Alapítvány támogatását élvező XX. Staféta tábor előkészítése a felhívás összeállításával és közzétételével indult 2022 áprilisában. A szervező a Magyar Pedagógiai Társaság.

A téma, „Játék – Kiss Árontól a Robotikáig”, aktualitása a múlt és jelen változásait tükrözte, és ehhez illeszkedett a helyszín kiválasztása: a Tata Ifjúsági Tábor a tóparton. A program 2022. június 30. csütörtök estétől július 3. vasárnap reggelig tartott.

A tábori programokon résztvevők száma összesen: 58 fő.

Ez a természetközeli tábor mindig a tanév végén szerveződik már 20. alkalommal, ami kikapcsolódás mellett pedagógusoknak, felsőoktatásban dolgozó szakembereknek, felnőttképzéssel s a nevelésügy más területein aktív érdeklődőknek kínál lehetőséget találkozni, egymástól tanulni és megbeszélni az eredményeinket.

A játékról volt szó többféle megközelítésben. A múlt és jelen felelevenítése, az elméleti irányzatok és gyakorlati megvalósítási módok kaptak hangsúlyokat a játék fontossága érdekében: mikor, mit, hogyan szervezzük, hogy érdekelje, élményt jelentsen annak a csoportnak, korosztálynak, amellyel éppen foglalkozunk. Szabad beszélgetés játékról, emberségről, Pro Ludo-délután, szabad játékvasár szellemi és tárgyi portékákkal, társasjátékok stb. Ezek után a jövő életünkbe belépő új eszköz és az ezzel kapcsolatos életmódváltozásaink kaptak szerepet: a robotika helyéről, szerepéről, kutatási eredményekről, a munkaterületek változásairól volt szó a szombati napon, valamint az elmúlt hónapokban megalakult új társasági szervezeti egységünk, a Robottechnikai Szakosztály tagjait mutatták be.

A szakmai kapcsolatépítés mellett kulturális feltöltődésre is nyílt lehetőség, valamint a tatai tóban való fürdés, az esti séták biztosították az egészséges életkörülményeinket.

Jelentkeztek folyamatosan tagtársaink és új belépő tagok is – a részletes programot megismerve.

Első este *Döbrentey Ildikó és Levente Péter* fellépése tartalmas és méltó nyitása volt a tábornak. Nevüket, tevékenységeiket sokan ismerik, hiszen hosszú évek óta közös alkotóművészi és pedagógusi pályájuk nyomán megannyi előadás, játék, műsor és könyv született. A házaspár a gyermekek iránti szeretethez, a szabadság és az autonómia tiszteletéhez, a nyugalmat adó héregi lakóházuk falába állított ereikre tiszteletéhez vezető életútjuk tanulságait mutatta be érzékletesen megannyi játékkal, dallal kísérve. Legújabb projektjükéről is számot adtak. Védnökei a tettmesepályázat (tettmesepalyazat.hu) programnak, mely a Richter Gedeon Gyógyszergyár támogatásával a természettudományos nevelést kapcsolja össze

a történetmeséléssel. A háromórás program alatt jó hangulat alakult ki az előadók és a tábor lakói, illetve az erre a programra érkező pedagógusok között.

Péntek reggel *Szabó Krisztián*, a győri Apáczai Kar büszkesége volt az előadó-beszélgetőtárs. „Fakanalas tanítóbácsi” néven ismerik már országszerte a Győrságon nevelkedett tanítót, aki Álomerdő elnevezésű, saját fejlesztésű, komplex projektjében a természetismeret és a néphagyomány, nemkülönben a gasztronómia ötvözetéből szervezett hosszú tanítási folyamatot. A projekt nevével könyvet is adott ki, melyet a tábor résztvevői szívesen vásároltak, miközben azokat az ehető virágokat kóstolgatták, melyeket az előadó kínált tízóráira.

Trencsényi László irodalomtanár a „Lófüle rummal” című verscsináló játékkal aktivizálta a táborlakókat. A sajátos módszerrel egy-kettő hexametert tudtak alkotni a résztvevők, egyre bonyolultabb – s persze humoros – szövegekkel tisztelve a hallgatóságot.

Bálint Ágnes Pécsről jött (PTE PTK), „A játék és a tanulás metszéspontjai” címmel tartott előadásában fontos kulcsszavak kerültek felidézésre: játék, pozitív érzelmek, megváltozott tudatállapot, flow, tanulás. Jean Piaget szerint az élet nem más, mint (társas) játékok sora. Élni annyi, mint játékban maradni, ezért fontos, hogy mindig legyen kivel játszunk. A szociális játék alapszabályai evolúciósan belénk vannak kódolva, mint azt Jaak Panksepp kísérletében a birkózó egerek példáján is látjuk. Előadásában kiemelte a játék három kísérőjelenségét: a pozitív érzelmeket, a módosult tudatállapotot és a flowt. Úgy vélem, ha jobban megértjük a játék hátterében zajló kognitív és idegtudományi folyamatokat, akkor jobban ki tudjuk aknázni a benne rejlő potenciált a hatékonyabb tanulás érdekében. A játék ugyan nem mindig jelent tanulást, de potenciálisan magában rejtje azt. A tanulás és a játék közötti átjárhatóságot Mark Rober (2018) nyomán, az ún. „Super Mario hatás” példáján keresztül tárta elénk. Rober rámutat, hogy a tanulás mindig átkeretezhető játékká. A játék három kísérőjelenségében közös az, hogy befogadóbbá, nyitottabbá, kreatívabbá tesz minket, és megnöveli a kognitív kapacitásunkat. A játék tanulási készenlétbe állítja az agyat. Emiatt tekinthetjük a játékot a tanulás egyik fontos modulátorának.

Péntek délután Pro Ludo-délután keretében elkötelezett játékpedagógiai szakember kapott szót. *Pálffy László* a szerencsejátékok tudósa. A véletlen, a valószínűség és a matematika háromszögében vezetett játékot a táborban. A játszótársak két dolog, személy, tárgy stb. közül választottak rendre maguknak rokonszenvebbet, egyúttal megpróbálták megbecsülni: hányan lesznek összesen a jelenlévők közül a rokonszenvezők. Saját rokonszenve és emberismerete találkozott ebben a tippelésben. A győzteseket gazdagon megjutalmazta a játékvezető.

Az oroszlanói kisgyermeknevelési szakember, *Lázár Katalin*, tábori élményeiből a következőket emelte ki: „Bemutattam a kedvenc eszközömet – a Papírszínházat –,

amit a napi munkám során gyakran használok a gyermekekkel való foglalkozásaim zárásaként. Ajánlom óvodásoknak, alsó tagozatosoknak, szüleiknek és pedagógusoknak. A Papírszínház japán eredetű; bárhol, egyszerűen használható, a gyermekek figyelmét maximálisan leköti, sok meséből lehet válogatni, szókincs-, beszéd-, fantázia-, gondolkodásfejlesztő. Tartozik hozzá egy fakeret és a színes nagyméretű meseképek. A Módszertani kézikönyvből minden megtudható, az interneten tájékozódni lehet. Néhány mondatban ismertettem az eddig megjelent, a *Játszótárs* és a *Játszótárs 2* című könyveimet, amelyeket a játék, a kreativitás, a drámajáték és a fejlesztőjáték témájában írtam. Szintén óvodapedagógusoknak, tanítóknak jó eszköz/gyakorlat lehet a fejlesztésben, a napi munkában. 2016-ban jelent meg a *Tanulótárs 1–2.* és a *Tanulótárs 3–4.* osztályosok számára készült tanulásmódszertan könyvem. A bemutatóm után volt egy kis idő kreativitást fejlesztő játékot játszani közösen a résztvevőkkel, hangsúlyozva a divergens gondolkodást, a rugalmasságot, a fluenciát.

Révész György, aki ma is úttörővezető, „keletkezésük és használatuk” történelmi sorrendjében idézte fel a hagyományos, a kor szellemét is hordozó „úttörő-játékokat” – a „Fiatalok, úttörők, itt állunk mi készen” kezdetű körjátéktól, az 1949-es VIT híres játékán, a „zakatoláson”, majd a népi játékból kamasz humorral „modernizált”, városiasított „sóderen” át. A folklorisztikus elemek mellett hangsúlyozta a játékok nemzetközi „vándorlását” is; pl. A közismert „Riccs-raccs, rumlibum” osztrák, a „kemencés” szlovák forrásból, a „Ha jó a kedved...” tapsos, mimetikus játék szovjet mintára terjedt el a magyar úttörőtábori világban is. Majd az akadályversenyéről, a számháborúról szólt (Bogáti Péter klasszikus regényeit idézve). Az új, főiskolás generációk hozták a mozgalomba a dramatikus játékokat, bizalomjátékokat. Hangsúlyozta, hogy még a párválasztós játékokban is érvényesült a közösségi tartalom – a kör közepére többnyire nem egy választó pajtás került, hanem több – a senki-se-maradjon-ki elv alapján. Végül a tábori reggeli tornák modernizációját említette: mozgásos–táncos játékok tették vonzóvá ezeket. Speciálisan reggelitorna-játékok voltak pl. az „Előre a jobbkezedet”, az „Érik a ropogós cseresznye” (Játszottunk így...) vagy az „Áj guni-guni”, sőt a cipős (papucsos) játék is reggelitorna-kompatibilis.

Munkácsy Katalin főiskolai docens (ELTE TTK Pedagógiai Matematikatanítási és Módszertani Központ) évek óta beszélgetést vezet, játékos matematikai tevékenységeket mutat be a Staféta táborokban. Idén „Matematikai futkározás” címmel olyan játékokat hozott, amelyek azt mutatták meg, hogy az analízisben vizsgált problémák nagyon szoros kapcsolatban vannak a mindennapi életben megfigyelt jelenségekkel, csak ezt nehéz észrevenni. A játékosok egyenes vonalú pályán mozogtak, és megfigyeltük a változásokat: áll vagy mozog, lassan vagy gyorsan mozog, előre vagy hátrafelé mozdul el az éppen aktuális főszereplő. (A „függvénygép” nevű

számítógépes applikációt követtük technikai eszközök nélkül. Az „I am a function” német közvetítéssel az USA-ból került el hozzánk.) A játékosok versenyeztek a mozgást leíró titkosírás megfejtésében, új feladatok kitalálásában.

Professzor Dr. Kerekes Judit (USA, az Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete elnöke) évek óta a Staféta tábor lakója. Matematikai elhivatottsága mutatkozott meg a csoportos játékfoglalkozáson, amikor a „Kognitív gondolkodás fejlesztéséről” beszélt a geometriai síkidomi játéktevékenységek keretén belül. Mondrian festő tevékenységeinek felhasználásával hívta közös játékba a résztvevőket. „Az abszolút harmónia a kiegyenlített viszonylatok konstrukciójában jut érvényre [...] a színes négyszögű síkok és függőleges-vízszintes egyenesek helyzete, mérete és képi értéke által. A háromszögek különbözőségi jellemzői és az ezzel kapcsolatos tevékenységek sorrendje segíti a felismerési ahaélmény létrejöttét.” A figyelem, az érzékelés, észlelés, az emlékezet és a gondolkodás tartozik a megismerő funkciókhoz, melyek egymással párhuzamosan, egymásra hatva, de nem egyenlő ütemben fejlődnek. Észlelés során a gyermekek megismerik a körülöttük lévő világot, ebben segíti őket a mindennapi tevékenységek, játékok sora. Ezért fontos, hogy a különböző érzékletek tudatosuljanak bennük, vagyis érzékelésen keresztül térképezzék fel a környezetet. A matematika nyelvezete, tevékenységi, megismerési, felfedezési és tapasztalati útjain keresztül, élménytevékenységek során nyújtott örömet és tanulást a résztvevőknek az előadó – ajándékaival és támogató dicsérteivel a tudatosítást és az elfogadást segítette.

Péntek este *Süteő László*, a Tudor Játékcsalád feje, Ménfőcsanakról érkezett a táborba. Feneketlen karakterű gépkocsijából megannyi csoda került elő. Pillanatok alatt játékkeremmé alakították a hőségtől szikkadó terecskét, megannyi terített asztalon megannyi ismert és ismeretlen táblás játék várta a játszótársakat. A gyűjtemény tulajdonosa bőséggel szolgált művelődéstörténeti-játéktörténeti információkkal is a művészi ízléssel megmunkált játéktáblák és játékfigurák között.

Felszabadult hangulatban játszottak a tábor lakói, és a játék varázsa által vidám hangulatban zárult a pénteki program. A főszereplők elköteleződése saját témáik iránt és ennek átadási módja élményt jelentett a résztvevőknek.

Szombaton a jövő új eszköze, a robotika elméleti kutatásainak, fejlesztési jellemzőinek és alkalmazási módjainak elemei kerültek bemutatásra, megvitatásra.

A Robotika szakmai nap kezdetén *Farkas Károly*, a frissen alakult Robottechnikai Szakosztály elnöke méltatta a téma és a robotika szakembereinek a Magyar Pedagógiai Társaság közösségébe és műhelyeibe integrálódását, bemutatta a szakosztály programját, illetve a szakmai nap előadóit. A nap folyamán fiával, Krisztiánnal maga is gyakorlati bemutatót tartott „Minivel”, a robottal.

Orbán Szabolcs, a pedagógia iránt elkötelezett közgazdász-vállalkozó a 21. század jellemzőjeként írta le a robotikát. A robotika már nem a jövő, a robotika

már itt van – sorolta érveit. Ez a fő érv arra, hogy a nevelési–oktatási intézmények világában növekvő helyet kapjon a robotika világa. Nemzetközi jó példákat sorolt (pl. Kínából). Előre vetítette azt a világot, melyben megannyi, korábban emberi erőforrást igénybe vevő (jobbára monoton) folyamatokat a szolgáltatások világában kiválthatnak a robotok. Ehhez a jelenségvilághoz tudatosan kell szocializálni a gépek felett mégiscsak irányító befolyást és felelősséget gyakorló embert, az új generáció tagjait.

Vígvári György előadásában a tananyagok és tantervek összefüggésében elégedettségét juttatta kifejezésre a robotika tanításának tekintetében. Ugyanakkor a kódolás megtanítási folyamatával kapcsolatban fogalmazott javaslatokat, mutatott be jógyakorlatokat. Az elődök közül Szűcs Ervin munkásságát idézte. A Micro:bit elnevezésű eszközt mutatta be, mely árát tekintve is hozzáférhető már.

Kiss Zsigmond a drónok pedagógiai felhasználásának lehetőségeit mutatta be. Tanári gyakorlatában a digitális kultúra fejlesztése érdekében alkalmazza a tanulók által irányítható eszközöket. A játékoság motiváló erejét szemléltette videofelvételével. A Tehetségfejlesztő Program is támogatta tanfolyami csomagját.

Csányiné Guszter Lídia gyógypedagógus (Móra Ferenc Általános Iskola és EGYMI, Dunaújváros) „Zümiék kalandjai” címmel tartott előadásában bemutatta az intézményükbe járó diákjai kiemelt figyelmet igénylő sajátosságait; vannak tanulásban és értelmileg akadályozottak, autizmus spektrumzavarral élők, illetve halmozottan sérültek is. Robotokkal kapcsolatos munkáját kétféleképpen mutatta be a Staféta táborban. Egy rövid prezentációban a robotokkal kapcsolatos tevékenységeit mutatta be, majd egy hosszabb játszóház keretében a jelenlevő kollégáknak lehetőségük volt kipróbálni a robotokat és azokat a feladattípusokat, amelyeket a diákjaival szoktak játszani. Hangsúlyozta, ahhoz, hogy a jövő felnőttei könnyebben tudjanak alkalmazkodni a folyamatosan fejlődő technológiához, a ma gyerekeinek kell hasznos tudást elsajátítaniuk. Ehhez az algoritmikus gondolkodás fejlesztésére is szükség van. Ebben nyújt segítséget a robotok alkalmazása az oktatásban.

Lisztkai Anikó orosházi óvodapedagógus előadásában elmondta, hogy a kisgyermekkorú IKT használatról a vélemények megoszlanak, azonban pedagógiai tudatossággal a komplex személyiségfejlesztés kiváló eszköze lehet. A kódolás alkalmazása biztosítja az algoritmikus gondolkodásmód megalapozását, problémaérzékenységet, valamint a tapasztalati tanulás örömet, miközben szociális kompetenciájuk, kreativitásuk is fejlődhet. A gyakorlat három fő területet jelent: padlórobotok, okos eszközökre letölthető, különböző alkalmazások és a webes oktató felületek. Az óvodai robotika területei: a mindennapos nevelőmunka folyamata, pl. online térben (pandémiás időben), SNI gyermekek integrációja, tehetséggondozás, közoktatási intézmények közötti együttműködés. Számptalan képesség egyidejű fejlesztésére

alkalmas és bármely óvodai műveltségtartalomba integrálható. A robotok előnye: megnyerő külső, mindig lehet vele játszani, azt „teszi” amire a kisgyermek parancsot ad. Robotok széles kínálata jelenik meg már ezen korcsoport számára is.

Szombat délután a kaposvári *Szabó János* és munkatársai beszámolójából megtudtuk, hogy a tehetséggondozást, a természettudományos gondolkodást fejlesztik intézményükben. A program a logikai–matematikai, térbeli–vizuális és nyelvi képességterület fejlesztését célozza. Célcsoportja 8–12 éves, hallássérült és tanulási zavarral küzdő, általános iskolás tanulók. „Szakköri projektjeinkben környezetünk technikai megoldásait modellezzük a Makeblock Neuron Creative Lab Kit elektronikai moduljaival. Egy-egy miniprojektben elkészítjük a modell leírását, az elektronikus modulok kapcsolódását, a működtetéshez készített programkódot, a modell funkcionális környezetét. A programozáshoz két vizuális programozási környezetet használunk. Az egyik az Mblock szoftver, amelyben blokkprogramozással dolgozhatunk, a másik az okoseszközökön elérhető Neuron applikáció, amely a blokkprogramozásnál is erősebben vizualizált, folyamat alapú programozást tesz lehetővé. A mini projektek adaptációját a 8–12 éves általános iskolás korosztálynak ajánljuk szakköri foglalkozás, projektmunka, témanap keretében. A tevékenységek több tantárgy tartalmait integrálják: környezetismeret, technika és tervezés, természetismeret, digitális kultúra, így erősítik a tanári együttműködést.”

A tábor záróprogramjaként közös játékra hívta a tábor lakóit *Bagi Márta* óvodapedagógus, a Zuglói Napraforgó Óvoda vezetője. „Bábvarázs” címszó alatt arról beszélt, hogy igazi báb nélkül is lehet megjeleníteni mesét, eljátszani egy-egy mesejelenetet. A tábor lakói 3 csoportban dolgoztak a számukra biztosított eszközökkel. Egy báb sem volt az eszközök között, csak a sokféle eszköz a mindennapi életünkben használatos tevékenységek kelléktáraiból. Itt a dramaturgiától a szerepvállaláson át az élő előadásig minden téma előkerült. Tervezés, szervezés, vita, ötletelés és döntés alapján, főképpen a humor segítségével, fergeteges hangulat alakult ki már a készülődés munkálatai alatt, de főképpen a jelenetek lejátszása során.

Összegezés: Este, szabad beszélgetés keretében értékeltük a szakmai napok hozadékát. Eredményesnek, kapcsolatépítőnek és főleg innovatívnak, az élet változásaival lépést tartónak ítélték meg a megvalósítást a tábor lakói.

Villányi Györgyné Jutka

XI. „Szülőnek lenni” konferencia

Megrendezésre került a gyermeknap előtti kedden, 2022. május 24-én.

Az ELTE PPK, a Magyar Pedagógiai Társaság és a Szülőnek lenni program közös konferenciája szakembereknek, szakemberekkel, akik gyerekekkel, családokkal vannak kapcsolatban a munkájuk során. A konferencia témája: „A gyerek biztonsága és fejlődése”. Megközelítések, a világ biztonsága – az intézményesen működő szolgáltatások, valamint az otthon melege –, a család és környezete.

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően a nap folyamán ismert, neves és tapasztalt szakemberek segítségével felvetettünk témákat, és ezekről közös beszélgetéseket, kiscsoportos beszélgetéseket szerveztünk, hogy minden résztvevő fel tudja tenni a kérdéseit, illetve meg tudja osztani örömeit, eredményeit és tapasztalatait.

Témaköreink voltak:

- Európai polgárosult iskola – Fóti Péter
- Élet a szakközépben – Alabán Péter
- Nyári táborok – Mészáros Emese Dorottya
- Bemutatkozik a Gyerekjogi Civil Koalíció – Katonáné Pehr Erika
- Bemutatkozik a Kerekasztal az Iskolai Biztonságért (KERIB)
- Tanítsunk Magyarorszáგért Program – az ELTE TKK mint mentorintézmény – Antalné Szabó Ágnes egyetemi docens, főigazgató
- Adjunk elsőbbséget az első éveknek – Herczog Mária szociológus
- Mit, hogyan és miért olvasson a gyerek? – Kovács Zsanett, Móra Könyvkiadó
- Hogyan ne kütyüzzön a gyerek – Pompor Zoltán gyerekirodalmi szakértő, a Magyar Olvasástársaság elnöke
- Hogyan legyen színházszerető a gyerek – Pászt Patrícia
- Miben tud segíteni az iskola – Cserey Miklós

A konferencián nem mondjuk meg semmilyen kérdésben a „megoldásokat”, de felvetjük a tudományos eredményeket, a tapasztalatokat és az új gondolatokat. A résztvevők maguk döntenek el, hogy mit visznek magukkal, mivel foglalkoznak tovább. Az online térben történő beszélgetések lehetőséget adnak a témakörök mélyebb kifejtésére, átgondolására.

Tapasztalataink szerint a résztvevők mindig új látásmódokat kapnak, bővítik magukban azokat a szempontokat, amelyek egy-egy kérdéskör végiggondolása során fontosak és értékesek lehetnek.

Reméljük, hogy a konferencián elhangzottak minél több résztvevő esetében hozzájárulnak ahhoz, hogy a saját munkájukat jobban, tartalmasabban, esetleg könnyebben tudják végezni.

A konferenciák során nem az országos rendszerek működésével foglalkozunk, hanem a helyi lehetőségek keresésével, a mindennapi munka gyakorlatának gazdagítását, bővítését tűzzük ki célul. A résztvevők – tapasztalataink szerint – nyitottan és aktívan vesznek részt a programon, nemcsak hallgatni, hanem aktívan részt venni jönnek el a konferenciára.

Cserey Miklós

„Ünnepnapok az egész életen át tartó tanulásért 2022”

Áttekintve a Magyar Pedagógia Társaság elmúlt negyedszázados tevékenységét, túlzás nélkül állítható, hogy e hosszú periódusban a tevékenység egyik gyöngyszeme volt az „Ünnepnapok az egész életen át tartó tanulásért” című rendezvénysorozat. Kezdetben „Tanulás Ünnepe – Művelődés Hete” nevet viselte és a Magyar Művelődési Intézettel, a Népfőiskolai Szövetséggel, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulattal együttműködve, közös szervezésben kapcsolódott az európai „Felnőtt tanulók hete” című rendezvénysorozathoz. Partner társszervezőink lassan elmaradtak, de az MPT továbbvitte az országos programsorozatot, amely végül az „Ünnepnapok a felnőttkori tanulásért címmel” nagyban járult ahhoz, hogy az életen át tartó tanulás jegyében minden év őszén, az országos rendezvénysorozat kapcsán meghonosodjon a felnőttkori tanulásról szóló, széleskörű diskurzus. A rendezvénysorozat az MPT számos szakosztályának együttműködésében valósul meg, és évről évre napirendre tűzi a felnőttkori tanulás aktuális kérdéseit. Arra törekszik, hogy a lakosság széles rétegei körében, a szórakozva tanulás jegyében népszerűsítsük a hazánk gazdasági fejlődése szempontjából kulcsfontosságú felnőttkori tanulás, megosztva a nevelésügyi szakemberek tapasztalatait, ismertetve az új felnőtt tanulási formákat, a gyakori törvényi változásokból adódó lehetőségeket.

Az idei „Ünnepnapok az egész életen át tartó tanulásért 2022” programsorozat az előző évek rendezvénysorozataihoz hasonlóan fel kívánta hívni a figyelmet a felnőttkori tanulás, a felnőttképzés és a szakképzés, az életpálya-tanácsadás fontosságára – különösen azokban a társadalmi csoportokban, melyek ebben korlátozottak –, illetve számba kívánta venni az értelmiségi szakmák legjobb gyakorlatait, tapasztalatait és növekvő felelősségét. Az országszerte megvalósult több mint 20 esemény jól mutatta, hogy a gazdaság kihívásai és a Covid-pandémiás helyzet kapcsán számos területen változnak a felnőttkori tanulás feltételei és lehetőségei, a tanulás távolléti oktatásra történő áttérése pedig egyfajta módszertani forradalmat jelentett nemcsak a formális tanulás intézményeiben, a köznevelésben és a szakképzésben, hanem új helyzetet teremtett a nemformális tanulás világában, a munkahelyeken és az informális tanulás számos területén, például a turizmus intézményeiben, vagy a művészeti intézményekben. A programsorozatba szinte valamennyi szakosztály és tagozat bekapcsolódott, és sikerült megmozgatni az adott térségben a fiatal felnőtteket, a szülőket és a tanulás iránt érdeklődő időseket is.

Ha a színes és gazdag országos eseménysorozatból szabad két eseményt kiemelni, akkor engedjék meg, hogy megemlítssem egyrészt a pedagógiai és

andragógiai könyvbemutatót, amelyen az MPT tagjai által írt könyvek szerepelnek, s amely minden alkalommal – így 2022-ben is – a szerzők és a szakmai közönség baráti találkozója, szakmai diskurzusának színtere. Másrészt jelentőségében kiemelendő az Országos Játéknapp, amely megszólítja a lakosság legszélesebb rétegeit – a pedagógusokat, a szülőket és a gyermekeket – játékos formában közel hozva hozzájuk általában a tanulással, különös tekintettel az életen át tartó tanulással kapcsolatos információkat.

Kraiciné Szokoly Mária

Pedagógiai-andragógiai könyvbemutató az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Iskolában

Közel 10 éve minden őszen, az „Ünnepnapok az életen át tartó tanulásért” egyik kiemelkedő eseménye a pedagógiai és andragógiai könyvbemutató, amelyen a Társaság szakosztályának szakmailag érintett, érdeklődő tagjai mutatják be az MPT égisze alatt az elmúlt évben megjelent könyveket, kiadványokat. Az eseményre idén 2022. november 28-án került sor. Kiváló alkalom ez arra, hogy személyesen találkozzanak és megosszák gondolataikat azok, akik tájékozódni kívánnak a papíralapú vagy online módon elérhető, friss, a nevelésügy számos területét érintő kiadványokkal.

Visszatekintve az elmúlt évtizedre, megállapítható egyfajta trend, amely azt mutatja, hogy egyre inkább reflektorfénybe kerülnek – a pedagógia- és művelődéstörténeti munkákat, írásokat bemutató könyvek mellett – azok az írások, amelyek fókuszában korunk nagy társadalmi kérdéseinek pedagógiai konzekvenciái állnak: mit gondolunk a tudás és a tanulás mibenlétéről, közvetítésének és fejlesztésének életen át tartó, gyorsan változni kényszerülő mikéntjéről. Lassan tíz évvel az Európai Unióhoz történő csatlakozás után a pedagógiai szakemberek nézőpontja egyre inkább az Unió felé irányul, és a napi pedagógiai problémák vizsgálatán túl egyre több munka foglalkozik a teljes életutat meghatározó tanulás és foglalkoztatás egymást meghatározó kérdéseivel, az ismeretek átadása és a kompetenciaalapúság vélt vagy valóságos ellentétével. Így a bemutatott kiadványokban és a bemutatói reflexiókban nemcsak a köznevelés, a gyermek- és ifjúkori nevelés- oktatás-képzés oktatáspolitikai és mindennapi-gyakorlati kérdései mellé kerülnek aggódó felkiáltójelek, hanem felhívják a figyelmet egyrészt a pályaorientáció és pályaváltás, az életpálya-tanácsadás fontosságára, a szakképzés és munkaerőpiac életünket meghatározó voltára, másrészt a Covid19 világjárvány által felerősödött és gyors cselekvésre, válaszokra váró kérdésekre. Így például napjainkban, szerte a világon a globalizáció, az internacionalizáció és a migráció korában a klasszikus kultúra leértékelődéséből, az oktatásban és a mindennapokban a kultúrától történő egyre nagyobb mértékű eltávolodásból, az internet világában oly fontos tájékozási pontok elbizonytalanodásából vagy hiányából adódó válságjelenségekre, az esélyegyenlőség erősödésére, a tudásátadásban nélkülözhetetlen bizalom elvesztésére, a civilizálatlan viselkedési jelenségek, az agresszió növekedésére.

Ebbe a trendbe illeszkednek a mai napon az alábbi, bemutatott írások és bemutatói reflexiók.

Villányi Györgyné (2022, szerk.): *MPT Évkönyv 2021*. Bemutatója: Kálmán Anikó.

Czakó Kálmán Dániel (2022, szerk.): *Prevenációs kézikönyv 6. kötet*. Bemutatója: Czakó Kálmán.

Borbély-Pecze Tibor Bors (2022, szerk.): *Pályaválasztás, pályaorientáció, pálya-
edukáció*. Bemutatója: Suhajda Csilla Judit.

Trencsényi László (2022, szerk.): *Tanúhegyek II*. Bemutatója: Knausz Imre.

Gál Ferenc (2022, szerk.): *Taksonyi beszélgetések a pedagógiáról*. Bemutatója: Ercse Kriszta.

Malatyinszki Szilárd (2021): *Tehetségfejlesztés és emberi erőforrás*. Bemutatója: Malatyinszki Szilárd.

UNESCO Institute for Lifelong Learning (2022): *Making Lifelong Learning
a Reality. A Handbook*. Bemutatója: Farkas Éva.

Reischmann, Jost (2022, ed.): *Essential Readings in International and Comparative
Adult Education*. Bemutatója: Farkas Éva.

Tutlys, V. – Markowitsch, J. – Pavlin, S. – Winterton, J. (2022): *Skill Formation in
Central and Eastern Europe. A search for Patterns and Directions of Develop-
ment*. (Ebben a magyarországi fejezet Laczik A. – Farkas É.: Hungary: liberal
and developmental choices. <https://www.peterlang.com/document/1264724>).

Bemutatója: Farkas Éva.

Farkas Éva (2022): Validáció a szak- és felnőttképzésben. In: Balogh Edit (szerk.): *A képességek láthatóvá tételének és elismerésének lehetőségei Magyarországon*. Oktatási Hivatal. Bemutatója: Farkas Éva.

Derényi András – Farkas Éva – Ütőné Visi Judit (2020): *Progress since the 2015
Referencing Report: Implementation of the Hungarian Qualifications Frame-
work and the Use of Learning Outcomes, 2015–2020*. Educational Authority.
Bemutatója: Farkas Éva.

Fojtán István (2019): *Kandó-mozdonyok. Kandó Kálmán élete és munkássága*. Bemutatója: Lükő István.

Kraiciné Szokoly Mária

Játsszunk Mindannyian! – a Világjátékhoz kapcsolódó Országos Játéknap megvalósításáról

„Minden jónak forrása a játék!”

(Friedrich Fröbel)

A VII. Országos Játéknap céljának fogalmaztuk meg felhívásunkban a hagyományteremtést és a közösségépítést helyben. A szeptember 22–24–26. közötti napokra tervezett játékidőket a helyi szervezők saját igényeik szerint variálhatták. A szeptember 20-ig beérkezett plakátok színes képet adtak az örömteli játéklehetőségek megteremtéséről, valamint a helyi települési adottságok és lehetőségek kihasználásáról.

Az MPT szervezőbizottsága segédanyagokat ajánlott az először Játéknapot vállalóknak, szervező kollégáknak. Örömkre új jelentkezők is szerveztek, plakátok jelentek meg, felelősséget vállaltak kollégák, szülők, szülői munkaközösségi tagok és felsőoktatási előadók. A honlapon (www.jatekvilagnap.webnode.hu) és telefonon, valamint e-mailben folyt a kapcsolattartás. A kész plakátok kihelyezésével üzletekben, utcán, rendelőkben tették közzé az ingyenes játéklehetőségeket. (Plakátmintát kérésre adtunk a következő e-mailen: jatekvilagnap@gmail.com.)

Az elkészült plakátok kinti, szabadtéri játéklehetőségeket ajánlottak a résztvevőknek. Felnőttek, gyerekek, fiatalok és idősebbeknek is biztosítottak közös játéklehetőséget, együttes tevékenységeket, persze mindent ingyen.

Nyáron nagyon meleg volt, és sokáig nem esett az eső. Éppen ezen a héten azonban elúszott az ország, sok eső esett, és ez bizony átalakításra készítette a szervezőket: tornatermekben, zárt épületekben, csoportszobákban, tantermekben kellett megszervezni az eredetileg kinti életre tervezett játékokat.

A tervek szerint 15 településről jelentkeztek be a szervezők, de csak 12 helyen valósult meg a játéknap. Fejér megyéből három helyről, Pest megyéből két helyről, Győről és Jász-Nagykun-Szolnok megyéből a felsőoktatási intézményekből, Komárom megyéből 3 helyről, Nógrád megyében minden óvodai tagintézményben volt játéknap. Nagyon örültünk, hogy végre a Dunántúlon is több helyen megvalósult a program.

A beszámolók folyamatosan kerülnek fel a honlapra, kis késéssel ugyan, mert sajnos itt is betegségek miatt csúszunk az idővel. Hárman októberben tartották meg a játéknapot. Két tagtársunk részt vett a játéknapon, vállalva az utazást is. Az évkezdés nehézségei nehezítik a szeptemberi szervezést, pedig éppen a nevelési,

tanév eleji közösségerősítés érdekében tartjuk továbbra is fontosnak az ingyenes játékszervezéseket a településeken, saját szervezésben. Ott nem valósultak meg a játéknapok, ahol új intézményvezető vette át a gyermekintézmény vezetését.

Jó lenne, ha az országban több helyen megvalósulna – most már hagyományként – ez a program.

Villányi Györgyné Jutka

Erzsébetvárosi Korzó

Az Erzsébetvárosi Önkormányzat hívására ezúttal is részt vettünk az őszi, Madách téri rendezvényen. A „sátorvárosban” sok új partnert szereztünk, tájékoztattuk munkásságunkról, kiadványainkról. Nagy sikere a Robottechnikai Szakosztály bemutatkozásának volt. Farkas Károly és csapata robotok sorát mutatta be működés közben. Többen ez alkalommal léptek be a Magyar Pedagógiai Társaságba.

Villányi Györgyné Jutka

Veszteségeink

Bácskai Mihályné Molnár Erzsébet, középiskolai tanár, az újraalapítók egyike, tiszteletbeli tag. Korábban a Neveléstudományi Szakosztály, a Csongrád Megyei Tagozat aktív tagja.

Balogh László, pedagógiai szakértő, tanácsadó, a Békés Megyei Tagozat tagja.

Benő Kálmán, neveléstörténész, később minisztériumi munkatárs, korábban a Magyar Pedagógiai Társaság ügyvivője, Horváth Márton egykori főtitkár közvetlen munkatársa.

Borda István, tiszteletbeli tag, a Szakképzési Kollégium aktivistája.

Cservényák Lászlóné, tanítónő, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tagozat tagja.

Kádár Gyula, tanár, tiszteletbeli tagtársunk.

Káli Ferenc, tanár, bicskei tagtársunk.

Kelemen Elemér, neveléstörténész, intézetigazgató, könyvtárigazgató, miniszterhelyettes, a Neveléstörténeti Szakosztály alapító tagja.

Koltai Dénes, a Felnőttképzési Szakosztály tagja, a Pécsi Tudományegyetem tanára.

Légrádi Imre, tanár, soproni tagtársunk.

Mészáros Ilona, tanár, főiskolai docens, a Családpedagógiai Szakosztály korábbi elnöke.

Pados Károly, tanár, budapesti tagtársunk.

Simon István, egyetemi adjunktus, kollégiumi igazgató, a Kollégiumi Nevelési Szakosztály korábbi elnöke.

Sótonyi Sándor, iskolaigazgató, intézetvezető, a Somogy Megyei Tagozat meghatározó személyisége.

Szentjóni Szabó Tibor, bajai tagtársunk, korábban a Megyei Tagozat elnöke, az MPT elnökségi tagja.

Szilágyiné Suba Éva, néptáncpedagógus, a budapesti Szlovák Iskola tanára, korábban a Nemzetiségi Nevelési, később a Kalokagathia Szakosztály tagja.

Varga Gábor, tanár, veszprémi tagtársunk.

Elismerések

Az MPT elismerését kapták

Az Ádám György Érdemérem 2022. évi kitüntetettje: Szenes György

Intézményvezetőként dolgozott a Bolyai János Szakközépiskolában több évtizeden keresztül. Nagy munkabírási, igazságos, korrekt és céltudatos vezető volt, akinek mindig elsőrendű törekvése volt az intézményi munka magas színvonalának biztosítása és elvárása is egyben. A Bolyai éthoszának megteremtésében oroszlánrészt vállalt azzal, hogy mindig igyekezett az összes rendelkezésre álló lehetőséget megragadni az innovációk, fejlesztések terén szellemi és fizikai téren egyaránt. Az iskola érdekei mellett munkatársai kéréseit is mindig igyekezett maximálisan figyelembe venni a mindennapi élet során. Figyelmes és szeretetteljes vezető, akinek népszerűsége kollégái körében vitathatatlan volt. Meghatározó és elvülhetetlen érdemei vannak az iskola szellemiségének kialakításában, a nevelőtestület értékrendjének formálásában, melyet mind a mai napig igyekeznek továbbvinni, éltetni azok a tanárok, akik az ő példaértékű emberi útmutatásai alapján élnek és dolgoznak ma is a Bolyai-ban. Őszintén hitt a nevelésben, és nagyon szeretett tanítani. Ezt is szenvedéllyel, lelkesedéssel végezte, és ezt a lelkesedést át tudta adni diákjainak (és a kollégáknak is). Következetes volt, és sokat követelt. Amikor arra volt szükség, segített. Pedagógiai, nevelési elveiért következetesen, harcosan kiállt, és sok konfliktust vállalt.

Szenvedélye volt a Bolyai és a szakképzés, vagy a szakképzés és a Bolyai. A jó gazda gondosságával törődött a rábízott intézménnyel, a Bolyaival, az ott dolgozó kollégákkal, a diákokkal, az épülettel. Büszke volt az iskolájára. Mindig mindenütt elmondta: „Ez az ország legjobb középiskolája” – és így is érezte. Mindent meg is tett azért, hogy mi is mindannyian – tanárok és diákok egyaránt – büszkék lehessünk iskolánkra.

Erős nevelőtestületet kovácsolt. Olyat, amelyben a kollégák jól érezhették magukat. És jól is érezték. Nemcsak megteremtette a közös szakmai alkotás lehetőségét. Kinyitotta a világot diáknak és tanárnak egyaránt akkor, amikor ez még nem volt olyan magától értetődő. Mindig lehetett számítani rá, ha valakinek segítségre volt szüksége.

Választott tagja volt az Országos Köznevelési Tanácsnak, markánsan képviselte a diáktársadalom jelentős hányadát kitevő szakmunkástanulók érdekeit. Dr. Szenes György az MPT Szakképzési Kollégiumának tiszteletbeli elnöke, korábban az MSZT főtitkáráként/elnökeként a szakképzésfejlesztés elkötelezett híve, harcos szószólója.

Majzik-díj

A Magyar Pedagógiai Társaság és az *Új Pedagógiai Szemle* szerkesztőbizottsága adományozta elismerés díjazottja: Glashütter Melinda középiskolai tanár (Pentelei Mentálhigiénés Általános Iskola, Szakképző Iskola és Gimnázium), az Arany Iránytű Program egyik alapítója és csoportvezető mentora.

A díjat a „Visszaadni az önrendelkezés lehetőségét – Öninterjú az Arany Iránytű Programról” c. írásával érdemelte ki. (*Új Pedagógiai Szemle*, 71. évfolyam [2021], 3–4. szám). A díj névadója a folyóirat legendás szerkesztője, a 20. század második felének jeles hazai neveléstudósa: Majzik Lászlóné, „Kati néni”.

Benedek András nemzetközi elismerése

2022. szeptember 28-án, az írországi Corkban megtartott ASEM Global Lifelong Learning Week programsorozat keretében Prof. Dr. Benedek Andrást beiktatták az International Adult and Continuing Education Hall of Fame, azaz a Nemzetközi Felnőttoktatás és Továbbképzés Nagyjainak Csarnokába. Az International Adult and Continuing Education Hall of Fame (IACE HOF) 1993-ban megalakult non-profit szervezet, amelynek székhelye Oklahomában van.

Az IACE HOF célja: a felnőttképzés és továbbképzés meghatározó személyiségeinek elismerése és az előttük való tisztelgés. Ezáltal célja egyrészt példamutatás a fiatal generáció számára, másrészt a felnőttoktatás, felnőttképzés, továbbképzés láthatóvá tétele, értékének és elismertségének növelése.

Az IACE HOF-ba évente van jelölés és beiktatás, kb. 5–10 új tagot iktatnak be. Eddig összesen 400 felnőttoktatási szakember tagja van a világ minden tájáról, ebből 62 európai és Benedek Andrással együtt hét magyar szakember: Sz. Tóth János 2007, Koltai Dénes 2008, Sári Mihály 2014, Maróti Andor 2016, Németh Balázs 2017, Farkas Éva 2019, Benedek András 2022.

Állami kitüntetések

Kovács Lászlóné a Magyar Érdemkereszt Bronz fokozatát kapta.

Kövecsesné dr. Gósi Viktória a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje, polgári tagozat kitüntetését kapta.

Pázmány Ágnes a Magyar Arany Érdemkereszt (polgári tagozat) kitüntetését kapta.

Zóka Katalin a Magyar Érdemkereszt (polgári tagozat) kitüntetését kapta.

Ádám Zita a Szlovák Köztársaság állami kitüntetését, a Ludovit Stur díjat kapta.

Helyi, intézményi, városi kitüntetések

Béres Mária a Távoktatási és Továbbképzési Intézet igazgatójától életműdíjat kapott.

Bernhardt András Jászberény Városa Közoktatási díját kapta.

Bernhardt Renáta a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat Tudományos Díját kapta.

Gál Ferenc Zuglóért Érdemérmét kapott.

Göbölös Izolda a Somogyi POK elismerését kapta.

Halász Gábor a HERA alapította Báthory-díjat kapta, továbbá elnyerte az Eötvös Loránd Tudományegyetem Emlékérme kitüntetését.

Lampert Bálint a Kitaibel Pál emlékérmét kapta.

Pálffy Sándor Hajdúböszörmény város Képviselő-testületétől a „Hajdúböszörmény gyermekeiért” Emlékérmét kapta.

Pálvölgyi Lajos a PMI Budapest cégtől Eric Jenett Projektmenedzsment Kiválóság Díj I. helyezést kapott.

Rapos Nóra az ELTE PPK kitüntetését, a Pro Facultate Díjat kapta.

Reho Anna a Tudományos Felvilágosításért és Kultúráért Nemzetközi Társaságtól diplomát kapott.

Seres Gézáné Hibszi Olga a Gál Ferenc Egyetemen aranyoklevelet kapott.

Somody Beáta a Közép-Budai Tankerület kiváló pedagógusa elismerést kapta.

Szaszkó Rita a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat Pedagógiai Díját kapta.

Szivák Judit az ELTE PPK kitüntetését, a Pro Facultate Díjat kapta.

Tókos Katalin az ELTE PPK kitüntetését, a Pro Progressio Eruditionis díjat kapta.

Turcsányi László a Bács-Kiskun Megye Közösségfejlesztéséért-díjat kapta.

A szakosztályok, a szakképzési kollégium és a tagozatok beszámolóí

Szakosztályok beszámolóí

Családpedagógiai Szakosztály

A szakosztály elnöke: Nagy Péterné (nagyildi2@gmail.com).

Rendezvényeinknek otthont adó intézmény: Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar; koordinátor: Pásztor Enikő PhD adjunktus.

Programjainkról

2022. április 21-én a Családpedagógiai Szakosztály és a Kisgyermeknevelési Szakosztály által meghirdetett szakmai délutánra került sor Sopronban, a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karán. A résztvevők személyesen vagy online kapcsolódtak a programhoz. *Dr. Pásztor Enikő* PhD adjunktus (SOE BPK) „Családok a társadalmi krízisek idején” címmel tartott előadást az orosz–ukrán háború okozta krízishelyzetről. Beszámolt az intézményük hallgatóí által végzett kutatásról. Az eredményekből kiderült, hogy a megkérdezett óvodás korú gyermekek közül 30% félelmet érez a háborús eseményekkel kapcsolatban. 25%-nál a játékban is jelen van a háború. Mint kiemelte, a kommunikáció a gyermekintézményekben és a családban lényegesen csökkentheti a szorongást a kicsiknél. *Dr. Hartl Éva* PhD, a SOE BPK Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet igazgatója „Irány az erdő! – Környezeti nevelés a családok aspektusából” című előadásában elmondta, hogy a pandémia megváltoztatta a családok erdőlátogatási szokásait. Az emberek – a lezárások, korlátozások miatt – gyakrabban kirándultak az erdőbe. Felértékelődött az erdő szerepe, közjóléti szintér lett. Megszépíti környezetünket, egészségnevelő, kulturális hatással bír. A tanósvények interaktív játékaival sok ismeretet lehet szerezni.

2022. május 24-én online kapcsolódhattunk a Cserey Miklós szakosztályi tagunk által szervezett „XI. Szülőnek lenni konferenciához.” A rendezvény résztvevőí délelött „A világ biztonsága – az intézményesen működő szolgáltatások” témát járták körül. Délután „Az otthon melege – a család és környezete” témában hallhattak előadásokat, beszélgetéseket.

2022. november 23-án a Családpedagógiai Szakosztály a Kisgyermeknevelési Szakosztállyal közösen szervezte a „Friss kutatások a családpedagógiában” című szakmai délutánt a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karán. Online

vagy személyesen lehetett részt venni a rendezvényen. *Dr. Molnár Katalin* intézetigazgató egyetemi docens és *Dr. Kollarics Tímea* egyetemi docens „Fenntarthatóság a családban – egy kutatás eredményei” című előadásában rámutatott arra, hogy ma a családoknak a környezettudatosság mellett az energiatakarékosagra is figyelemmel kell lenniük. A hallgatói kutatásokból kiderült, hogy egyre több generáció tartja fontosnak a modern fűtési rendszerre való átállást, az energiatakarékos égők használatát, a vízfelhasználásra való odafigyelést stb. *Dr. Frang Gizella* adjunktus „A családi élet összezsugorodása egy mesében – és pedagógiai vonatkozásai” című előadásában kedvenc gyermekkori meséje felidézése kapcsán láthattuk, hogy a népmesék hallgatása nélkülözhetetlen a gyermekek számára. A meséknek fontos szerepük van az emberi kapcsolatok és családi szerepek kialakulásában, a problémamegoldás elsajátításában, a gyerek erkölcsi fejlődésének kialakításában, szókincsének fejlesztésében.

A 2022-es év veszteséget is hozott szakosztályunk életében. Elhunyt *Dr. Mérsáros Ilona*, aki hosszú éveken át vezette szakosztályunkat. Emlékét szeretettel őrizzük!

Didaktikai Szakosztály

A szakosztály elnöke: Molnár György (molnar.gyorgy@uni-obuda.hu).

2016-ban alakult újjá szakosztályunk, amelyet az alapvető célkitűzéseinknek megfelelően igyekeztünk működtetni, folytatva a megkezdett szakmai munkánkat. Az eltervezett és megvalósított programjaink sikeres lebonyolításához jelentős mértékben járulhattak hozzá szakosztályunk azon tagjai, akik aktivítása az elmúlt év során is folyamatosan érzékelhető volt. Az utóbbi években ez az aktivitás sajnos egyre kevésbé volt jelen a szakosztályi munkában. Ennek hátterében részben a Covid19 okozta speciális járványügyi helyzet és utóhatása állt, részben a releváns témák mérséklődése. Ezek miatt a szakosztályi intenzitásunk némiképpen visszaesett még 2022-ben is. Ezzel együtt továbbra is fontosnak tartjuk aktív tagjaink létszámának növelését a jövőben. 2022-ben sikerült finoman bővíteni a taglétszámunkat a fiatalítás kívánalmát teljesítve, ugyanakkor voltak kilépések vagy inaktívvá válások, így a tendencia összességében némi csökkenést mutatott.

Éves taglétszámunk 2022 végére hivatalosan 38 főt számlált a kilépőket és az új belépőket figyelembe véve, melynek mintegy 54%-a senior tagunk. Ezen a területen így mindenképpen célszerű lenne a junior kollégák intenzívebb bevonása. Mint ahogy korábbi években, így 2022-ben is felmerült az új szakosztályi tagok részéről egy digitális pedagógiai szakosztály vagy tagozat megalakulásának igénye.

Megvalósult programjaink

1. 2022. április 5. 15:00–17:00 között online összevont szakosztályi ülés volt az MTA Andragógiai Albizottsággal, ahol a téma a „CONFINTEA VII – Draft Marrakech Framework for Action Adult learning and education – key to sustainable development” szakmai munkaanyag véleményezése volt. A Zoom-felületen a résztvevők közösen foglaltak állást a munkaanyag kapcsán.
2. 2022. november 11-én 16:00-tól a SZAB Oktatásméleti Munkabizottság szervezésében Andreas Demetriou nemzetközileg elismert neveléstudományi kutató tartott előadást jelenléti és online webinarium keretei között, aki az értelmi képességek iskolai fejlesztési lehetőségeiről beszélt előadásában. Helyszín: SZAB Székház (Szeged, Somogyi utca 7., Díszterem).
3. 2022. október 6. 10:00–12:00-ig két kiadvány ismertetésére került sor jelenléti formában az Óbudai Egyetem Kandó Kálmán Villamosmérnöki Karán (1084 Budapest, Tavaszmező u. 17., a ép. I. em. 122. Tanácsterem), illetve online formában.
4. 2022. december 16-án 14:00–16:00 között *A didaktika kézikönyve* (főszerkesztő: Falus Iván, szerkesztő: Szűcs Ida) című kiadvány budapesti könyvbemutatója valósult meg jelenléti (1084 Budapest Tavaszmező utca 17., a ép. 1. em. 121. tanácsterem) és online formában. Ez volt az első olyan könyvbemutató, amikor az új kötetet fizikailag, nyomtatott formában is kézbe lehetett venni és tanulmányozni.

Részvétel a közös szakmai rendezvényeken

2022. október 06-án és 2022. november 24-én a Magyar Pedagógiai Társaság Szakképzési Kollégiuma szakmai rendezvényén való aktív részvétel.

Rövid összegzés

A 2022-es évben is igyekeztünk követni más szakosztályok szakmai programjait is az aktív kapacitásunk függvényében és lehetőség szerint részt venni rajtuk, amelyek a Covid19 járványügyi utóhatása miatt nagyrészt online formában zajlottak le. 2022-ben a tagságunk tovább bővült 1 fővel a fiatalítás jegyében, amely a 2022. évi elképzelésünknek is az egyik kiemelt pontja volt, csak nagyobb intenzitással.

Célkitűzéseinket a jövőben is folytatni kívánjuk a korábbi elképzelések jegyében, talán picit aktívabb és gyakoribb szakmai programokkal alátámasztva, ehhez az érdeklődési affinitást is növelnünk kell.

A szakosztály elnöke: Turcsik Katalin (mpt.turcsikk@gmail.com).

Az év folyamán négy tagunk távozott a társaságból, de nagy örömünkre ugyanennyi új belépőt is köszönthettünk. Jelenlegi létszámunk így – az egy évvel ezelőttivel megegyezően – 49 fő. Pártoló és tiszteletbeli tagjaink nincsenek. Egyre több olyan tagunk van, aki Budapesttől távol él, ezért ez évi üléseinket online formában tartottuk meg.

2022. március 4-én – szintén online módon – került sor a Logopédia Európai Napja alkalmából rendezett szakmai programunkra, amelyet bázisiskolánkkal, a budapesti Öveges József Technikum és Szakképző Iskolával közösen szerveztünk a következő címmel: „Peremhelyzetek – Logopédia az esélyegyenlőség szolgáltatában”. Előadónk azokat a speciális körülményekből fakadó helyzeteket járták körbe, amelyek következtében nehezített lehet egy gyermek iskolai beválása – mint a szociális hátrány, az állami gondoskodás, a többnyelvű család és a magatartási vagy tanulási problémák miatt történő kikerülés az állami iskolákból. A főszervező Paveszka Dóra volt.

Folytattuk azoknak az online oktató–fejlesztő programoknak, játékoknak a gyűjtését és fejlesztési területek szerinti kategóriákba rendezését, amelyek segítségével hatékonyan és szakszerűen fejleszthetők a tanulási zavarral élő tanulók. A munkát Paveszka Dóra, Mészárosné C. Szabó Edit és Turcsik Katalin végezte, a közreadást 2023. márciusi szakmai rendezvényünk keretében tervezzük, Paveszka Dóra előadásához kapcsolódóan.

Varga Kornél tagunk elvégezte a szakképző iskola 9. és 10. osztályos tanulói számára fejlesztett, az Oktatási Hivatal által 2020-ban kiadott közismereti tankönyvek szóelemzését. A gyakorisági adatok birtokában megállapítottuk, hogy a használt szókészlet nem felel meg a célcsoport jellemzőinek. A részletesebb elemzés és annak eljuttatása az illetékesek számára még előttünk áll.

Új kezdeményezésként rendszeres szakosztályi műhelyeket tartottunk, amelyek során tagjaink bemutattak egy-egy hozzájuk közel álló szakmai területet, problémát, jó gyakorlatot. Ezek (egy kivételével) a teljes nyilvánosság számára elérhetőek voltak, és visszanézhetőek az MPT YouTube-csatornáján. Az alábbi alkalmakra került sor:

2022. február 23. *Tanulásra készen? Csak a zavar zavar?* (Kapitány Ervin Pál)

2022. március 30. *A tanulástámogatás útjai* (Paveszka Dóra)

2022. április 20. *Szakmatanulás lépéshátrányból* (Kapás István)

2022. október 13. *Infokommunikációs akadálymentesség diszlexiások számára* (Szabó János)

2022. november 21-én vendégelőadókkal tartottunk szakosztályi műhelyt: a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének munkatársai tartottak előadást *Hangalapú tanulás és fejlesztés* címmel.

2022 márciusában lett szakosztályunk 25 éves. Ennek alkalmából novemberre terveztünk egy konferenciát, az időpont azonban sajnos – különböző okokból – 2023-ra tolódot. A szervezést tavasszal elkezdtük, a munkába bekapcsolódott a Pályaorientációs Szakosztály és a Szakképzési Kollégium, valamint az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kara és az Öveges József Technikum és Szakképző Iskola is.

Felnőttképzési Szakosztály

A szakosztály elnöke: Kraiciné Szokoly Mária (szokoly.maria@ppk.elte.hu).

A Felnőttképzési Szakosztály – figyelembe véve a munkavégzésben, a rendezvény-szervezésben, a társasági életben az elmúlt két év pandémiás helyzetéből adódó változásokat – 2022 folyamán tevékenységében az online kapcsolattartás mellett favorizálta a jelenléti rendezvényeket. A Szakosztály kapcsolódott a Szakképzési Kollégium által tervezett, nagy érdeklődéssel kísért rendezvénysorozathoz, amely a szakképzés aktuális helyzetét teszi vizsgálat és vita tárgyává. Az előző évi rendezvényeinket jellemző, alacsony részvételi arány figyelembevételével úgy döntöttünk, hogy újszerű munkaformaként a résztvevők érdeklődésének megfelelően kislétszámú, szakmai kerekasztal-beszélgetéseket szervezünk előre, írásban elkészített, annotált vázlat, szöveges előterjesztés vagy tanulmány alapján. Három ilyen beszélgetés valósult meg jelenléti részvétel formájában.

2022. május 6-án az ELTE PPK (FTI) „Maróti Andor emlékkonferenciát” rendezett – tisztelegve Maróti Andor (1927–2021) c. egyetemi tanár ELTE-n kifejtett, több évtizedes iskolateremtő munkássága előtt. Az emlékkonferencia egyik, „Maróti Andor öröksége” c. szekciójának munkájába meghívtuk a Felnőttképzési Szakosztály tagjait, akik közül sokan Maróti Tanár Úr tanítványai voltak. A program vezetője Feketéné Szakos Éva és Kraiciné Szokoly Mária volt.

2022. november 21-én az ELTE PPK adott helyet az MPT őszi rendezvénysorozata keretében a „Beszélgetés a validációról fiatal andragógusokkal” c. műhelyfoglalkozásának, amelyen tíz andragógia mesterszakos és doktorandusz hallgatóval az MKKR történetéről, a validáció nemzetközi és hazai megvalósításának nehézségeiről, helyzetéről, a tapasztalati tudás és a munkaalapú és munkahelyi tanulás kérdéseiről és a különböző iskolai végzettségű célcsoportok sajátosságairól beszélgettünk. A program gazdája: Kraiciné Szokoly Mária és Molnár Attila Károly volt.

Online műhelymunkának tekintjük, hogy – egyetemi hallgatók bevonásával – rendszeressé tettük az EPALE Magyarország honlap andragógiai szempontú figyelését és a szakosztályi tagok figyelmének felhívását egy-egy bejegyzésre vagy eseményre. A program gazdája Vedovatti Anildo volt.

Sajnálatos módon idén – részben személyes okok, részben a járványveszély miatt – a Szociálandragógia műhely tevékenysége az előző évi aktivitáshoz képest szerényebb volt, és levelezés formájában történő kapcsolattartás jellemezte. A hagyományoknak megfelelően 2022. november 28-án, a Radnóti Miklós Gyakorló Iskola épületében került sor az „Ünnepnapok 2022” őszi rendezvénysorozat keretében a pedagógiai–andragógiai könyvbemutatóra, amelynek megrendezésében a szakosztály évek óta aktív módon közreműködik. A rendezvényen 12 kiadvány bemutatására, a felmerült kérdések megbeszélésére, hozzászólásokra került sor. A jó hangulatú együttlét tovább erősítette a pedagógiai és andragógiai témában kutató-publikáló és a kötetet bemutató szakemberek közötti szakmai-emberi kapcsolatot. (L. az évkönyvben a beszámolót a könyvbemutatóról.)

A Felnőttképzési Szakosztály és a Szakképzési Kollégium egyesülése

A Felnőttképzési Szakosztály és a Szakképzési Kollégium tevékenysége évek óta közeledett egymáshoz, tartalmi és módszertani azonosságok, párhuzamok jellemezték, miközben mindkét szervezeti egység – számos oknál fogva – egyre inkább kereste az új, finansziális szempontból takarékos működési megoldásokat. Már korábban is felmerült a két szervezeti egység egyesülésének kérdése, azonban az elmúlt évek távolléti vagy hibrid működési formáira való áttérése és a jelenléti rendezvények kiüresedése kapcsán valósággá vált a két szervezeti egység egyesülésének igénye. Az egyesülés szükségességét jól mutatja, hogy az elmúlt évek kollégiumi rendezvényein a Felnőttképzési Szakosztály aktív magja rendszeresen és aktívan vett részt a Kollégium életében, és a kevésbé aktív tagok is szívesen kapcsolódtak a hibrid szervezésű online, szakképzést érintő rendezvényekhez, míg a Felnőttképzési Szakosztály inkább felnőttkori tanulás kérdését érintő, jelenlétre építő rendezvényei lassan kiüresednek. Magyarországon a törvényi háttér változása megnehezítette vagy ellehetlenítette a felnőttképzési vállalkozások azon intézményeinek működését, amelyek munkatársaira a szakosztály épített. Hasonló oktatáspolitikai trend érvényesült a felsőoktatásban, ahol a művelődésszervező, majd az andragógia alapszakok megszűnésével az MPT felnőttképzési szakmai háttérének fiatalítása nehézségekbe ütközött. Nem tehetünk mást, mint követve a trendeket, a tagság erőit koncentrálna a Szakképzési Kollégium keretében folytatjuk a felnőttkori tanulás és felnőttképzéshez kapcsolódó ismeretterjesztő és fejlesztő munkánkat. A két szervezeti egység vezetésének kezdeményezésére

a Szakképzési Kollégium 2022. nov. 24-i ülésén támogatta a két szervezeti egység egyesülését, a Felnőttképzési Szakosztály elnöke pedig az Kollégium elnökségének tagja, alelnöke lett.

Felsőoktatási Szakosztály

A szakosztály elnöke: Kálmán Anikó (drkalmananiko@gmail.com); szakosztályi ügyvezető: **Alpár Vera Noémi** (alparvera@gmail.com).

Célok, feladatok

A Szakosztály célja:

- a hazai felsőoktatásban felmerülő problémák számbavétele, javaslatok kidolgozása, közös gondolkodással, cselekvéssel;
- oktatási, tanítási és kutatási módszertanok fejlesztése;
- hazai és nemzetközi tudományos együttműködések kialakítása;
- innovatív stratégiák felépítése, alkalmazása, jó gyakorlatok adaptációjának tervezése;
- a szakmapolitika presztízsének emelése, jövőbe mutató javaslatok kidolgozása;
- a felsőoktatásban dolgozók szakmai párbeszédének, együttműködésének elősegítése, összehangolása.

A Felsőoktatási Szakosztály tevékenysége a közösségi médiában kapcsolódik az MPT honlapjának céljaihoz: 2022-ben sikerült egy szakosztályi Facebook-profil létrehozásával az aktív, folyamatos, online szakmai párbeszéd kialakítása. Ebben az évben az események szervezésében törekedtünk a jelenléti találkozások mellett biztosítani a hibrid együttműködési formát is, amit a bekapcsolódók nagy száma vissza is igazolt.

További célunk a tagság aktivitásának növelése, bevonása. Felmérést tervezünk készíteni a tartalmi igényekről, érdeklődési körökről. Mindezek érdekében a Felsőoktatási Szakosztály 2023-ban továbbra is együttműködik hazai és nemzetközi szakemberekkel, az MPT más szakosztályaival és a felsőoktatási intézményekkel.

Operatív/szervezeti tevékenység

A tagság 66 szakosztályi tagból és további 95, más szakosztályokból csatlakozó, érdeklődő személyekből áll. A tagdíjbefizetések ellenőrzésre kerültek. 2022-ben három új belépő tagtársunk volt. A szakosztályi, zártkörű programjainkon a résztvevők száma 15–25 fő között mozgott. Erős igény mutatkozik a személyes találkozókra.

A közösségi médiában (Facebook) szerveződő Felsőoktatási Szakosztály MPT csoport tagtségének a létszáma egész évben folyamatosan bővült, az év végére 125 fő volt. Fontos célunk, hogy ezt a létszámot bővítsük, a tagokat aktiváljuk, és igyekezzünk az online csatlakozók MPT-tagságát formalizálni.

A társaság szakmai vezetői a kollégiumi üléseken rendszeresen részt vettek. A szakosztály elnöke egyben a társaság alelnöke is. Rendszeres tájékoztatást adtunk a rendezvényekről a vezetőségi üléseken, az MPT honlapján és a Facebook-felületen.

Események, szakmai programok

2022. március 2. MPT Szakosztályi évnyitó ülés.

2022. okt. 28. Matematikatanítás az egyetemeken – módszertani workshop, Károli Gáspár Református Egyetem.

2022. november 30. A matematika és a természettudományok oktatása – szakmai nap az Eurydice kiadványáról.

2022. december 15. A felsőoktatási Lifelong Learning szervezet-fejlesztési és egyéni tanulást támogató gyakorlata (<http://mellearn.hu/>).

2022. január 16. Összefoglalás az előző év legsikeresebb programjaiból – Szakmai párbeszéd, ajánlások és programok a szociális médiában: „Az oktatásinnováció göröngyös útjain” (Dr. Szűcs András, European Distance and E-Learning Network [UK]); „Verseny vagy együttműködés – egy országos Covid-kutatás tapasztalatai” (Dr. Poor József).

2022. január 31. Oktatás és Társadalom: Prof. Dr. Forray R. Katalin 80. születésnapja alkalmából szervezett ünnepi konferencia.

2022. március–április. Dr. Ritoók Magdára emlékeztünk.

2022. május. Szunyogh Szabolcs történelmi előadása Trockijról.

2022. június. Nemzetközi interdiszciplináris oktatási konferencia (IA-FOR-IICE, USA) megosztása online.

2022. november–december. A hallgatói motiváció növelése: „Játékosítás az oktatásban” forrásválogatás; Vitaindító: Mit gondolunk mi, felsőoktatásban dolgozók a módosított felvételi rendszerről?

Új együttműködések (tervek)

V4-es országok szakembereinek meghívása, együttműködési lehetőségek, fejlődési irányok bemutatása.

Együttműködés folytatása az Eurydice (European Commission) Networkkel.

A szakosztály elnöke: Makai Éva (makai.eva@gmail.com).

A külső nehézségek (Covid-helyzet, háború Ukrajnában) a Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczak Munkabizottság szakosztályi életét sem hagyták „érintetlenül”. Márciusban az ukrán Korczak Társaság Magyarországon átutazó elnöke kérésére több foglalkozást szerveztünk az Intercity Hotelben tranzitra váró ukrán menekült gyerekeknek. A programsorozatról a több foglalkozást is vezető Kosztel Krisztina írt tudósítást *A Kisgyermek* című folyóiratba. Az átmenetileg itt tartózkodó gyerekeknek Farkas Adrienn és Márkus Klaudia is vezetett foglalkozást.

Április 27-én a budapesti Scheiber Iskolában került bemutatásra az új Korczak-kötet (Janusz Korczak: *Mózsai, Józsi, Samu és a többiek. Tábortörténetek*. Magyar Pedagógiai Társaság, 2021). A rendezvényen a megnyitó beszédet Darvas István vezető rabbi, valamint az iskola tanára, lektortársam, Tóth Andrea tartotta. A könyvről Simon Mária recenziója (*Kolónia Michalowkában*) az *Iskolakultúra* 2022. évi 4. számában jelent meg.

Augusztus 5-én emlékkonferenciát szervezett a szakosztály Janusz Korczak mártírhalála 80. évfordulóján. Az online konferencián korreferátumot tartott: Iványi Júlia (MÁV telepi Wesley Iskola), Merényi Zsuzsanna (Sztehlo Gábor Alapítvány), Aczél Anna pszichológus, a rákospalotai leánynevelő intézet egykori vezetője, Simon Mária, a Korczak Munkabizottság korábbi elnöke, Erdélyi László gyógypedagógus (Mlinkó Iskola, Eger), Tóth Andrea, a Scheiber Iskola tanára, a salgótarjáni zsidó hitközség elnöke, Tóbiás László szociális munkás, főiskolai oktató, Orosházi Katalin tanár, kórházpedagógus, Csereklye Erzsébet, az ELTE egyetemi adjunktusa, Pászt Patrícia, a Korczak-művek magyar fordítója. A konferenciát Lux Ágnes köszöntötte a Gyermekjogi Civil Koalíció nevében. A konferencián elhangzott az ukrán Korczak Társaság elnökének, Svetlana Petrovszkájának háborúellenes szózata.

A konferenciáról tudósítás jelent meg az *Új Pedagógiai Szemlében*, Csereklye Erzsébet előadása az *Iskolakultúra* hasábjain jelent meg. A konferenciáról készülő kötet kiadását a Táncsics Alapítvány támogatja, megjelenés 2023 tavaszán várható. Október 5-én, a Pedagógusok Világnapján állásfoglalást adott ki a szakosztály, melyben kiállt a pedagógusoknak és a diákoknak a minőségi oktatásért, az oktatás-nevelés korszerűbb feltételeiért, a pedagógusok méltó megbecsüléséért indított mozgalmi mellett. A gyermeki jogokkal összhangban, mielőbbi konstruktív párbeszédre hívta fel a kormányzatot.

Október 19-én képviseltette magát a szakosztály a Kiss Áron kezdeményezésre létrehozott budaörsi gyermekvédelmi intézmény, az Erzsébet Otthon koszorúzási megemlékezésén.

Novemberben a szakosztály nevében hangzott el előadás a 2008. évi Nevelésügyi Kongresszus 15. évfordulójára szervezett, az elmúlt másfél évtizedet áttekintő Szakmai Kollégiumi ülésen. A referátum kötetben is megjelenik.

Bár az MPT (anyag okok miatt) nem tagja a Nemzetközi Korczak Szövetségnek (International Janusz Korczak Association – IKA), de szakosztályunk tartja a szervezettel a kapcsolatot (s annak lengyel elnökével, Marek Michalakkal). Így folyamatosan tájékozódhatunk az IKA tagországok Korczak szervezeteinek életéről, tevékenységeiről, illetve az IKA történéseiről. Jelzésértékű, hogy a Janusz Korczak az „Öreg Doki” Facebook-csoportunkhoz ez évben lengyel, litván, német, olasz és ukrán tagok is kapcsolódtak.

Sarkalatos eleme tevékenységünknek a Gyermejközi Civil Koalíció munkájában való részvétel. Szakértői munkánkkal gazdagítjuk, árnyaljuk a Koalíció állásfoglalásait, nyilatkozatait, részt veszünk ezek terjesztésében. A mi munkánk is közrejátszott abban, hogy a szakellátásban lévő, 6–18 éves gyerekek „pályaalkalmassági IQ-vizsgálatának” jogszerűtlenségeire a Koalíció eredménnyel hívta fel a figyelmet, s elérte, hogy az alkotmányjogi biztos, Dr. Péterfalvi Attila (NAIH) vizsgálatot indított a vizsgálatot utasításával elrendelő Országos Gyermekegészségügyi Szakszolgálat igazgatója és az azt fenntartó Belügyminisztérium ellen, majd ezt lefolytatva felszólította az OGYSZ igazgatóját a jogsértő helyzet megszüntetésére, rendezésre.

Áttekintve és összegezve a 2022. évi tevékenységünket úgy értékeljük, hogy létszámához és erőihez mérten tisztességgel állt helyt a szakosztály a vállalásaiban, de lesz még mit erősítenünk és fejlesztenünk munkánkban.

Hagyományismereti Szakosztály

A szakosztály elnöke: Sándor Ildikó (dr.sandor.ildiko@gmail.com).

A 2020–2021. években a szakosztály a Covid-járvány miatt gyakorlatilag szüneteltette tevékenységét: az énekes-mozgásos játékok műhelymunkában való feldolgozása kifejezetten magas rizikófaktornak számít.

2022 tavaszán felkérést kaptunk a Táncháztalálkozón való részvételre. A korábbi évekhez képest újdonság volt, hogy a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem népi ének tanszakos hallgatóit is bevontuk a programba. A játéktanításban jártas pedagógusok és a leendő zenetanárok közös munkája két területen is új eredményt hozott. Az énekes játékok a fiatal népi énekeseknek köszönhetően professzionális minőségben szólaltak meg, a szakosztály gyakorlott pedagógusai a játéktanítás mesterfogásait tudták továbbadni a fiataloknak.

Szakmai programunk 2022-ben

2022. február–március. Felkészülés a Táncháztalálkozóra – játéktanulás, műhelymunka.

2022. április 2. Játéktanítás a Táncháztalálkozón.

Az őszi félévben az intézményi háttér (rezsiproblémák, Hagyományok Háza belső, szervezeti átalakulása) bizonytalanságai miatt nem tudtunk szakosztályi ülést tartani.

Interkulturális Pedagógiai Szakosztály

A szakosztály elnöke: Cserekllye Erzsébet (cserekllye.erszebet@ppk.elte.hu); szakmai kollégiumi delegált: Ercse Krisztina; küldöttgyűlési küldött: Czók Brigitta.

A szakosztály a 2022-es év során munkájával két publikáció megszületéséhez járult hozzá a Magyar Pedagógiai Társaság égisze alatt.

A Staféta táborhoz kapcsolódóan jelent meg Ercse Krisztina és Nahalka István *A méltányosság árnyalatai* című írása a Gál Ferenc szerkesztésében, az ELTE Eötvös Kiadó és az MPT gondozásában megjelent *Taksonyi beszélgetések a pedagógiáról* című kötetben.

A Magyar Pedagógiai Társaság Gyermekérdések Szakosztálya – Korczak Munkabizottságának megemlékező konferenciájára készült Cserekllye Erzsébet *Janusz Korczak helye az interkulturális pedagógiai gondolkodásban* című írása, amely az *Iskolakultúra* folyóiratban jelent meg.

A szakosztály 2022. december 07-én online tartotta éves ülést, ahol sor került a tisztviselők megbízásának megerősítésére, valamint a 2023-as munkaterv elkészítésére.

Kalokagathia Szakosztály

A szakosztály elnöke: Fábry Béla (mpt.fabry@gmail.com).

Az MPT nevelési kérdésekkel direkter formában foglalkozó szakosztályaként 2022-ben, folytatva a Covid-időszak kényszerűségből kialakított, ám sikeresnek bizonyult gyakorlatát, három online szakmai beszélgetést szerveztünk, és a tanévkezdéssel kapcsolatban foglalmaztuk meg szakmai értékelésünket.

Tavasszal a roma oktatás kérdéseivel foglalkoztunk.

„... ti nem adtok eredményes középiskolai oktatást a cigányoknak, mi pedig adunk!” – ezzel a felütéssel kezdődött a beszélgetés Orsós Jánossal, a miskolci dr. Ámbédkar Iskolát fenntartó Dzsaj Bhím Közösség elnökével. Eredményekről és nehézségekről szolt a roma oktatási szakember, a romasorsról, a szociális gettóból való kitörésről és az oktatás ebben betöltött szerepéről. A beszélgetés a Társaság YouTube-csatornáján követhető itt: https://www.youtube.com/watch?v=7gpB_1FcSOs&t=21s.

Nyárelőn a közoktatás (köznevelés) elmúlt évtizedének folyamatait vizsgáltuk.

„Mesterterv vagy fércmű?” címmel Radó Péter és Nagy Ádám beszélgetett a 2010–2022 közötti évek oktatási viszonyainak alakulásáról. E bő évtizedben számos lényeges változás tanúi lehettünk. A két szakember azt vizsgálta diskurzusában, hogy e változások rendszert alkotnak-e, s ha igen, akkor ezt hogyan lehet értékelni. A beszélgetés a Társaság YouTube-csatornáján követhető itt: <https://www.youtube.com/watch?v=Ym-z4uhbF7E&t=145s>.

Ősszel az ifjúságkutatás kérdéseivel foglalkoztunk.

E beszélgetés apropóját az adta, hogy néhány év kihagyás után megjelent a nagymintás ifjúságkutatás adatait, eredményeit ismertető, és azokat értelmező kötet. Ehhez ifjúságkutató szakemberek egy csoportja *A lábjegyzeten is túl – magyar ifjúságkutatás 2020* címmel állított össze egy másik értelmezést. Hogy miért volt szükség a kutatási eredmények alternatív értelmezésére? A kötet szerkesztői és szerzői, Fekete Mariann és Nagy Ádám erről beszélt tárgyszerűen, szakszerűen. A beszélgetés a Társaság YouTube-csatornáján követhető itt: <https://www.youtube.com/watch?v=EPJ1QBnNsS>.

Szakosztályunk a 2022/23. tanév kezdetével kapcsolatban *Viharos tanévkezdés – veszélyben a polgári társadalom ideája* címmel szakmai értékelést készített.

A 2022. évi tanév a korábbi évekhez nem mérhetően komolyabb problémákkal, konfliktusokkal terhelt, feszült politikai légkörben indult. E jelenségek, különösen a pedagógushiány nem kedvezett az óvodai–iskolai munkának, a nevelési, nevelésügyi folyamatoknak. A társadalmi folyamatok részeként értelmezett nevelési–oktatási jelenségeket értékelve úgy láttuk, hogy 2022 őszelőjén már nem csak és nem elsősorban a magyar oktatásügy, hanem a magyar polgári társadalom ideája van végveszélyben. Megszólalásunkkal erre kívántuk a pedagógusokon, az oktatásban érintetteken túl a társadalom egészének figyelmét felhívni. Az értékelés teljes szövege olvasható a jelen kötetben, valamint a Társaság honlapján itt: <https://pedagogiai-tarsasag.hu/viharos-tanevkezdes-veszelyben-a-polgari-tarsadalom-ideaja/>.

Keregedei Makó Pál Matematikatanári Szakosztály

A szakosztály elnöke: Munkácsy Katalin (katalin.munkacsy@gmail.com).

Legfontosabb esemény

Zoom-beszélgetés Gyarmathy Évával áprilisban. Sok résztvevő volt, melyen beszélgettünk a tehetséggondozás új értelmezéséről. A matematikában különösen fontos, hogy ne csak a már felismert tehetséges tanulókat támogassuk, hanem segítsük – sokszor a nehéz körülmények ellenére is – a tehetség felszínre kerülését. Az USA-ban ezt a szemléletet előzetes tehetségazonosítás nélküli tehetséggondozásnak nevezik. Az esemény után tovább folytatódott a szakmai levelezés.

Közös rendezvényt tartottunk a Felsőoktatási Szakosztállyal.

A nem matematika szakos hallgatók oktatása sajátos problémákat vet fel. Ezek felismerése, elemzése, a megoldás lehetséges útjainak keresése kezdődött meg a sorozatként tervezett első rendezvénnyel. E-mailben tartottuk a kapcsolatot, mivel az új iskolai szabályzatok megnehezítik a kapcsolattartást, ezt pótolta a szakmai levelezés tagjaink között.

Egyéb tevékenységek

Részt vettünk a Staféta táborban és a VII. kerületi civil nap programján.

Kisgyermeknevelési Szakosztály

A szakosztály elnöke: Villányi Györgyné Jutka (villanyi.jutka@gmail.com).

A szakosztály vezetőségi tagjai: Angyalfiné Varga Julianna (angyalfijuli@gportal.hu); Bakonyi Anna (bakonyi.anna@gmail.com); Nyitrai Ágnes (nyitrai.agnes4@gmail.com); Ferenczi Szilvia (flipaflip@gmail.com).

A 2022. év sok dilemmával és tépelődéssel kezdődött. Nyárig úgy tűnt, hogy a szakmai gyűjtőmunkánk – ami az elmúlt 55 év eredményeire vonatkozik – beindult, bár igen lassan és nehezen kezdődött el. Elhatároztuk, hogy az elmúlt 55 év kisgyermeknevelési életét mutatjuk be tagjaink munkásságának önként vállalt felajánlái alapján. Összegyűlt egy kötetre való írás, de a lektorálást és a szerkesztést nem tudtuk megvalósítani a második félévben, mert még ősszel is érkeztek ötletek, ajánlások.

2022. augusztus 3-án találkozott vezetőségünk, ahol a „hogyan tovább” többféle variációi kerültek megvitatásra. Sok problémával szembesültünk, ami nem igazán adott energiát, hanem inkább lehangoltságot eredményezett. A kisgyermeknevelés körüli anomáliák minden oldalú negatív visszhangjai elnyomták az egyébként meglévő, jó szakmai eredményeket. A *Kisgyermek* című lap megjele-

nésének csúszása is gátolta a sikeres és előremutató információk terjesztését, amit próbálunk pótolni.

Részt vettünk az MPT által szervezett rendezvények többségében megfelelő aktivitással: a küldöttgyűléseken, a különböző bizottsági üléseken, szakmai kollégiumi üléseken. Angyalfiné Varga Julika aktívan vett részt a személyi kérdésekkel foglalkozó MPT jelölőbizottságban. Herczog Mária beszámolója a Szakmai Kollégiumi ülésen is a koragyermekkorai nevelés fontos elemeivel foglalkozott, kiemelési a mi gyermekközpontú szakmai programjainkat erősítették. Az ő munkáját előzetesen több szakosztályi társunk is segítette: Szűcs Viktória és Bakonyi Anna, Lendvai Ani és Kerekes Edit.

A Küldöttgyűlésen 11 tagunk kapta meg a tiszteletbeli tagsági címet. Erre büszkék vagyunk. A Staféta táborban a kisgyermeknevelési szakemberek szereplése és részvétele szokás szerint erősen képviselte e szakmai réteg érdekeit.

A VII. kerületi Civil Korzó programján az MPT sátorban sikeresen fogadtuk az érdeklődőket. Eöry Gombás Csilla sakkjátéka, könyvek, plakátok, robotika játék bemutatói vonzották az érdeklődőket.

A Világjátékhoz kapcsolódó „Játsszunk Mindannyian!” programban is régi tagjaink közül van, aki ismét szervezkedett, de többen – intézményvezetői tiltás miatt is – visszaléptek.

Örömmel fogadtuk, hogy beindult a Pannon Egyetemen a konferenciasorozat. Reméljük az Óvó- és Tanítóképző Kar beindítása is erősítheti idővel a kisgyermeknevelési képzettség színvonalát. Ennek pozitív példáját bizonyította 2022. november 24-én a Pannon Egyetem 2. konferenciája. Itt az MPT munkájáról is elhangzott egy kiselőadás (Villányi Jutka), és nagyon jó szakmai előadások sora szólt a kisgyermeknevelés jelentőségéről gyorsan változó világunkban, a digitális életvitel pozitív és negatív oldalairól. (Várvári Tünde szakmai előadással képviselte szakosztályunkat.)

A menekült gyermekek jobb közérzetének érdekében szakosztályunk tagja, Kosztel Kriszta, részt vett a programok szervezésében, játékprogramokban. (Cikk jelent meg erről *A Kisgyermek* c. lapban.)

Az őszi Szakmai Kollégium ülésén Villányi Jutka beszámolt a Nevelésügyi Kongresszus óta (15 év alatt) történt, kisgyermek életét érintő, segítő MPT tevékenységekről.

Több MPT szervezeti egységgel próbáltunk együtt szervezni szakmai napot, kevés létszámot sikerült megmozgatni 2022-ben. Kiemelten sikeresnek tartjuk április 21-én a Családpedagógiai Szakosztály és Kisgyermeknevelési Szakosztály közös programját hibrid megoldással a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karán. Pásztor Enikő és Hartl Éva oktatók szakmai elemzése sok információt adtak a résztvevőknek – írta Angyalfi Julika a beszámolónk kiegészítésekor.

Az év során több e-mail-váltás keringett a tagok között, mint előző évben, és sok ajánlás hangzott el, hogy mit kellene csinálni. Köszönjük az aktív tagok véleményeit, ajánlásokat: Bakonyi Annának, Kosztel Krisztának, Faust Erikának, Angyalfi Julikának, Rózsa Juditnak, Kiss Anitának, Iskiné Áginak, Zsirosné Marikának, Várvári Tündének, Tóth Mariann-nak, Szabó Piroskának, Huszár Valinak, Dupákné Gecse Adélnak, Bogdán Péternek, Halasi Áginak, Losonczy Katinak, Kocsis Péternek, Kékvölgyi Viktornak, Poór Zoltánnak, Zsemer Mártinak, Juhász Anitának, Pékné Varga Katinak, Nyitrai Áginak, Csordás Edinának, Bóczi Erzsikének. A Dob utcai Óvoda konferenciáján is kiváló szakmai programon vettünk részt. Köszönet Patai Editnek.

2022. november 18-án pénteken 16 órai kezdéssel szakmai beszélgetőkört szerveztünk az ELTE PPK épületében a Kazinczy utcában „Változó világunkban hogyan élünk, mit tegyünk gyermekek és saját életünk érdekében?” – szabadon, őszintén, félelem nélkül beszéltünk a hibrid szervezésű online kapcsolat kiépítésével. Felkért hozzászóló volt Iskiné Ági és Kiss Anita. Sok téma került felszínre, amiről beszélni kell egymással. (22-en voltunk jelen, ebből 9-en a helyszínen, 4-en nem tudtak belépni, vagy a hang volt halk, nem tudta a képet megnyitni. Utána a levélbeni visszajelzések mutatták az érdeklődők aktivitását.)

Sajnos, fájó veszteségünk száma nagy, 6-an elmentek végleg, 3-an kiléptek, mert elhagyták a pályát. Ugyanakkor 8-an léptek be új tagként a szakosztályunkba, van közöttük tanító, oktató, óvodapedagógus és a tagságba visszatérő kolléga is. A bölcsődei terület dolgozóinak aktivitása nagyon visszaesett. Rózsa Judit és Vokony Éva képviseli a kisgyermeknevelőket. Örömmel köszöntjük Szűcs Viktóriát és kisbabáját, aki szintén a bölcsődei vonalat erősíti.

Megállapítottuk, hogy valamivel hasznosabb megoldást kell keresni a egyes szervezésű, kisebb összejövetelek biztosításával. Változtatni szükséges a szervezési módokon. Persze mindennél hatékonyabb a személyes találkozások megvalósulása.

Kiss Árpád Műhely

A szakosztály elnöke: Kiss Endre (dr.endre.kiss@gmail.com); a szakosztály ügyvivője: Hudra Árpád.

A műhely-mivoltában demokratikusan, a felelőségek megosztásával működő szervezeti egység tagjai (Kiss Endre, Hudra Árpád, Forrai Judit, Villányi Györgyné és Trencsényi László) a 2022. évben a Kaleidoscope Könyvek sorozatában s a Takács Etel Pedagógiai Alapítvány jóvoltából az ELTE Eötvös Kiadó gondozásában megjelent kötetben végezték el az utolsó simításokat, korrekciókat, követték a kiadói

munkálatokat, szervezték a kötet promócióját. Új projekt nem indult az évben, új beszélgetések sem zajlottak. A műhely választás előtt áll: folytatja-e az abszolút pedagógusok tárgyában folytatott szakmai vitákat, vagy új, akár több évre kiterjedő projektbe fog. A tervezéshez szívesen fogadja a műhely mások javaslatait, érdeklődését is.

Konduktív Pedagógiai Szakosztály

A szakosztály elnöke: Feketéné Szabó Éva (feketene_szabo.eva@semmelweis-univ.hu); vezetőségi tagok: Túri Ibolya, Földesi Renáta.

A Petó András Karon hagyományosan a Konduktív Pedagógiai Szekció vezetői, tagjai szervezik a Hári Mária Szakmai Szimpóziumot, mely folyamatosan, az ünnepi megemlékezés mellett, a konduktív nevelés egy lehetséges tudomány-kommunikációs, módszertani, disszeminációs színterévé vált.

A konduktív nevelés képviselőinek alacsony száma, illetve a sokszínű feladatrendszer – úgy mint képzésfejlesztés, képzés-elismertetés, minőségfejlesztés, a szakma integrálása, de asszimilációjának elkerülése stb. – mind-mind olyan feladat, mely a közeli jövőben arra ösztönzi a konduktív nevelés intézményeit és civil szervezeteit, hogy az eddigiekhez hasonlóan szoros együttműködésben, szinergiában képviseljék a konduktív nevelést, annak tudományos igényű kommunikációját, illetve biztosítsák a konduktív nevelés egyre szélesebb körű hazai és nemzetközi elérhetőségét.

A Konduktív Nevelési Szakosztály tagjai (vezetői) mindig is feladatuknak érezték, hogy a konduktív nevelés mint szakma az Országos Neveléstudományi Konferencián egyre tágabb teret kapjon, lehetőséget biztosítva a konduktív nevelés megismerésének, illetve az innovációk és eredmények bemutatását is kiemelten fontosnak tartjuk.

Képviselettük magunkat a társszakmákkal történő együttműködésben egy teljes konduktív nevelési szekció keretében a 47. alkalommal megrendezett Gyermekeurologiai Konferencián, illetve a szintén évente megrendezésre kerülő Rehabilitációs kongresszuson is.

Kiemelkedő eseményként tekintünk a Konduktív Pedagógiai Szakosztály konduktorainak és hallgatóinak a Karral és a Petó Társasággal közösen szervezett, a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozatára, a Petó-napra, mely a 2022-es évben egybeesett a XI. Konduktív Nevelési Világkongresszussal.

A világ 16 országából közel 600 regisztrált résztvevő kísérte figyelemmel a tizenegyedik alkalommal megrendezett Konduktív Nevelési Világkongresszust. A Semmelweis International 40, valamint a Magyar Tudomány Ünnepe programsorozat részeként megvalósult eseménynek hatodszor adott otthont Budapest,

témájának középpontjában pedig a nemzetközi konduktorképzés és konduktív nevelési gyakorlat állt. A kétnapos konferencián nyolc plenáris és 44 szekcióelőadás hangzott el, melyet poszter- és filmszekció is kísért.

Feketéné dr. Szabó Éva szakosztályelnök, a kongresszust szervező Nemzetközi Pető Társaság elnökeként beszédében rámutatott, hogy a Pető András Karon szervezett konduktorképzés szintet lépett a harmadik specializáció elindításával, hiszen a pedagógiai rehabilitáció specializáció fókuszáltan készíti fel a leendő konduktort a nem oktatási intézményben nyújtott, szervezett konduktív nevelés biztosítására, illetve az egészségügyi rehabilitációs környezetben történő munkavégzésre. A Semmelweis Egyetemen megvalósult integráció amellet, hogy biztosítja a kar működését, fejlődését, azt a szakmai, kutatási potenciált is garantálja, ami a hat karra kiterjedő együttműködésekben ölt testet, és egyedülálló lehetőséget jelent a konduktív nevelés tudományos igényű megismerése és elismerése terén. Megfogalmazta, hogy a konduktív nevelés jövője és minősége a hazai és nemzetközi szakmai és civil szervezetek együttműködésén múlik, olyan képzési színtereket, kutatási együttműködésekkel és projekteket kell létrehozni, amelyekben a hazai és nemzetközi konduktív nevelési tapasztalatokat meg tudjuk osztani, és közös szakmai képviselőt tudunk biztosítani.

Fontos a társszakmákkal történő oktatási és kutatási együttműködés és folyamatos párbeszéd, a konferencia fókuszba helyezte a társszakmákkal történő párbeszédet, ennek jegyében dr. habil. Papp Gabriella, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógyypedagógiai Kar dékánja, a két kar együttműködését mutatta be a Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottságának Gyógyypedagógiai Albizottságában, melynek konduktorok is tagjai, immár biztosítva a legmagasabb szintű konduktív nevelési képviselőt és együttműködést.

A kongresszuson sor került a Tiszteletbeli Konduktorok köszöntésére, akik a pandémiás helyzet miatt 2020-ban, az előző vilá kongresszuson nem vehették át személyesen oklevelüket. A Tiszteletbeli Konduktor Díj azon személyek előtt tiszteleg, akik tevékenységükkel, szakmaiságukkal a konduktív nevelés ügye mellett álltak.

Az esemény négy szekcióüléssel folytatódott, ahol Magyarország mellett a világ számos országából elevenítették fel a konduktív nevelés helyi történelmét és jelenlegi gyakorlatait. A szekcióelőadások között megjelentek a társszakmák képviselői, a kar oktatói, konduktorai és hallgatói is.

Nemcsak hazai és nemzetközi tapasztalt szakemberek voltak jelen és szóltak meg a XI. Konduktív Nevelési Vilá kongresszuson, a szakosztály vezetői – érintettségük révén is – fontosnak tartották, hogy a fiatalok is, nemcsak hallgatóságként, hanem előadóként is bemutatkozhatnak, kipróbálják magukat a konduktív nevelés hagyományos, széleskörű és legtradicionálisabb rendezvénysorozatában.

A kétnapos rendezvényen, melynek második napján a kar Tudományos Diákköri Konferenciájára került sor, bemutatkozhattak a műhelyeiben kutató hallgatók is, valamint szó esett sok más mellett a konstruktív nevelés elméletéről és gyakorlatáról is.

A pandémia, illetve az azt követő gazdasági nehézségek a szakosztály munkáját nagyon megnehezítik, a többletfeladatok, a találkozók, az együttműködések nehezen tervezhetők. A kevés szakember, aki a vezetésben aktív, az intézményi vezetésben és szakmai feladatellátásban is nagy szerepet vállal, így mozgásterünk viszonylag szűk, reális célunk, hogy a szinergiákra, az erőforrások okos tervezésére építve, átmentsük a szakosztályt a fiatalabb generáció számára.

Korai Iskolaelhagyás Megelőzéséért Szakosztály

A szakosztály elnöke: Kajos László (kajos59@gmail.com).

A korai iskolaelhagyás megelőzésének egyes tanulókat érintő támogatása a 2022-es évben sem vált a szakosztály tevékenységének fókuszát jelentő aktivitássá.

A szakosztály bázisintézményeként szerepet vállaló, a szakosztály tevékenységének helyet adó KONTIKI-SZAKKÉPZŐ Szakképzés Szervezési Nonprofit Zrt. állami számvevőszéki vizsgálata, illetve az ehhez kapcsolódó, az iskolák létét is veszélyeztető társhatósági magatartások jelentős erőforrásokat kötöttek le. A szakosztály amúgy is megfogyatkozott vezetése kevésbé töltötte be a társaságon belüli kapcsolatépítéshez, tudásmegosztáshoz, azaz a szakmai tevékenység legfontosabb részéhez szükséges szerepét, a szakosztály tagjai kicsit magukra maradva, saját környezetükben fejtették ki szakmai munkájukat.

Az MPT szakosztályaival való szakmai kapcsolat keretében részt vettünk a Prevenációs Szakosztály konferenciáján, de a társszakosztály prevencióra vonatkozó rendszerszemléletű fejlesztő tevékenységéhez való kapcsolódási szándékunk aprópénzre váltása a 2023-as évre maradt.

Hasonlóan belterjes aktivitássá csendesedett szakosztályunk tagjai részéről az MPT által fellelt és gondozásba vett és általunk raktározott korábbi, a zánkai Gyermekalkotások Galéria pályázataira 1974 óta beérkezett műalkotások – gyerekrajzok, festmények, batikok, kerámiák, fafaragások, rézdomborítások, egyéb népművészeti és más kézműves tárgyak – értékörző tárolása, iskolaépületet színesítő bemutatása.

A 2022-es év talán legfontosabb szakmai eredménye a jelentős számú iskola-váltó tanulók tanulmányi „előmenetelének”, tanulmányi „sikerességét” befolyásoló körülményeinek esetleírásokban történő dokumentálása. Az esetek

dokumentálásába bekapcsolódní vállalkozók számára lassan átadhatóvá válik az esetleírásokhoz adható tematikai ajánlás, megközelítési lehetőségek sora.

A 2022-es év katartikus felismerése volt, hogy a köznevelési rendszer egyik alapproblémája – a tanulók korai iskolaelhagyásával is összefüggő szelekciós mechanizmus mellett –, a pedagógusok korai iskolaelhagyása. A következő időszak kérdése lesz majd, hogy e kérdéskört a Társaságon belül a mi szakosztályunk, vagy valamely, a pedagógus létforma kutatásához, vizsgálatához jobban értő szakosztály gondozza. Egyértelművé vált számunkra, hogy e kérdéskör meghatározó jelentőségűvé vált a köznevelési rendszer ellátási minőségének növelése érdekében. Szakosztályunk 2022. évi tevékenysége egyértelművé tette, hogy elengedhetetlen a szakosztály munkájába további – lehetőleg a jelenleg tagok életkorához képest fiatalabb –, új tagok bevonása, illetve a területi tagozatokkal történő kapcsolatfelvétel.

Neveléstörténeti Szakosztály

A szakosztály elnöke: Kattein-Pornói Rita (pornoirita@gmail.com).

A 2022-es év veszteségeket hozott a szakosztály életében: 2022 nyarán Dr. Benő Kálmán, 2022 őszén Dr. Kelemen Elemér hagyott itt minket. A búcsúzás mellett, azonban ez évben is, mérsékelt bővülést könyvelhetett el a szakosztályunk.

2022. március 25–26-án a Károlyi József Alapítvány szervezésében rendezett „Európai nevelés(ek) / oktatás(ok)?” nemzetközi konferencián Kattein-Pornói Rita adott elő a százharminc éves Pedagógiai Társaság fontosságát méltatva Kálmán Anikóval, aki a Társaság jelenkori munkásságát helyezte előadásának fókuszába. Szakosztályunk tagjainak tevékenysége elsősorban a kutatásra és a konferenciára részvételre koncentrált.

A teljesség igénye nélkül, többek között jelen voltunk szekció-előadásokkal, szekcióvezetéssel és szimpóziumokkal az Országos Neveléstudományi Konferencián, a HuCER 2022 konferenciáján, a MTA Neveléstörténeti Albizottság konferenciáján, illetve az ISCHE-konferencián.

Összehasonlító Pedagógiai Szakosztály

A szakosztály elnöke: Kanczné dr. Nagy Katalin (kanczne.nagy.katalin@gtk.bme.hu); a szakosztály titkára: Békefi Teodóra.

A 2022-es évben az Összehasonlító Pedagógiai Szakosztály a Covid19 okozta elszigeteltség után igyekezett újra kapcsolatot felvenni a régi tagokkal és involválni az új tagokat.

2022. október 25-én tisztújító közgyűlést tartott a szakosztály, ahol lemondott az elnöki tisztségéről prof. Tóth Péter és a titkári posztjáról Szalóki Tiborné. A szakosztály tagjai új elnökként Dr. Kanczné dr. Nagy Katalint, a BME GTK Műszaki Pedagógia Tanszék oktatási tanszékvezető-helyettesét, titkárnak pedig Békefi Teodórárt választották meg, aki az ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskolájának hallgatója. Az ülésen új tagok felvételére is sor került. Az új vezetőség célkitűzései között a tagság bővítése és a szakosztály tudományos tevékenységének fokozása szerepelt.

Pályaorientációs Szakosztály

A szakosztály elnöke: Borbély-Pecze Tibor Bors, a Magyar Pedagógiai Társaság alelnöke (borsborbely@yahoo.com).

A szakosztály alelnöke: Kenderfi Miklós; a szakosztály titkára: Suhajda Csilla Judit; szakmai kollégiumi küldött: Juhász Ágnes; küldöttgyűlési küldött: Fazakas Ida; szakmai kollégiumi tag: Szilágyi Klára. Küldöttek: vezetőség, a szakmai és a küldöttgyűlési küldött; aktivisták: Pálvölgyi Lajos, Tajtiné Lesó Györgyi, Gyöngyösi Katalin.

Szakosztályunk általános céljainak megfelelően 2022-ben is a pályaorientáció pedagógiai elméletének és gyakorlatának fejlesztését, a tendenciák, jó gyakorlatok megismerését, a pályaorientáció életút-személetű megközelítésének erősítését határoztuk meg tevékenységünk rendezőelvének, és ez alapján terveztük, szerveztük programjainkat, vállalásainkat.

Tagsági, szervezeti események, változások

A 2021 decemberében megtartott szakosztályi vezetőségi, valamint a 2022 májusában esedékes társasági tisztségviselői szavazás eredményeképpen 2022. évben szervezetünk tisztségviselői az alábbiak.

Szakosztályunknak jelenleg 39 regisztrált és 8 máshol regisztrált tagja van, a tagok közül 4 fő 2022-ben csatlakozott a szakosztályhoz. Törlésre került 3 fő, az MPT szabályai szerinti 2 évet meghaladó tagdíjfizetés elmaradás miatt. A tagságon kívül közel 100 főnek juttatjuk el rendszeresen a programjainkról és a társszakosztályok, egyéb szervezetek felhívásairól szóló híradást, amelyről 2022. évtől a jelentkezők nyilatkozata alapján külön nyilvántartást vezetünk.

2022-ben 4 vezetői megbeszélés mellett 1 közgyűlést tartottunk, a vezetőség emellett 1–2 heti rendszerességgel egyeztet a szakosztály működésével, programjainak előrehaladásával kapcsolatban.

A beszámolóban felsorolt eseményekről bővebben az llg.hu oldalon, illetve az MPT szakosztályi aloldalán lehet olvasni. Az események többségének felvétele és az előadások nagy része elérhető a szakosztály YouTube-csatornáján. A csatornán jelenleg 89 feliratkozó van, a feltöltött 23 videóhoz (ebből 6 db 2022. évi feltöltés) 3903 megtekintés tartozik, a legnézettebbet több mint 380-an nézték meg.

A tagjainkkal és a közvéleménnyel való kapcsolattartásra a társasági honlap szakosztályi aloldalán kívül az új honlapon Pályaorientáció aloldalt működtetünk, és híreket jelentetünk meg az MPT Facebook-oldalán.

Webináriumok, programok

A 2022. évi szakosztályi munkatervnek megfelelően az alábbi szakmai programok, webináriumok kerültek megvalósításra.

2022. február 18-án a Magyar Pedagógiai Társaság Pályaorientációs Szakosztálya és a Wesley János Lelkészképző Főiskola Neveléstudományi Tanszéke webináriumot szervezett „A finn iskolai pályaorientáció és a hazai lehetőségek” címmel. Előadó: Dr. Raimo Vuorinen, Jyväskyläi Egyetem, a Finn Oktatáskutató Intézet munkatársa. Felkért hozzászólók: Pór Anett, pályaorientációs koordinátor (Béke Általános Iskola, Kecskemét); Dr. Visztenvelt Andrea a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem adjunktusa, pályaválasztási tanácsadó. Szakmai tolmács, fordító: Gyöngyösi Katalin. Az eseményen több mint ötvenen vettek részt, a prezentáció linkjét mintegy 100 regisztráló kapta meg, az előadás felvétele a szakosztály YouTube-csatornáján elérhető.

2022. június 4-én került sor a Magyar Közgazdasági Társaság Munkaügyi Szakosztálya és a Magyar Pedagógiai Társaság Pályaorientációs szakosztálya immár hagyományos közös műhelyére, amelynek témája a hazánkhoz képest hasonló fejlettségű országok pályaorientációs rendszereinek és jó gyakorlatainak áttekintése volt. Előadó: Dr. Borbély-Pecze Tibor Bors, a Wesley János Lelkészképző Főiskola egyetemi docense, az MPT alelnöke, az MPT Pályaorientációs Szakosztály elnöke. Felkért hozzászóló: Dr. Bódis Lajos, a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságpolitika és Munkagazdaságtan Tanszékének egyetemi docense. A rendezvény moderátora: Dr. Sum István, a Milton Friedman Egyetem címzetes főiskolai docense, az MKT Munkaügyi Szakosztályának elnökségi tagja. A résztvevők bekapcsolódhattak az együtt gondolkodásba, kérdéseket tehettek fel, amelyekre az előadó részletesen válaszolt. Az elhangzott információk, gondolatok megismerhetők az online Munkaügyi Szemlében megjelent részletes beszámolóból, valamint a webináriumról készült felvétel elérhető a szakosztály YouTube-csatornáján.

2022. október 26-án hagyományteremtő céllal került megrendezésre a Civil szervezetek pályaaorientációs gyakorlata és fejlesztései című webinárium, amelyen ez alkalommal olyan civil szervezetek kerültek meghívásra, amelyek középiskolásokkal foglalkoznak. Felkért előadók: Dr. Fazakas Ida – Érted Agria Alapítvány (<https://ertedagria.hu/>); Kiss Gergely – Miénk a Pálya Alapítvány (<https://mienkapalya.hu/>); Lendvai Viktor – HiSchool Alapítvány (<https://www.hischool.hu/>). A rendezvény moderátora és fő szervezője Pál-völgyi Lajos volt. A rendezvényt nagy érdeklődés övezte (közel 50 fő vett részt rajta), és az előadásokat követő izgalmas szakmai diskurzus és a megszületett közös tervek arra ösztönzik a szervezőket, hogy a témát érdemes lesz folytatni. A műhelyen elhangzottak megtekinthetők a szakosztály YouTube-csatornáján.

2022. november 25-én Szakosztályunk a Magyarországi TÉT Egyesülettel, valamint a Wesley János Lelkészképző Főiskolával közösen, kapcsolódva a Magyar Tudomány Ünnepe sorozathoz, közös szakmai rendezvényt szervezett „Szakmai életutak 30 éve és ma – Pályatanácsadók szakmai professzionalizálódása” címmel. A rendezvény szomorú apropója Dr. Völgyesy Pál, szakosztályunk alapító tagja, valamint a munka-pályatanácsadó szak társalapítója halálának 2. évfordulója volt, így a rendezvényen róla is megemlékeztünk. Felkért hozzászólók: Schalk Károlyné, munkavállalási tanácsadó (a végzés ideje: 1997); Bednárík Éva, munkavállalási tanácsadó (a végzés ideje: 2006); Szepesi Balázs, emberi erőforrás tanácsadó (a végzés ideje: 2019). Moderátor: Dr. Borbély-Pecze Tibor Bors. Az értékes szakmai beszélgetés révén komplex pályaképet kaphattunk a munka-pályatanácsadók munkaügyi szervezetben betöltött szerepéről, feladatairól és lehetőségeiről. A szakmai programon készült felvétel a szakosztály YouTube-csatornáján elérhető.

Konferenciák, publikációk, egyéb disszeminációs tevékenységek

2022. február 11-én az „Oktatás, Informatika, Pedagógia 2022” konferencián szakosztályunk tagjai két előadást tartottak. Az E-learning és oktatás szekcióban hangzott el Borbély-Pecze Tibor Bors, Pál-völgyi Lajos, Tajtiné Lesó Györgyi „Pályaaorientációt támogató egyes online megoldások (LMS, LXP, Co-careering)” című előadása, Juhász Ágnes és Borbély-Pecze Tibor Bors „Komplex tanulási információs rendszer kialakításának lehetősége Magyarországon” című előadására pedig „Az oktatás tágabb környezete” szekcióban került sor.

2022. májustól fogva a Pályaaorientációs Szakosztály együttműködött az MPT Diszlexiás Gyermekek Fejlesztéséért Szakosztállyal, az utóbbi által fennállása 25. évfordulója alkalmából kezdeményezett szakmai konferencia szervezésében. A konferencia témája a speciális nevelési igényű (SNI), ill. beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő (BTMN) tanulók lehetőségei a szakképzésben. A befogadó partner, helyszín az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, a tervezett

időpont (a félév rendjének változásai, a téli bezárás miatt 2022. őszről elcsúsztatva) 2023. április. Az MPT oldaláról a szervezésben közreműködik a Szakképzési Kollégium is. A Pályaorientációs Szakosztályból a konferenciához tartalmi és operatív szervezésben részt vesz Gyöngyösi Katalin, szakmai programtervezésben és előadóként Tajtiné Lesó Györgyi.

2022. május 26–27-én került megrendezésre a „HUCER 2022: Oktatás egy változó világban – Kutatás, innováció, fejlesztés” című konferencia a Budapesti Műszaki Egyetemen, ahol szakosztályunk két tagja, Gyöngyösi Katalin és Borbély-Pecze Tibor Bors „Pályaorientáció a finn oktatásban” címmel tartott előadást a Pályaorientációs Szakosztály képviseletében. Az előadás tanulmány formájában várhatóan 2023 tavaszán jelenik meg.

2022 nyarán megjelent a szakosztályunk tagjai által írt cikkekből összeállított hiánypótló felsőoktatási tankönyv *Pályaválasztás, pályaorientáció, pályaedukáció* címmel, amely az ELTE Eötvös Kiadó, a Magyar Pedagógiai Társaság és a Wesley János Kiadó gondozásában került publikálásra. A kötet megjelenését a Takács Etel Pedagógiai Alapítvány támogatta. A kötet szerkesztője: Dr. Borbély-Pecze Tibor Bors; a kötet szerzői: Borbély-Pecze Tibor Bors, Fazakas Ida, Gyöngyösi Katalin, Juhász Ágnes, Kenderfi Miklós, Pálvölgyi Lajos, Suhajda Csilla Judit, Tajtiné Lesó Györgyi. A kötetről több recenzió is született, és a Magyar Pedagógiai Társaság könyvbemutató rendezvényén is bemutatásra került. (A kötetet Suhajda Csilla Judit, a könyv szakmai lektora mutatta be.)

2022. október 15-én Pálvölgyi Lajos előadást tartott a pályaedukációról a HiSchool Alapítvány által szervezett pályaválasztási fesztiválon résztvevő tanárok számára, valamint novemberben az Alapítvány belső továbbképzésén, ezzel is támogatva a szakosztály és az Alapítvány 2021-ben megkezdett együttműködését. A HiSchool Alapítvánnyal közös munka során Gódor Krisztina és Mató Angéla szakosztályi tagjaink is fontos szerepet vállaltak a rendezvények lebonyolításában és pályaorientációs tanácsadásokkal segítették a fiatalok pályaválasztási döntését a Kontakt Alapítvány képviseletében.

2022. november 11-én szakosztályunk elnöke részt vett a Zala Megyei Kormányhivatal Pályaválasztási Konferenciáján, ahol „Pályaorientációs munka az általános iskola felső évfolyamain” címmel tartott előadást az MPT Pályaorientációs Szakosztályának képviseletében.

2022. november 10–12. között megrendezésre kerülő „Tanulás és Társadalom 2022” című Konferencián Tajtiné Lesó Györgyi szakosztályunk képviseletében az „Öndefiníció fejlesztésének támogatása az iskolai pályaorientációs munkában” címmel adott elő. Ugyancsak ő képviselte szakosztályunkat 2022. december 9-én a Kreativitás-Elmélet és gyakorlat (2022) Nemzetközi Interdiszciplináris Konferencián a „Továbbtanulási aspirációk vizsgálata a felsőoktatásban” című előadásával.

2022. november 17–19. között megrendezésre kerülő XXII. Országos Neveléstudományi Konferencián szakosztályunk több tagja is előadást tartott a pályaaorientáció témaköréhez kapcsolódva. Fazakas Ida az „Érdeklődés- struktúrák megismerése az MTMI területen. Érdeklík a tanulókat az MTMI pályák?” címmel, Pálvölgyi Lajos „Gimnazisták pályaválasztási nehézségei”, valamint Tajtiné Lesó Györgyi „Továbbtanulási aspirációk és az iskolai pályaaorientációs munka kapcsolata a konstruktív pedagógia aspektusából” címmel tartotta meg a Pécsi Tudományegyetemen az előadását.

Szakosztályunk tagjai számos értékes publikációval gazdagították idén is a pályaaorientációhoz kapcsolódó terület szakmai, módszertani megismerését, amelyek többsége elérhető a szakosztály honlapján (www.llg.hu).

Borbély-Pecze Tibor Bors (szerk.) (2022): *Pályaválasztás, pályaaorientáció, pályaa- edukáció*. Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest.

Borbély-Pecze Tibor Bors (2022): a pályaaorientációs szakpolitika fejlesztésének összetett kihívásai, *Munkaügyi Szemle Online*, 65 (10).

Pálvölgyi Lajos (2022): Mire alkalmas egy pályaválasztási fesztivál és mire nem? *Munkaügyi Szemle.hu*, 2022. október.

Suhajda Csilla Judit – Kovács Mónika – Ercsey-Orbán Melánia (2022): *A szülők szerepe és lehetőségei a pályaaorientáció folyamatában elméletek, trendek a hazai és a nemzetközi kutatások, publikációk alapján*. Családbarát Magyarország Központ.

Egyebek

Szakosztályunk vezetősége és tagjai aktívan részt vesznek a Magyar Pedagógiai Társaság szakmai és operatív programjain. A 2022. évi tisztújító küldöttgyűlés döntése alapján szakosztályunk elnöke, Dr. Borbély-Pecze Tibor Bors alelnök-ként segíti továbbra is a Magyar Pedagógiai Társaság tevékenységét. A vezetőségi és a küldöttgyűlési rendezvényeken túl, ahol mindig legalább 1 fővel képviseltük a szakosztályt, idén az MPT Alapszabályának módosításában is részt vettünk szakmai és jogi támogatással (Dr. Suhajda Csilla Judit).

Pálvölgyi Lajos, szakosztályunk aktivistája kapta a Project Management Institute Magyar Tagozat idei „Eric Jenett Projektmenedzsment Kiválóság Díját” az Art of Projects 2022 nemzetközi konferencián. A díjazott a tagozat alapító tagja és 15 évig a képzési és minősítési ügyekért felelős alelnöke volt. Jelenleg az ELTE PPK Felsőoktatás- és Innovációkutató Csoport külső tagjaként a projekt- alapú tanulás alkalmazását vizsgálja a pályaaeducáció terén.

A szakosztály elnöke: Czakó Kálmán (czakokal@gmail.com).

Az év folyamán tervezett jelenléti műhelyfoglalkozás több év után, végül is novemberben megvalósult.

Mínt hogy a prevencióval kapcsolatban eddig hat kötet publikálásán túl áttekinthetővé vált a fejlesztés koncepciója is, munkánkat további szempontok szerint vizsgáltuk. Azt a kérdést tettük fel, hogy valóban szükséges-e a preventív tevékenységre való képzés, annak milyen funkcióit tudjuk megjelölni, van-e olyan tartalom, ami a képzésben hangsúlyosan elhelyezendő. – Ha a preventív hatásgyakorlás szükséges, akkor olyan szakemberre is szükség van, aki a képzés során a professzionális tevékenységre felkészült. – Kérdezzük, hogy hol van olyan képzés, amelyik nem egy-egy fontos terület kiválogatásával, hanem a szükséges tudásanyag átadásával képes a teljesebb társadalmi funkciókra felkészíteni. – Van-e olyan oktatói identitás, amelyik a felkészítésre képes? – Kérdezhetjük, hogy milyen tartalma van annak a megszerzhető kompetenciának, ami alapján valakit a prevenció szakemberének tekintünk. A kérdésekre a korábbi tanulmányokból kiviláglik az, hogy nagyon sok toposzban kiváló szakemberek dolgoznak, van diszciplínákhoz illeszkedő mondanivalónk. Azt azonban még nem garantálja az eddig feltárt eredmény, hogy a képzés számára hasznos formában rendezett is lenne a közlendő tartalom.

A cél nyilvánvaló: egy-egy terület leírása, gyakorlatai alapján a képzés rendszere számára el kell készíteni a rendezett szakmai anyagot, meg kell jelölni a szükséges tartalmakat, az egyéni életvitel és a közösségek fejlesztését szolgáló tudást elsajátítható formában kell a következő nemzedék számára rendelkezésre bocsátani. A neveléstudomány egészét, illetve benne az elméleti és az alkalmazott területeket átjárja a preventív szempont szerinti tennivaló, melyet a tapasztalatokból az előrelátás révén, a belátás által valósíthatunk meg. Az általános, valamennyi területre vonatkozó tudásanyagot közös alapként, a speciális területekre vonatkozó tudásanyagot sajátosként, speciálisként kezeljük a képzés során. A neveléstudománytól eltérő szociológiai praxisterületekre is vonatkozik a preventív gondolkodás és tevékenység. Ezért a személyektől függő hatásgyakorlás felől közelítjük meg valamennyi terület eseményeit. Mi a teendőnk az emberi méltóságnak megfelelően? A racionalitás, az észszerűség mellett a szabad döntés és cselekvés, továbbá a felelősségteljes, tudatos, lelkiismeretes tevékenység követelményei szerint való cselekvésre való készség, képesség kimunkálása. – Ezeket a gondolatokat fogalmaztuk meg első lépésben.

További tanulmányok készítésére is sor került. Felvetődött egy hetedik kötet elkészítésének az igénye. – A digitális kor lehetőségei szerint ennek nincs akadálya,

tehát a virtuális térben publikált anyag előkészítésére törekszünk. Amennyiben a tagok alkotó lendülete kitart, a hetedik kötet is elkészül majd.

Hívtuk más szakosztályok tagjait is a kapcsolódó területeken való együttműködésre. Jelentkezésüket továbbra is várjuk.

Robottechnikai Szakosztály

A szakosztály tiszteletbeli elnöke: **Rudas Imre** emeritus rektor.

A szakosztály elnöke: Farkas Károly CSc (farkas.karoly@nik.uni-obuda.hu);
a szakosztály ügyvezető elnöke: Nagy Enikő (nagy.eniko@nik.uni-obuda.hu).

A szakosztály 2022 tavaszán alakult.

Összejöveleink időrendi sorrendben

2022. március 18. A szakosztály magjának megalakulása (alapító tagok: 14 fő).

2022. március 29. Mechatronikai Technikum meglátogatás.

2022. május 31. Éves közgyűlés, működési szabályzat elfogadása, BARK megtekintése (taglétszám: 24 fő).

2022. július 2. Bemutató napunk a Staféta táborban.

2022. október 21. MPT-ÓE Szakmai Nap (létszám: 36 fő).

2022. november 16. Az MPT szakkollégiumának tanácskozásán képviseleti részvételünk (képviselőink 3 fő).

A szakosztály magja, 14 fővel 2022 tavaszán alakult meg az Óbudai Egyetem főépületében, a Budapesti Mechatronikai Technikumban. Nové Lajos, igazgató-helyettes (mechanikát, informatikát tanít) igen gondosan készített és alapos, érdekes bemutatót tartott az iskoláról, a jól felszerelt robotszaktermeikről 4 fő részére. Lenyűgöző volt, hogy korszerű eszközökkel és módszerekkel tanítják a robotikát.

2022. évi közgyűlésünk

Időpont: 2022. május 31. 16 óra. Helyszín: Óbudai Egyetem, Bécsi út 96/B 401-es terem. Résztvevők: 24 fő. A gyűlés díszelnökei Trencsényi László az MPTP elnöke, Villányiné Jutka az MPT elnökhelyettese. Meghívott vendég Holik Ildikó OE oktató-kutató.

Nagy Enikő ügyvezető elnök köszöntése után *Pogonyi Attila* volt a levezető. Megállapítottuk, hogy a nagy múltú és jól működő Magyar Pedagógiai Társaság készséggel fogadta néhányunk ötletét, s alakítottunk egy új szakosztályt. A lelkes tagság (magja) gyorsan összejött, ez is jelezte, hogy szükséges egy ilyen szakmai közösség. A céljaink, törekvéseink egyirányúak. A szerényebb induló elképzelések után – elsősorban Rudas Imre emeritus professzor úrnak információtechnikai

és az MPT elnökének, Trencsényi László professzornak pedagógiai tudományos szakmai támogatására támaszkodva – megvalósítható, sőt kötelező tervünk, hogy a magyar oktatásügy vitathatatlanul egyik kiemelt figyelmet, kutatást, fejlesztést kívánó feladatához, a mit, hogyan tanítsunk számítástechnikából, informatikából, digitális kultúrából, robotikából, mesterséges intelligenciáról, mértékadóan hozzászóljunk.

A szakosztály közgyűlésén (24 fő) elfogadtuk működési szabályzatunkat. A gyűlésen a szakosztály vezetőségét bővítettük, a három elnök mellé titkárt, Kondorné Kovács Irént és szakreferenseket választottunk: óvoda – Liskai Anikó; általános iskola – Vígvári György; gimnázium – Pogonyi Attila; szakképzés – Kiss Zsigmond; felsőoktatás – Dezső Gergely; speciális képzés – Csányiné Guszter Lídia; iskolán kívüli képzés – Orbán Szabolcs. Az MPT szakkollégiumába javasoltuk (később az MPT közgyűlése elfogadta): Bedő Ferencet és Liskai Anikót (a szakosztályi elnök hivatalból tag).

Az MPT felkérésére bemutatkoztunk a Staféta táborban

Előadásaink a következő témákat járták körbe:

Orbán Szabolcs az oktatórobotok legkorszerűbb fajtáit ismeri, s igen széles körűen látja a fejlesztéseket, új eszközöket, módszereket.

Vígvári György az oktatás elmélete és gyakorlata terén rendelkezik példás tudással, mindennapi pedagógiai gyakorlattal.

Liskai Anikó a gyermekek nevelésének kiváló, az óvodai foglalkozások immáron útmutató szakembere. A robotok természetes eszközei.

Csányiné Lídia a képzés–nevelés speciális területeinek is szakembere, gyakorlatok mestere.

Lampert Bálint a Pedagógiai Társaság egyik vezetője, a robotika jelentőségét, képzésben való alkalmazását jól látja, hirdeti.

Kiss Zsigmond a szakmai képzésben jelentős tapasztalataival alkalmazza a robotika eszközeit.

Az előadásokról videófelvételeket készített Kiss Zsigmond.

Szakmai találkozó

Szakosztályunk 2022. évi kiemelt, igen sikeres rendezvényének főszervezője Nagy Enikő volt. Október 21-én, pénteken 10 órától, a Magyar Pedagógiai Társaság és az Óbudai Egyetem szervezésében az oktatórobotokkal, a robotika oktatásával foglalkozó szakmai találkozó valósult meg.

Az interaktivitást előtérbe helyező esemény fővédnökei az egyetemen regnáló prof. Kovács Levente és emeritus rektora prof. Rudas Imre patronálásával, méltó körülményekkel vártuk az előzetes regisztráció alapján a több mint száz fő résztvevőt (pl. példás tárgyi feltételek, szervezés, szendvicsebéddelel vendéglátás).

A szakmai nap fő célja az oktatási robotok gyakorlati alkalmazásának bemutatása, kipróbálása, módszertani megújulások prezentálása.

Az előadók: Galambos Péter igazgató, ÓE BARK; Orbán Szabolcs cégvezető, MZX Robotics; Vígvári György cégvezető, Vígvári Rendszerház; Szalayné Tahy Zsuzsanna inf. tanár, Budapest; Dr. Dezső Gergely főiskolai tanár, NYE; Liszkai Anikó óvónő, Orosháza; Petzné dr. Tóth Szilvia tanszékvezető, SZE; Dr. Lampert Bálint, SZE; Dr. Lénárd András dékánh., ELTE TÓK; Csányiné Guszter Lídia gyógypedagógus, Dunaújváros; Szabó János inf. tanár, Kaposvár; Farkas Károly docens, ÓE; Nové Lajos igh., Mechatronika Technikum (Budapest); Kiss Zsigmond inf. tanár, Gépészeti Technikum (Budapest).

Az előadásokról Kiss Zsigmond kiváló videókat készített, amelyek megtekinthetők a YouTube-on. Robotok kora. Óbudai Egyetem – Magyar Pedagógiai Társaság Robottechnikai Szakosztály. I. Szakmai nap.

Online ülés

Az MPT szakkollégiuma november 16-án 18.00 és 20.00 között online ülést tartott. Napirendjén a közel másfél évtizede, 2008-ban lezajlott 7. Nevelésügyi Kongresszus óta eltelt időszak főbb nevelésügyi folyamataival való szembenézés szerepelt. Szakosztályunkat Liszkai Anikó és Farkas Károly előadásukkal képviselték. Az előadásukról készült dolgozatot az MPT publikálja.

Színes Húrok Szakosztály

A szakosztály elnöke: Balázs Mária, okleveles fagott- és zongoratanár, kamaraművész, mentorpedagógus (balazs.maria710330@gmail.com); a vezetőség tagja: Szilvay Csaba, csellóművész, a Színes Húrok módszer megalkotója cselló szakon; a szervezeti egység delegáltja: Bakos Tamás, okleveles hegedűművész (bakostamas8@gmail.com).

Szakosztályunknak külön honlapja nincs. A Colourstrings nemzetközi honlap: <http://www.colourstrings.fi/>. A rendezvényeinknek otthont adó intézmény: Budapest V. Kerületi Szabolcsi Bence Zenei Alapfokú Művészeti Iskola (honlap: <https://www.szabezi.hu/fooldal>).

A 2022-es év sajnos ismét nem sok pozitív változást hozott szakosztályunk aktivitása terén. Tervezett programjaink egy részét is el kellett halasztanunk, mert sajnos a szervezést egészségi problémák miatt nem tudtam megvalósítani. Mindezek ellenére igyekeztünk szakosztályunkat képviselni az MPT online eseményein. Szakosztályunk névadói és az oktatási program megalkotói által szervezett

és megtartott nemzetközi események egy része is online formában zajlott, így itthon is bárki csatlakozhatott.

Események

2022 márciusában kezdődött és májusban ért véget az online formában megtartott, 21 órás Nemzetközi Colourstrings tanárképző tanfolyam 1. fázisa.

2022. március 6., április 5. és 26., május 3. és 10. A nemzetközi tanfolyam mellett Finnországban is zajlott szinte párhuzamosan 10 órás továbbképzés.

2022. április 11. ESTA 50 éves jubileumi konferencia, Graz.

2022. május 26–29. Zenekari kurzus. Helyszín: Swabische Hall, Németország.

2022. május 30. – június 4. Colourstrings Course. Helyszín: Trossinger Bundes Akademie, Németország.

2022. szeptember 25. Nemzetközi workshop az ESTA szervezésében, Spanyolország.

2022. szeptember 30. – október 3. Colourstrings Course. Helyszín: London.

A Színes Húrok kötetei továbbra is hozzáférhetők. A honlapon megtekinthetők és rendelhetők: <http://www.colourstrings.fi/the-material/>.

Sajnos szakosztályunk nem gyarapodott új tagokkal. Egy kolléga jelezte, hogy kilép, mert nyugdíjba vonult, így létszámunk csökkent.

Más szomorú esemény is beárnyalta a 2022-es évet. A Kodály-filozófiára épített „Színes Húrok” módszeren nevelkedett finnországi hangszeres nemzedék első halottja Jaakko Kuusisto. Nagyapja, Taneli Kuusisto volt a Sibelius Akadémia rektora. Édesapja, Ilkka Kuusisto a Helsinki Opera igazgatója. A két fiú: Jaakko és Pekka prof. Szilvay Géza első növendékei voltak, akik a finn, majd a nemzetközi zenei élet kimagasló személyiségei lettek. Jaakko Kuusisto finn hegedűművész, zeneszerző és karmester 2022. február 23-án hunyt el 48 éves korában. A kiváló művész emlékére T. Kuusisto *Consolation* gordonka-zongora darabját a Kecskeméti Kodály Intézetben Szilvay Csaba növendéke, Jocelyn Meyer adta elő.

Tanulókör Szakosztály

A szakosztály elnöke: Torgyik Judit (torgyik@kodolanyi.hu).

A 2022. év során tartott egyik ülésünkön Csehország oktatási rendszerét és annak sportéleti aktivitását ismertette Torgyik Judit, aki Erasmus oktatói mobilitása során tanított az említett országban, s személyes tapasztalatait, megfigyeléseit osztotta meg a többiekkel.

A másik ülés témája a gyerekek számára jó iskola volt. A beszélgetés során arra jutottunk, hogy a jó iskola figyelembe veszi a gyerekek jellemzőit, és a tananyagot ugyancsak szem előtt tartja, mintegy kellő mértékű egyensúlyt képez a diákok igényei és az előírt tantervi anyag között. Míg régen döntő többségében a tananyag volt a tanítás középpontjában, addig mára a gyerekek szükségletei is jóval nagyobb helyet kapnak az intézményes nevelés–oktatás keretein belül. A jó iskola az alapvető emberi szükségletekből indul ki, azokat szem előtt tartja. A tanulók szükségletei mellett a pedagógusok humán szükségleteivel, jóllétével ugyancsak törődik. A diákok és a pedagógusok kikérdezése révén közelebb kerülhetünk az ideális iskola képéhez, mivel a tanulók saját maguk tapasztalják, mi a jó számukra, s mi az, amit inkább érdemes lenne megváltoztatni a rendszerben.

A pedagógusok tapasztalatai szintén nagyban segíthetik az oktatást fejleszteni, jobbitani szándékozók munkáját. Alapvetően e célcsoportok a minőségi iskola megteremtéséhez járulhatnak hozzá, melyről érdemes lenne minél több vitát tartani. Mindezek figyelembevételével egyúttal egy humánusabb, gyerekbarát iskolát eredményezne, sokak megelégedésére.

Szakképzési Kollégium

A kollégium tiszteletbeli elnöke: **Szenes György**.

A kollégium elnöke: Benedek András (benedek.a@eik.bme.hu); a kollégium alelnöke: Kraicziné Szokoly Mária.

A Magyar Pedagógiai Társaság Szakképzési Kollégiumának deklarált célja, hogy a lehetőségeket figyelembe véve információt közvetítsen a szakképzés/felnőttképzés helyzetéről a Társaság érdeklődő tagjainak és a szakképzésben/felnőttképzésben érdekelt szakembereknek; eszmecserét szervezzen a szakmai oktatás/képzés iránt elkötelezettséget érző szakemberekkel az aktuális szakmapedagógiai kérdésekről; kapcsolatot építsen a Társaság más, szakképzéshez is kötődő szakosztályaival, a hazai szakképzés társadalmi és gazdasági környezetében aktív szerepet vállaló pedagógusokkal, szakképző intézményekkel, gazdálkodó szervezetekkel.

A Szakképzési Kollégium szervezete

A kollégium titkára: Schindler Rózsa (schindler.rozsa@gmail.com). A kollégium tagjai: Balogh Csaba, Király László, Kulcsár Szilvia, Palotás József. A Szakmai Kollégium tagjai: Benedek András, Lükő István, Szenes György. Küldöttgyűlésbe delegáltak: Benedek András, Szenes György, Varga Lajos, Schindler Rózsa, Jakab János. Aktivisták: Balogh Csaba, Király László, Varga Lajos, Jakab János, Kulcsár Szilvia, Fülöp Anita, Bihary Pál, Lükő István, Sós Tamás.

A Magyar Szakképzési Társaság jogutódjaként létrejött Kollégiumunk kollégiumi tagságból és a más, elsődlegesen választott (regisztrációs) szakmaspecifikus szakosztályok mellett a Kollégium munkájában is szerepet vállaló tagokból áll. Ennek megfelelően a nyilvántartott tagok száma 67 fő. (1 fő törölve, 2022-ben 6 fő új belépő és 4 fő más szervezeti egységben regisztrált tag csatlakozott a Kollégiumhoz.) A 2022. október 06-i elnökségi ülés megerősítette azt a szándékot, hogy a Felnőttképzési Szakosztály és a Szakképzési Kollégium 2023-tól egy szervezeti egységként folytassa munkáját.

A Kollégiumunk 33 fős szakmai támogató háttérrel működik. Rendezvényeinken rendszeres résztvevők: Szakképzési Centrumok, Kamarák, Független vizsgaközpontok, felsőoktatási intézmények, gazdálkodó szervezetek képviselői.

A 2022. november 06-i elnökségi ülés új vezetőséget választott (lásd fentebb).

A szervezetnek az MPT honlapján „Szakképzés” címmel önálló rovata van. Rendezvényeinkről a Társaság YouTube-csatornáján rendszeresen tájékoztatást adunk, valamint a honlapon részletes beszámolót adunk közre. A Kollégium rendezvényeiről az *Opus et Educatio* on-line folyóiratban rendszeresen rövid tartalmi ismertető jelenik meg.

2022-ben Dr. Szenes György részesült az MPT által alapított Ádám György-díjban, prof. Benedek András az Adult and Continuing education Hall of Fame (Nemzetközi Felnőtt- és Továbbképzési Hírességek Csarnoka) tagjai közé választotta.

A Szakképzési Kollégium 2022. évi aktivitásai, rendezvények

Az itt megjelenített rendezvények részletes beszámolóit az MPT honlapján, video felvételei a szervezet YouTube-csatornáján megjelentek, valamint a résztvevők az előadások prezentációjával együtt megkapták. Ez évi aktivitásunkat is a szakképzés és felnőttképzés jelentős szakmai, tartalmi meghatározói köré szerveztük. Módszerében az idei évben is tartó egészségügyi veszélyhelyzetet figyelembe véve, de már kitekintve a normalizálódó helyzetre, jelenléti, illetve „hibrid” formában is szerveztük.

Események, rendezvényeink 2022-ben

– 2022. március 25-én megtartott rendezvény (36 fő részvételével)

Az „új” szakképzési rendszer főbb tartalmi és meghatározó strukturális elemeinek vizsgálata után kissé kilépve ebből a keretből, a szakképzésben tanulók oldaláról vizsgáltuk a rendszerben lezajló változások hatását a képzésben résztvevők diákéletére. A program címe: „A szakképzésben tanulókról térségi, intézményi szempontokból”. Az elhangzott előadások: 1. Változások és lehetőségek a szakképzésben. Digitális és szociális szakadék az ózdi térségben; 2. Motivált és motiválatlan tanulói attitűd és ami mögötte van. Előadóink: Alabán Péter, az Ózd

Szakképzési Centrum Gábor Áron Technikum és Szakképző Iskola igazgatója, történelem szakos középiskolai tanára; Borsodi Csilla Noémi gyakorló szakképző intézményben dolgozó pedagógus.

– 2022. május 28-án megtartott rendezvény (63 fő részvételével)

Témája: „A sokdimenziós dualitás a szakképzésben – Elmélet és gyakorlat”. Az elhangzott előadások: 1. Gondolatok a duális szakképzésről Magyarországon; 2. A dualitás lehetőségei a szakképzési intézményekben; 3. Duális szakképzés gazdálkodói szemmel – Kényszer – lehetőség – felelősség? Előadóink: Benedek András, a Magyar Pedagógiai Társaság Szakképzési Kollégiumának elnöke; Dr. Hafiek Andrea, a Budapest Komplex Szakképzési Centrum kancellárja; Salamonné Maráczai Erika, a Német-Magyar Tudásközpont Kft. szakképzés-fejlesztési szakértője, duális szakképzési tanácsadó.

– 2022. október 06-án megtartott rendezvény (74+26 fő részvételével)

Témája: „Kimenetszabályozás a szakképzésben – független vizsgaközpontok”. Az elhangzott előadások: 1. A vizsgaközpont mint a minőségi szakképzés és felnőttképzés egyik garanciális eleme (Jó gyakorlatok a Debreceni Regionális Független Vizsgaközpont szakmai munkájából); 2. „Értékeljük a tudást” – a vizsgaközpont munkája, eredményei, tapasztalatai, tervei a szakképzés új rendszerének egyik fontos résztvevőjeként. Előadóink: Tirpák Zsolt, a Debreceni Szakképzési Centrum kancellárja; Fülöp Anita, a Székesfehérvári Területi Független Vizsgaközpont vezetője.

– 2021. november 26-án megtartott rendezvény (49 fő részvételével)

Témája: „Az egyházak szakképzési intézményfenntartói szerepének az elmúlt években kialakult jó gyakorlatai”. Az elhangzott előadások: 1. A katolikus szakképzésről; 2. Református szerepvállalás a magyar szakképzésben; 3. A Baptista Szeretetszolgálat intézményfenntartó szerepe. Előadóink: Barcsák Mariann, a Katolikus Pedagógiai Intézet intézményvezetője; Bruckner László, a Magyarországi Református Egyház Oktatási Szolgálatának főigazgatója; dr. Szabó Csaba, a Baptista Szeretetszolgálat oktatási főigazgatója.

További szervezeti munka

A Szakképzési Kollégium társrendezőként részt vesz a Diszlexiás gyerekek fejlesztéséért Szakosztály 2023. áprilisában 80–100 fővel megrendezendő konferenciájának előkészítésében. A konferencia témája: „Az SNI és BTMN tanulók helyzete a szakképzésben”.

Elnökségi ülések online és jelenléti formában zajlottak. A jelenléti formában zajló elnökségi üléseknek a BME Műszaki Pedagógiai Tanszéke biztosít helyszínt.

Az MPT Szakmai Kollégiumi ülésein, a Vezetői Kollégiumi ülésein és a havi rendszerességgel zajló elnökségi üléseken való részvétel rendszeres.

A 2022. májusi közgyűlés megerősítette Schindler Rózsa elnökségi tagságát, így a Szakképzési Kollégium továbbra is közvetlenül képviselheti a szakképzés ügyét. A jelenléti formában meghirdetett, az Alapszabály módosítását sokadszorra tárgyaló, október 18-i rendkívüli közgyűlésen Benedek András elnök és Schindler Rózsa titkár vett részt.

Benedek András, a Szakképzési Kollégium elnöke tartott vitaindítót a 2022. novemberi 16-i Szakmai Kollégiumi ülésen, melynek témája: a VII. Nevelésügyi Kongresszus (2008) óta eltelt időszak főbb nevelésügyi folyamataival való szembenézés.

Más szervezetekben kifejtett aktivitás

A Civil Közoktatási Platform (CKP), a Felnőttképzési Szakértők Egyesülete (FSZOE), a Szakképzési Innovációs Tanács (SZIT) ülésein, rendezvényein a Szakképzési Kollégium aktív képviselője biztosított volt online és jelenléti formában. Felvettük a kapcsolatot a Felnőttképzők Szövetségével is.

Tagozatok beszámolói

Bács-Kiskun Megyei Tagozat

A tagozat elnöke: Bordás Sándor főiskolai docens (bordas.sandor@ejf.hu).

Célok, feladatok

A bajai Eötvös József Tanítóképző Főiskola a Bács-Kiskun Megyei Tagozat elnökségének átvételét követően igyekszik mindent megtenni a tagozatnak a Covid-időszak utáni megerősítéséért, a megyei működés fellendítéséért.

Operatív/szervezeti tevékenység, a tagság helyzete

Mint az ismeretes, 2020-ban a Kecskeméti Tanítóképző (Neumann János Egyetem Pedagógusképző Kar) mint önálló képzőintézmény megszűnt, és a Károli Gáspár Református Egyetem irányítása alá került. A kecskeméti tanítóképzés visszaszorulásával, a megváltozott körülmények között az MPT Bács-Kiskun Megyei Tagozatának vezetését sem kívánták tovább ellátni. Mivel a korábbi évtizedekben váltott rendszerben működött a tagozat vezetése, hol bajai, hol kecskeméti elnökséggel, 2022-ben a Bács-Kiskun Megyei Tagozat elnökségét a bajai Eötvös József Főiskola vette át, amely az utolsó teljes profilú pedagógusképző intézményként működik a megyében. A bajai tanítóképző főiskola örömmel, de némi aggodalommal fogadta a lehetőséget, és igyekszik előre mozdítani a tagozat működését.

Gyakorlatilag újra kell indítani, szervezni a tagozatot, mivel az elmúlt évek során komoly akadályok gátolták a munkát. A Kecskeméti Tanítóképzővel nem volt érdemi kapcsolatunk tagozati munka terén, a korábban a bajai csoportot alkotó, szervező tagok közül többen nyugdíjba vonultak, mások megváltak az intézménytől. Az EJF további gondjai, feladatai (pl. új intézménybe költözés, intézményi átalakulás, visszaköltözés stb.) háttérbe szorították a tagozaton belüli tevékenységeket.

Események, szakmai programok

A tagozat munkája a Főiskolával történő együttműködést jelentette a 2022-es évben. Túl a Covidon, újra jelenléti formában folytatva a munkát, az Intézmény rendezvényeit támogattuk (pl. márc. 15., ballagás, évváró, évnyitó), illetve a rendezvényeken szereplő hallgatókat. Legnagyobb szabású rendezvényünk, a Magyar Tudomány Napja ünnepségsorozat keretén belül zajlott.

A bajai Eötvös József Főiskola nemzetközi tudományos konferenciát szervezett a Magyar Tudomány Ünnepe programsorozathoz kapcsolódva 2022. november 16-án. A délelőtti plenáris üléseket követően délután tematikusan szervezett nyolc szekcióban 66 előadó 47 előadása hangzott el magyar, német,

angol vagy horvát nyelven az Eötvös József Főiskola négy alapszakához – tanító, óvodapedagógus, csecsemő- és kisgyermeknevelő, gazdálkodási és menedzsment – kapcsolódva, a tudományterületek hazai és külföldi felsőoktatási intézményekből érkező oktatóinak és hallgatóinak interpretálásában. A tudományos tanácskozás jó alkalomnak bizonyult a megyében dolgozó kollégákkal való találkozásra, a Magyar Pedagógiai Társaság kínálta lehetőségek népszerűsítésére.

Békés Megyei Tagozat

A tagozat elnöke: Malatyinszki Szilárd (malatyinszki.szilard@gmail.com).

Küldöttek: Árpási Zoltán, Malatyinszki Szilárd. Tiszteletbeli tagok: Kincses László, Máthé Ilona, Micheller Magdolna, Szemenyei Sándor. Együttműködő partnerek: Kodolányi János Egyetem, Gál Ferenc Egyetem, MTA SZAB Békés Megyei Tudományos Tanácsa.

A 2022. évben megvalósult eredményeink

– Program: a fenntartható felnőttképzés workshop

Időpont: 2022. október 21. 14 óra. Helyszín: Gál Ferenc Egyetem, Békéscsaba. Résztvevők száma: 15–20 fő. Az EPALE támogatásában megvalósuló program a fenntarthatóság kérdéseit mutatta be, azt, hogy miként lehetséges a fenntarthatóságot bemutatni a felnőttképzés keretein belül. E mellett a felnőttképzés miként lehet fenntartható e térségben ahhoz, hogy kiszolgálja a lakossági és gazdasági igényeket. Előadók: Vedovatti Anildo: „A fenntartható tapasztalatátadás – EPALE a gyakorlatban”; Fábián Ferenc: „Új szakma felnőttkorban? – a fenntartható tudás”; Szabó István: „Foglalkoztatás a fenntarthatóság szolgálatában”; Mészárosné Szabó Anna: „A szakmaválasztás szerepe a 21. században”; Micheller Magdolna: „Zárszó”. Szervező: Malatyinszki Szilárd, Micheller Magdolna.

– Program: a változások megélése napjainkban – Magyar Tudomány Ünnepe

Időpont: 2022. november 3. Helyszín: Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, Orosháza. Résztvevők száma: 50–60 fő. A hagyományossá vált Magyar Tudomány Ünnepe programsorozatot immár 6. alkalommal rendezi meg az MPT Békéscsabai Tagozata az MTA SZAB BMTT-vel együttműködve. Ezúttal a gimnáziumba kitelepülve, jelentős médiatámogatással segítve mutattuk be programunkat, melyre eljöttek a település pedagógusai és diákjai. Előadók: Szabó Péter: „Technika és civilizáció”; Deák Péter: „Kiegészítés – jelen vagy jövő?”; Celuskáné Csepregi Alícia: „Tehetség – teher vagy áldás?”; Malatyinszki Szilárd: „Az örömteli élet napjainkban?”. Szervező: Malatyinszki Szilárd, Deák Péter.

Kiadott kötetek, publikációk

Árpási Zoltán: *A gazdasági és pénzügyi nevelés speciális pedagógiai eszközei*. Gál Ferenc Egyetem, Békéscsaba.

Malatyinszki Szilárd: *A digitalizáció hatása az emberi erőforrásra*. Kodolányi János Egyetem, Székesfehérvár.

Malatyinszki Szilárd: *Üzleti tervek, eszközök és jó gyakorlatok a 21. század vállalkozóitól*. Békés Megyéért Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, Békéscsaba.

Békés megyében jelentős számú pedagógushoz a pandémia miatt nem tudtunk eljutni, igyekeztünk a programokat közvetíteni számukra és képviselni az érdekeiket. A jövő évben a legfontosabb feladatunknak tartjuk, hogy a korábbi programokat megszervezzük, illetve kiemelten kezeljük a felnőttképzés, a felsőoktatás és digitalizáció kérdését a pedagógia terén.

Eszterházy Tagozat

A tagozat elnöke: Mogyorósi Zsolt (mogyorosi.zsolt@uni-eszterhazy.hu).

A tagozat titkára: Zagyváné Szűcs Ida. Együttműködő szervezetek: Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Miskolci Akadémiai Bizottság Pedagógiai Szakbizottsága, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete.

2022-ben lezajlott legfontosabb események a szervezeti egység szervezésében, megvalósításában

- 2022. április 27-én Zagyváné dr. Szűcs Ida kíséretével az egyetem hallgatói (30 fő) látogatást tettek az Egri Dobó István Gimnáziumban, ahol *Pecsenye Pál* tanár úr az iskola fizikatörténeti kiállítását mutatta be egybekötve egy előadással a Dobóban folyó fizikatanítás történetéről.
- 2022. november 23-án a Miskolci Akadémiai Bizottság Pedagógiai Szakbizottsága és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Intézete támogatásával közös szervezésben valósult meg online formában a „Pedagógiai innovációk a XXI. században” című konferencia, majd ezt követően *A didaktika kézikönyve* című frissen megjelenő kötet könyvbemutatója. Az eseményen *K. Nagy Emese* beszélgetett a kötet főszerkesztőjével, *Falus Iván* professzor úrral és a társszerkesztővel *Zagyváné Szűcs Idával*.
- 2022. november 24-én került lebonyolításra személyes jelenléttel a Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete Egri Tagszervezete, a Miskolci Akadémiai

Bizottság Pedagógiai Szakbizottsága és a Magyar Pedagógiai Társaság Eszterházy Tagozata közös szervezésében a „Nevelés és művelődés: út a világ megismeréséhez” című tudományos konferencia.

2022-ben

90. születésnapját ünnepelte Dr. Nagy Andor tagtársunk.

80. születésnapját ünnepelte Dr. Balázs Sándor tagtársunk.

Elhunyt Dr. Mészáros Ilona tagtársunk.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tagozat

A tagozat elnöke: Bernhardt Renáta (bernhardt.renata@uni-eszterhazy.hu).

A tagozat alelnökei: Császár István, Magyar Zsolt. A tagozat titkára: Sinka Annamária. Szakmai Kollégium delegáltjai: Császár István, Szabó Anita. Küldöttgyűlési küldöttek: Furcsa Laura, Sinka Annamária, Szaszko Rita.

A szervezeti egység internetes elérhetősége, Facebook-csoportja: <https://www.facebook.com/groups/357135868085465>. A szervezeti egység fő együttműködői, partnerei: Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Jászberényi Campus Jászberény Város Ifjúsági Önkormányzata.

2022-ben lezajlott legfontosabb események

- A 2022-es évben a megszokott módon, 4 alkalommal (évkezdéstől évvégéig) ülésezett a tagozat, melyek fókuszában a tervezett és megvalósított programokkal, lehetőségekkel kapcsolatos egyeztetések, megbeszélések történtek. Részt vettünk az MPT Szakmai Kollégium és Vezetői Kollégium aktuális ülésein a küldöttek teljes létszámával.
- 2022. június 02-án a Magyar Pedagógiai Társaság Jász-Nagykun-Szolnok megyei tagozata, az EKKE Jászberényi Campus és a Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat szervezésében került megrendezésre az „Innovatív lehetőségek a társas kompetencia fejlesztésében a köznevelés színterein” című konferencia az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus épületében. A programot Dr. Varró Bernadett, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus oktatási és kutatási főigazgatója nyitotta meg, ezt követően Szabó Róza, az Oktatási Hivatal, Szolnoki Pedagógiai Oktatási Központ fősztályvezetője köszöntötte a résztvevőket. A plenáris előadások előadói: Dr. Golyán Szilvia, az

ELTE TÓK egyetemi docense, az ELTE TKK főigazgató-helyettese; az előadás címe: „Támogató kapcsolatok”. Dr. Bakonyi Anna pedagógiai szakértő, címzetes főiskolai docens, az MPT Kisgyermeknevelési Szakosztályának tagja; az előadás címe: „A diverzitás mint érték”. A plenáris előadások után az érdeklődők workshopokon vehettek részt két időszámban, melyek során speciális témákban kínáltak lehetőséget a beszélgetésre. A megyei tagozat tagjai közül műhelymunkát szerveztek: Dr. Molnár Marietta, Dr. Varró Bernadett, Dr. Furcsa Laura, Dr. Magyar Ágnes, Dr. Sinka Annamária, Dr. Szaszko Rita, Hamar Kata, Kovács-Bogya Tünde, Bús Éva, Szalay Krisztina, Dr. Bernhardt Renáta.

- 2022. szeptember 30-án csatlakoztunk ismét a „Játsszunk mindannyian!” Országos Játéknapp keretében meghirdetett programhoz, mely 60–70 gyermek és felnőtt részvételével került megrendezésre Jászberényben. A rendezvényen egyre szélesebb körben vesznek részt érdeklődők, és a korábbiaktól eltérően köszönthettünk önkéntes középiskolás diákokat, levelező tagozatos főiskolai hallgatókat, valamint a jászberényi Szent István Körúti EGYMI pedagógusait, diákokat és szüleiket.
- 2022. november 16-án „Sokszínű pedagógia” címmel tartottunk online konferenciát (Google Meet felületen) a Magyar Tehetséggondozó Társaság Keletmagyarországi Tagozatával, a Jász-Nagykun Tehetségsegítő Tanácscsal és az EKKE Jászberényi Campussal közös szervezésben. A konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe, valamint a Magyar Pedagógiai Társaság „Ünnepnapok az életen át tartó tanulásért” programsorozat keretében valósult meg. A programon több mint 60 résztvevő hallhatott különböző pedagógiai témákban tartott előadásokat. Tagozatunkat képviselték az alábbi témákban előadóként: Dr. Molnár Marietta: „A pedagógia sokszínűsége”; Kovács-Bogya Tünde: „Szorongás az iskolában”; Szabó Anita: „Pillanatképek a Varga Katalin Gimnázium életéből”; Császár István: „A tehetséges tanulók pályaválasztási dilemmái”; Szalay Krisztina: „Kárenyhítő technikák lehetséges alkalmazása a köznevelési intézményekben”. Moderátorként Dr. Magyar Ágnes vezette a konferenciát.

Konferenciák, publikációk

Tagozati tagjaink számos konferencián tartottak előadást, többek között az alábbi helyszíneken és időpontokban:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Esztergom 2022. november 25. „Pedagógiai változások – a változás pedagógiája IV.”; Budapesti Műszaki Egyetem, Budapest 2022. május 26–27. „HUCER 2022: Oktatás egy változó világban – Kutatás, innováció, fejlesztés”; Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar,

Szabadka 2022. november 3–4. „Paradigmaváltás az oktatásban és a tudományban”; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Eger 2022. május 20–21. „XV. Tudatosság a kommunikációban. Fenntarthatóság a kommunikáció oktatásában”.

Kitüntetett személyek

Tiszteletbeli taggá választottuk Bereczki Lajosnét.

2022. augusztus 17-én a Jász-Nagykun-Szolnok Megye Köztestületi díját vehette át Szolnokon Dr. Szaszko Rita (Pedagógiai Díj) és Dr. Bernhardt Renáta (Tudományos Díj).

Tagságunk létszáma 1 fővel bővült 2023-ban, és az aktív tagok lelkesen vesznek részt a tagozati munkában továbbra is. A 2022. évi tisztújító küldöttgyűlés döntése alapján a tagozat elnöke továbbra is a Magyar Pedagógiai Társaság elnökségi tagjaként tevékenykedik.

Közép-magyarországi Tagozat

A tagozat elnöke: Gál Ferenc, a Teleki Blanka Gimnázium igazgatója (gal.ferenc.sn@gmail.com).

A tagozat vezetésében részt vesz: Bagi Márta Anna tagóvoda-vezető, Rigóczi Csaba középiskolai tanár, Egri Judit nyugalmazott tanár.

A tagozat elérhetősége a facebookon: MPT Közép-magyarországi Szervezete.

A tagozat együttműködési partnerei: Közép-Pesti Tankerületi Központ, Zuglói Pedagógiai Napok, Magyar Bábjátékos Egyesület, Óbudai Egyetem – Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ.

Működési területe: a Budapest és Pest (vár)megye területén élő/dolgozó tagok szervezeti egysége, akik nem tartoznak egy-egy szakosztályhoz.

A Magyar Pedagógiai Társaság Közép-magyarországi Tagozatának 2022. évi tevékenységét továbbra is jelentősen befolyásolta a Covid, illetve más vírusoktól való félelem – akár jogosan, akár kevésbé. De ez lényegében azt jelentette, hogy a 2022. évi májusi Közgyűlés után is megmaradt az inkább „levelezős” forma, és így a tagjaink életkorára és általános tapasztalataira jobban figyelő, személyes részvételű programokban való aktív részvételre építő rész elmaradt.

Persze, e tények ellenére is – vagy talán éppen ezért – próbáltunk tagozatként is működni, a szakosztályi keretek által adott fórumok hiányában. Így munkánk és tevékenységünk gyakran csak az egy-egy tagtársunk részvétele által megjelenő aktivitásban érhető tetten (például módszertani előadások az Óbudai Egyetem és

a Suprem – sikeres tanulói felkészítő program Konferenciáin), miközben az ez év őszére tervezett szakmai konferenciánkat sem tudtuk megszervezni, megtartani.

A 2022. évi Közgyűlésre több kollégával együttműködve készítettük el a „Megfontolásra” című anyagot, komolyan véve az előkészítő bizottság felkérését és intencióit. Az írás minden jószándékával együtt végül a tagság egyes köreiben jelentős vitát – mondhatni – vihart is kavart, azonban a Közgyűlés és határozatai azt egy előkészítő vitaanyagnak tekintve lényegében nem fogadta el, annak egyes vagy több részére sem reagált érdemben. A döntéseket persze fegyelmezetten tudomásul vettük, de akár kisebbségi véleményként is azok jórészét továbbra is fenntartjuk, és megállapíthatjuk, hogy az elmúlt időszak tapasztalatai sajnos a felvetések jogosságát nem kérdőjelezték meg. Nem sikerült az őszi nagy és jelentős pedagógus-megmozdulások mellett sem teret nyernünk sem szakmai kérdésekben, sem szervezatként való megjelenésünkben.

Munkáink, eredményeink dióhéjban

A Tagozat és az MPT 2022. év legnagyobb rendezvényének, a tatai Staféta tábornak az előszervezésében és részben a programok biztosításában is részt vettünk. Megítélésem szerint a tábor szakmai sikeréhez Levente Péter, illetve Döbrentey Ildikó, majd Bagi Márta és csapata által hozott bábos program is jelentősen hozzájárult.

Nagy örömünkre, 2022 őszén megjelent a *Taksonyi beszélgetések a pedagógiáról* című kötet, amely a 2020–2021-es évek – általunk is szervezett – MPT Staféta táborainak előadásait, beszélgetéseit tartalmazza.

Szervezeti életünk egy fontos része volt 2022-ben, hogy – különböző bírósági és ügyészségi hercehurcák után – az MPT Közép-magyarországi Tagozatához csatlakozott Somlyó Magda vezetésével a volt Magyarországi Pedagógusok Egyesülete (előtte Magyar Pedagógus Kamara) utolsó néhány tagja, így kilenc fővel gyarapodtunk.

A Tagozat munkájához szervesen hozzátartozik a digitális térben – ma még csak a Facebook-on – való jelenlétünk és gyakori, akár heti vagy napi aktivitásunk. Gyakran osztunk meg nemcsak MPT-s tartalmakat, hanem közérdeklődésre is számot tartó cikkeket, tanulmányokat, esetenként pedig podcastokat is. Míg az aktív – azaz tagdíjat fizető – tagtársaink száma továbbra sem éri el a 70 főt, az általunk működtetett Facebook-oldal látogatottsága eléri a heti 20–30 főt, és büszkén mondhatom, hogy az oldalunk kedvelőinek a száma jelenleg 247 fő.

Folyamatosan keressük és igazából gyakran csak találgatjuk, hogy az immár állandósultnak tekinthető – a múltra egyre kevésbé emlékeztető – helyzetben hogyan működhetnénk, de az igazi megoldás továbbra sincs meg.

Nógrád Megyei Tagozat

A tagozat elnöke: Tóth Marianna (tothmanka64@gmail.com).

Célkitűzéseink a 2022. évre az alábbiak voltak

- A Magyar Pedagógiai Társaság küldetésnyilatkozatában és működési alapelveiben megfogalmazódó elvárások teljesülésének támogatása helyi lehetőségeink megragadásával;
- A nevelés–oktatás középpontba állításával értékörzés, a gyermekek, fiatalok, tanulásra vállalkozó felnőttek boldogulását támogató nevelés, érték- és tudásközvetítés;
- A 2020–2022-es időszakra meghatározott cselekvési módok elveivel összhangban rendezvények életre hívása, és rendezvényeken való képviselet;
- Az Országos Játéknap programjaihoz kapcsolódás, helyi programok megszervezése.

Tervezett tevékenységeink, amelyek a célok elérését szolgálták

- Részvétel a Magyar Pedagógiai Társaság által meghirdetett üléseken és a Kisgyermeknevelési Szakosztály rendezvényein;
- Tagozati ülések szervezése;
- Szervezetfejlesztés, tagsági létszám megtartása, növelése, szervezeti kohézió növelése;
- „Ünnepnapok az életen át tartó tanulásért” programsorozat szervezése, rendezése;
- Az Országos Játéknap programjaihoz kapcsolódás, helyi programok megszervezése;
- Együttműködés civil szervezetekkel az esélyteremtés jegyében.

A célkitűzéseket a Magyar Pedagógiai Társaság Nógrád Megyei Tagozata az alábbi tevékenységekkel igyekezett teljesíteni

A 2022-es év sok kihívást és a vírushelyzet utáni fellendülést tartogatta számunkra. Igyekeztünk újrászervezni és közösségivé tenni rendezvényeinket, egyben éltünk az elmúlt időszak online lehetőségeivel, amely pozitív hozadéka, hogy az utazás megszervezésére nincsen szükség, és minden megszervezésre kerülő programhoz tudunk kapcsolódni, egyúttal nagyobb létszámmal is részt tudunk venni. Sajnos az energiaválság új helyzetet teremtett számunkra, és újrászerveztük vagy elhalasztottuk néhány programunkat.

A tagdíjak befizetését ebben az évben is szorgalmaztuk megragadva a csoportosan történő tagdíj befizetésének lehetőségét. Többségében úgy érezzük, hogy a tagdíjak befizetése rendben megtörtént.

A februári Vezetői Kollégiumi ülésen online formában (Zoom) vettünk részt, és éltünk az online részvétel lehetőségével más rendezvények esetében is:

Február 22.: kibővített vezetőségi és elnökségi ülés.

Március 18.: „Elsőbbéget az első éveknél” – Szakmai Kollégiumi összejövetel, online. Szakmai megerősítést kaptunk saját munkánkhoz is, amely szerint a gyermek életében az első 1000 nap különös figyelmet igényel, hiszen az ebben az életkorban megszerzett érzelmi támogatás örökre szóló hatást gyakorol a gyermek életében. Herczog Mária tanulmányát, a nem reprezentatív, de annál inkább tanulságos munkáját köszönettel hallgattuk.

Március 29-én a TIT-ben kibővített ülést tartottunk, ahol Czene Gyula a 21. század oktatásáról foglalta össze tanulságos tapasztalatait, előre mutató gondolatait, egyúttal a tagdíjak aktuális évi befizetéséről, a 2022. év főbb feladatairól, kohéziófejlesztő kirándulásáról, a 100 éves Salgótarján programkínálatának javaslatairól döntöttünk, egyeztettünk.

Június 2-án Zoom keretében vettünk részt a küldöttgyűlésen.

Június 30. – július 3.: a Staféta tábor Tatára szervezett programsorozatán 2 fő képviselte tagozatunkat (dr. Huszárné Kraft Valéria és Szabó Istvánné). Tapasztalataikról szóló beszámolóikban örömmel említették a Staféta tábor szakmai programjainak újszerűségét, gazdagságát, kitérve a Robotika program és az „Álomerdő”, a játék élményszerűségére.

Szeptember 20.: a Civil Házban, a „Salgótarján 100 éves” őszi civil program keretében könyvbemutatóra került sor. Egyúttal megemlékeztünk azokról a neves helyi pedagógusainkról, akik a Magyar Pedagógiai Társaság életében és a salgótarjáni civil életben egyaránt értékteremtő munkát végeztek: Horváth Emilné, Nagy Ferencné, Szilasi András, Nándori Ferencné.

Szeptember 28.: vezetői kollégiumi ülésen vettünk részt online kapcsolódással.

November 16.: vezetői kollégiumi ülést hallgattunk a VII. Nevelésügyi Kongresszus értékelése témájában, online.

November 25.: a „Salgótarján 100 éves” – programsorozat keretében a Civil Házban a Gyermekekért Baráti Kör fő szervezésében került megrendezésre a „Tanulás hete – városismereti vetélkedő”, amelyen 7 iskolai osztály (Etesről 2 csoport, Arany J. iskola 2 csoport, Beszterce telepi iskola 1 csoport, Petőfi iskola 1 csoport, Baglyas 1 csoport) mérte össze tudását és ismereteit városunk történetéről. Az energiaválság miatt olyan helyszínt kellett választani, amely alkalmas a gyermekek fogadására, a rendezvény lebonyolítására. A helyszín csak a mérete miatt nem tudta lehetővé tenni, hogy óvodáskorú gyermekek is részt vehessenek a programon.

Hagyományaink között szerepel a városi mesemondó délelőtt, amelynek egyik szervezője az MPT Nógrádi Tagozata, valamint a MOE Salgótarjáni Köre és a Gyermekekért Baráti Kör. A város minden tagóvodája képviselte magát ezen

a jeles eseményen, ahol az 5–7 éves, kiemelkedő képességű gyermekek varázsolták el a hallgatókat szebbnél szebb mesék előadásával. Ez alkalomból megemlékezünk a város első óvodájáról is, ahová ez évben is koszorút helyeztünk el.

A Kisgyermeknevelési Szakosztállyal szoros kapcsolatban vagyunk, és minden évben csatlakozunk az Országos Játéknapi programjához. Májusban, a gyermeknapi programok gazdagításához kapcsolva, minden városi óvoda ünnepelte ezt a napot. Az egészséges életmód jegyében, a családokkal közös élmények megszerzését tettük lehetővé családi játékos-mozgásos tevékenységek nyitottá tételével. Köszönet Villányi Györgynének, hogy áldozatos munkájával folyamatosan megszervezi, ötletessé, élményszerűvé, élvezetessé teszi ezeket az alkalmakat, amelyhez városi szinten kapcsolódni tudunk.

Az energiaválság hatására megjelenő változások, előírások korlátozták az őszi időszakra szervezett programokat.

Csapatépítő, kohéziónövelő eseményünk a közös kirándulás, amelyet tagozatunk a Gyermekekért Baráti Körrel és a MOE Salgótarjáni körével közösen hív életre. A sikeresen teljesített Drégelypalánk – Mohora – Horpács útvonal lelkesé, aktívvá tette csapatunkat, jövőre Selmecebányára készülünk.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a civil élet, a civil szervezetek programjai, a benne dolgozók azok a „mozgatórugók”, akik kitartó munkával színessé, élménygazdaggá teszik az adott település életét. A megvalósításban azonban nagy szerepet kapnak a fenntartó önkormányzatok vagy a vállalkozások is, mivel szponzorálással, támogatóként segítik elő ezeket a kiváló programokat. Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata pontosan az a vezetőség, ahol a civil élet tevőlegesen támogatott, hangsúlyt helyez arra, hogy a város életében aktív és gazdag civil programok álljanak rendelkezésre a lakosság érdeklődésének megfelelően. A programok életre hívásához pályázati lehetőséget biztosít, ezzel is elősegítve a megvalósítást.

Somogy Megyei Tagozat

A tagozat elnöke: Marácziné Keresztes Katalin (maraczikatica@gmail.com).

2022 márciusában a Somogy Megyei Tagozat vezetője, dr. Podráczky Judit leköszönt a tagozat vezetéséről, és az MPT elnökével egyeztetve, a tagozat fennmaradását szem előtt tartva ügyvivői teendőkre kérte fel Marácziné Keresztes Katalin óvodapedagógus, néptáncpedagógust.

A tagozat létszáma Somogy megyében nagyon lecsökkent – 13 aktív tag, tagjai a MATE Kaposvári Campusán tanítanak, a POK kaposvári hivatalában dolgoznak, valamint aktív tanító és óvodapedagógusok. Fő feladat az MPT

megismertetése, népszerűsítése lett a somogyi pedagógusok körében. Fő célkitűzés a tagozat fennmaradása. Terveink között szerepel a néptáncpedagógia, népi gyermekjáték, bábjáték, múzeumpedagógia, hagyományörzés középpontba állítása, segítségül hívva a Szennai Skanzen és a csodás zselici dombvidék természeti és kulturális értékeit.

Hiszünk abban, hogy 2023 tavaszára szervezett jelenléti programjaink megszólítják a somogyi pedagógustársadalmat, az MPT tagozatait, szakosztályait, és egy alkotó, együtt gondolkodó közösséget hoznak létre.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tagozat

A tagozat elnöke: Dráviczki Sándor (draviczki.sandor@nye.hu).

A tagozat titkára: Pinténé Kosina Judit.

A megyei tagozat önálló programokkal és társrendezésekkel segíti a megyei pedagógiai közéletet. Főbb tevékenységi formák: tanácskozás, felolvasó ülés, foglalkozások, könyvbemutató, szakmai műhely meglátogatása. A tagozat nyitott rendezvényeket tart, amelyeken az érdeklődők megkötés nélkül részt vehetnek.

Az alapvető feladatok rendezése

A tagozat létszámának növelése. Az elmúlt években a középiskolák és az általános iskolák pedagógusainak irányába próbáltunk tevékenyebb tagszervező tevékenységet kifejteni, több-kevesebb sikerrel. Célként fogalmaztuk meg a folytonosság fenntartását, a tagozat folytatható hagyományainak ápolását.

2009-ben egy önálló, lektorált kiadványt indítottunk *Pedagógushivatás* címen, melyben a rendezvényeink előadásanyagait jelentetjük meg. Évente egyszer tudunk így megjelenni a tagjaink előtt. 2011-ben angol nyelvű kiadvánnyal rukkoltunk elő. 2022-ben már kilenc számmal rendelkezünk. Kiadvány-megjelentést nem terveztünk a 2022. évben a szűk anyagi keretek miatt!

2022. évi beszámoló

2022-ben a járványügyi helyzetre tekintettel sajnos kevesebb rendezvényt tudtunk tartani.

2022. május 3-án tudományos konferenciát szerveztünk egyetemi hallgatók bevonásával „A megismerőtevékenység elmaradásainak korrekciója” címen. A hallgatók 7 előadás keretében dolgozták fel a megismerőtevékenység fejlesztésének lehetőségeit. Nagyon sokan vettek részt a rendezvényen, közel 50 fő. Nagy siker volt!

2022. május 26-án online konferenciát szerveztünk „Egyetemi–fenntartói autonómia?” címen. A tanácskozáson közel 100-an vettek részt. Nagy sikere volt!

2022-ben is tovább folytattuk tematikus látogatássorozatunkat. Az „Ismerkedés a megye intézményeivel, kutató helyeivel” keretében 2022. szeptember 22-én a Napkori Erdei Iskolát látogattuk meg, a résztvevők száma 13 fő volt.

2022. november 22-én „Tanítójelöltek gyakorlati képzése az északkelet-magyarországi tanítóképzőkben 1914–1945 között” címen tartottunk felolvasó ülést.

A tagokkal a kapcsolattartás a 2022. évben nagyon nehéz volt. E-mailes megkeresésre csak kevesen válaszoltak. A mozgalmi tevékenység alacsony szintű volt.

Kiss Áron emlékdélután a Budai Képzőben (ELTE TÓK) – június 22-én, a nagy előd 177. születésnapján

Arra Kriston Vizi József hívja fel folyamatosan a figyelmünket, hogy Kiss Áronban ne csupán – vagy ne egyszerűen – a „24. óra” figyelmeztetésének gondos meghallóját, a játékgyűjtemény létrehozóját tiszteljük, hanem új korszakot nyitó cselekedeteit, gesztusait is vegyük számba. Makacs álláspontja az, hogy Kiss Áront bizvást tekinthetjük a hazai reformpedagógiák nomenklatúrájában is.

Érdemes tehát az egyre gyarapodó szakirodalom nyomán az életút teljességére figyelni.²

Emeljük ki tehát, hogy a Kiegészítés és a nyomában – Eötvös második „nekifutására” – megszületett modernizációs Népoktatási törvény fontos eleme volt a magyarországi társadalom meglódult fejlődésének, ama bizonyos polgárosodásnak. Kiss Áronról írnak a krónikák, hogy 1870-től fogva állandóan részt vett a népnevelésügyi mozgalmakban; tagja volt az egyetemes és képviselői tanítógyűléseknek, tagja az országos közoktatási tanácsnak és tanszermúzeumi bizottságnak; elnöke az országos református tanítóegyesületnek; titkára az *első paedagogiai társaságnak*. A tanítók országos árva-háza alapítóinak egyike s az árva-házi egyesületnek nyolc évig titkára, a züllőfélben levő gyermekek számára nevelőintézeteket emelő Nagypénteki Református Társaság elnöke.

Emeljük ki ebből a Magyar Pedagógiai Társaság történelmi emlékezetéből is elmaradó kezdeményezést, amelyet Kelemen Elemér, a társaságtörténet „kánonját” fogalmazó neveléstörténész így jellemez: „új típusú szakmai szerveződés, a *tiszavirág* életű Paedagogiai Társaság (1877–1882)”.³

Tiszavirág-élet-e négy esztendő?

Nem érdemelne-e nagyobb figyelmet az az egyesület, melyről így szól a *Magyar Pedagógiai Lexikon*?

„1877?–1882 között működő, egy.-es jellegű népisk.-i tanítószerv. Célja a ped.-i műveltség terjesztése volt. Figyelemmel kísérte a hazai tanügy állapotát, könyveket és taneszközöket bíralt, nyilvános gyűléseket tartott, jutalomkérdéseket hirdetett. Kiss Áron szerkesztésében 1878-ban és 1879-ben évkönyvet

² Például gyermekvédelmi buzgalmára, a Budaörs-Kamaraerdőn épült Erzsébet otthonra is gondoljunk akkor is, ha kétszeri, a járvány miatt elhalasztott nyilvános emlékezés fiaskója után a város az idei novemberre nem tervez koszorúzást az egykori Otthon falán.

³ Kelemen Elemér (2021): Kiss Áron a tanítók tanítója. In Kriston Vizi József (szerk.): *Tanító emberség*. Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest, p. 26.

adott ki.” (Lám, már abban is bizonytalan a szakmai emlékezet, hogy titkár volt-e Kiss Áron avagy „szerkesztő”.)⁴

Mindenesetre vegyük számba e négy esztendő legjelentősebb történeti, művelődéstörténeti mozzanatait határainkon innen és túl.

1877 a párizsi világkiállításról nevezetes, majd arról, hogy egy amerikai csilgagász felfedezi a Mars mindkét holdját. Budapesten pedig megnyílik a Nyugati pályaudvar.

1878-ban fontos esemény, hogy a Monarchia csapatai elfoglalják Szarajevót. Idehaza pedig két hatalmas pusztító árvíz válik emlékezetessé: a miskolci és az egri.

1879-nek is negatív hőse a víz: a Tisza áradása elpusztítja Szegedet. Ám fontos, hogy Békéscsabán megnyílik az Alföld első állandó kőszínháza, a mai Jókai Színház.

A világban? Thomas Alva Edison először mutatja be nyilvánosan az általa feltalált elektromos fényforrást, a szénszálas izzólámpát – bár nem hiszem, hogy a Társaság buzgó alapítói már villanyfénynél tanácskoztak volna. Viszont tudományunk számára is fontos, hogy Wilhelm Wundt megalapítja az első pszichológiai laboratóriumot. A tudományág születését is ettől datálják. És van annak pedagógiai jelentősége (is), hogy az év végén megjelenik Ibsennek az idehaza *Nóra* címmel ismert (a *Babaszoba* eredeti című) drámája, mely a nők felszabadításának jelképes eseménye is lehet.

1880-ban Párizsra figyel a világ. Franciaországban feloszlatják a jezsuita rendet, nemzeti ünneppé nyilvánítják július 14-ét, a Bastille bevételének (1789) napját, és nemzeti himnusszá a Marseillaise-t. Idehaza megkezd működését a Magyar Távirati Iroda (MTI), a fővárosban megnyílik az Iparművészeti Főiskola. Megalakul a Magyarországi Általános Munkáspárt. (A párt hivatalos lapja a *Népszava* lesz.) Nyugat és Kelet pólusaként két óriási műalkotás születik ez évben: Rodin elkészíti a *Gondolkodót*. Muszorgszkij megkomponálja a *Hovanscsinát*. Az sem mellékes (a Covid után már csak tudjuk), hogy azonosítják a lepra, a malária és a hastífusz kórokozóját.

1881-ben újabb civil társaság lép színre: megalakul a magyarországi Vörös Kereszt Egylet. S májusban 25 előfizetővel megkezd működését Budapesten az első nyilvános telefonközpont. (Nem gondolom, hogy a kis társaság már bírt volna telefonnal.)

1882-ben háborús hírek lepik el az újságokat. Az angolok megszállják Kairót, a búrok Dél-Afrikában megalakítják a Goosen Állam nevű köztársaságukat.

⁴ Milyen érdekes, hogy az 1967-ben újjáalakult Társaság spiritusz rektora, Kiss Árpád is sokáig csupán a „szerkesztő” címet viselte az egyesületben, utolsó éveiben válhatott csak méltán El-nökké. Vajon a ’67-es „bábák” számára még nem számított eléggé politikailag „feddhetetlenek”? Vagy más oka volt?

Egy olasz geofizikus spektrográffal kimutatja a Nap színképében korábban már felfedezett héliumot a Vezúv látványában. Ez a Földön előforduló hélium első felfedezése.

Budapesten megjelenik az első telefonkönyv 240 előfizetőjével.

S a korszakváltás jelképes eseményei: meghal Arany János, s megszületik Kodály Zoltán.

Kik voltak tehát e jeles férfiak, akik először láttak hozzá országos pedagógiai egyesület szervezéséhez? „Elnökei Szathmáry Károly és Molnár Aladár, fő szervezője György Aladár voltak” – így a Lexikon. Megannyi polihisztor, egyszerre tudósa több szakmának, szervező, közéleti ember, igazi polgár-óriások. Szathmáry Károly 1869–1878-ban a nagyatádi kerület országgyűlési képviselője és 1878-tól az *Országgyűlési Napló* szerkesztője volt. 1869-ben a Kisfaludy Társaság, 1876-ban a Petőfi Társaság választotta tagjává. 1872-ben megalapította az Országos Kisdédóvó Egyesületet, amelynek 1877-ben elnöke és a hazai kisdédóvók miniszteri biztosa volt. Számos törvényjavaslatot készített a kisdédóvás érdekében. A veszprémi születésű Nagyréthei Molnár Aladár (egy ausztriai gyógyhelyen hunyt el 1881-ben) református lelkész, pedagógus és művelődéspolitikus, országgyűlési képviselő, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, egy ideig a Budapesti Református Teológiai Akadémia tanára. A huszti születésű György Aladár író, újságíró, kultúrpolitikus, műfordító, művelődéstörténész, az Országos Statisztikai Hivatal beltagja. „A marxizmus egyik első magyar ismertetője” – teszi hozzá a lexikon.

Ebben a tiszteletreméltó társaságban – s ebben az izgalmas korban – vállalt tehát fontos feladatokat Kiss Áron is. Életútjának kutatói figyelmét ezúttal erre hívom fel.

Trencsényi László

Kriston Vizi József előadása

Kedves Jelenlévők!

Trencsényi tanár úr előbb bemutatott történelmi ágyazottságú „dátum-mágiája” szellemében haladjunk mi is, fel-felillantva immár Kiss Áron, a játékpedagógia s e hely szellemének összefüggéseit.

177 évvel ezelőtt, az igéző nyári napfordulatkor, tehát 1845. június 21-én látta meg jeles elődünk a napvilágot a kies szatmári községben, Porcsalmán, második fiúgyermekként. Szülei: a legendás lelkész és közéleti férfiú Kiss Áron (1815–1908) és a kedves, de fiatalon elhunyt munkácsi Joó Julianna. Testvérbátyja, a nála két évvel idősebb Kálmán is ott sertepertélt körülötte, mint majd később, olykor össze-összeérő pályájuk során többször is. (Kálmánt születésének 180., halálának 110. évfordulója kapcsán majd 2023-ban lehet alkalmunk laudálni több soron és több fórumon; ezt majd nem sokkal később a körünkben is jelen lévő Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karának képviselőivel lesz közös küldetés, reméljük időben és alkotó módon, barátsággal.)

Az 1845-ös esztendő itthon még a következő eseményektől is színes: Petőfi Sándor pénzdíjas költői versenye Tompa Mihály és Kerényi Frigyes között, valamint ez évben születik Szinyei Merse Pál, illetve a két hatalmas építész-zsenink: Lechner Ödön és Pártos Gyula.

Kiss Áron színes és mozgalmas hatvanhárom esztendei életének fontosabb állomásairól, alkotásairól és szolgálati helyeiről a – viszonylag több, friss eredményt is bemutató – jubileumi kötetünk részletes feldolgozásokat hoz. Annyit azonban most is hadd jegyezzek meg: 1870-ben, Nagykőrösre való igazgatói kinevezésekor még csak 25 esztendős; ő az akkori Osztrák–Magyar Monarchia (vagy eufemisztikus használatban olykor: „a történelmi Magyarország”) legfiatalabb oktatásiintézmény-igazgatója. S aki tevékeny és igen aktív öt esztendő alatt szellemi fundusokat erősít és épít a Duna-melléken! Ezután – erős invitálásra – vállal tanárságot, majd később igazgatóságot a Budai Paedagogiumban, mintegy 35 esztendőt töltve el ott. De hogyan, micsoda egyéni és együttes teljesítményekkel?! Erről és azon belül is a honi játék- és játszaskultúra gyűjtése, kutatása és feldolgozása terén végzett igen becses munkájáról 2021 májusában volt szerencsém értekezni a mostani rendezvénynek helyet adó intézmény s jelen lévő munkatársai, így Dr. Kolosai Nedda tanárnő szervezésében és védőszárnya alatt. Külön öröm, hogy akkori előadásom képes-szerkesztett változatát stílszerűen a tegnapi napra időzítette a Napút redakció online felülete. Ebből itt is a következőt emelem ki igen hangsúlyosan – remélve, hogy

előbb inkább, mint utóbb valaki vagy valakik valóban zászlajukra tűzik ennek képviselőjét:

- kezdeményezzük Kiss Áron és társainak a korabeli Közép-Európában egyedülálló műve kritikai kiadását a mai korszerűbb használat érdekében;
- kezdeményezzük Dr. Kiss Áron (1845–1908) pedagógus, neveléstörténész, közösségszervező munkásságának posztumusz elismerését Magyar Örökség Díjjal;
- kezdeményezzük Kiss Áron „Magyar gyermekjáték-gyűjtemény” című művében foglalt történelmi magyar játékműanyag beemelését a magyar Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékébe!

Ugorva az időben: az ominózus 1882 után éppen száz évvel, pontosan negyven évvel ezelőtt, MELEDA néven megalakul a Budapesti Játéklub. Helyszíne kezdetben a Budapesti Művelődési Ház (BMK), amely annak idején oly sok úttörő kezdeményezésnek is helyet adott (Táncház, Illés Klub stb.). Tudjuk, a szerveződő klub első hivatalosan is számon tartott eseménye 1982 tavaszán volt, amelynek vendége ifj. Rubik Ernő volt. A találkozókkal és beszélgetésekkel, játék-eszmecserékben már akkor is oly gazdag időszak szervezője, motorja Szentiványi Tibor (1931–2009) mérnök, informatikus, nemzetközi hírű játékgyűjtő volt. A BMK archívumában megőrzött ismertetőben többek között ezt olvashatjuk: „A Budapesti Művelődési Központ jutott arra az elhatározásra, hogy összehozza a logikai játékok szerelmeseit. A Meleda klub az ősszel nyílt meg, s kéthetente fogadja az érdeklődőket. A bővös-kocka-láz indította el az újkori játékmozgalmat, s ma már számtalan más játék is üzhető a klubban, sőt, a legújabbakat itt mutatják be a feltalálók. (Ami persze hasznos is a számukra, hiszen nemcsak játékosok, de játékgyártók és forgalmazók képviselői is rendszeresen látogatják a klubot.) A játéktárban valamennyi, üzletben kapható játék megtalálható, s speciális szolgáltatás, hogy ezeket ki lehet kölcsönözni, hogy otthon is gyakorolhasson a klubtag. Természetesen versenyeket is rendeznek, legutóbb például az újdonságnak számító kétszínű golyós sakk ismerői mérték össze tudásukat. A játék mellett az érdeklődők rendelkezésére állnak az azokról szóló könyvek is. Az éves tagdíj felnőtteknek 50, gyermekeknek 30 forint. A klub címe: XI. Szakasits Árpád u. 55. A klub neve is egy játékot takar. A kínaiak ördöglakat rendszerű, gondolkodást fejlesztő játékát hívják Meledának.” – A kiemeléssel is hangsúlyos szövegrészek valójában egy valódi, élő (interaktív) „játékház,” vagy oly sokszor és ma is vágyott, nyüzsgő szellemű Játék Téka miliójét idézi meg... Hadd is tegyem hozzá: a legendás Szentiványi Archívumban 100 darab videofelvételen megőrzött anyagban már e kezdeti időszak első anyagai is megtalálhatók. – Köszönet a gondos örökösöknek: Szentiványi Zsuzsának és Zsófinak, valamint Imrének, de nem különben a Játékház/Homo Ludens internetes portál és Játékház vezetőjének, Csányi János barátunknak!

És ismét és immár „hazabeszélve”, 35 évvel ezelőtt döntött úgy a Klub vezetése, hogy kissé más formációban, de folytatja találkozó sorozatát: az akkori Budapesti

Tanítóképző Főiskola Kiss János altábornagy utcai épületébe téve át székhelyét. A rendszeresség itt is megmaradt, először kéthetente, aztán havonta, de mindig csütörtökönként este 5 és 7 óra között volt összejövetel – s még a nyáridőben sem igen maradt üres a naptár. Tudvalevőleg a hazai játékfejlesztők, tudorok nyáron sem pihentek (nagyon), és e vakáció idején számos külföldi személyiség fordult meg Budapesten s köszönt be örömmel a Szentiványi-Műhelybe, ahol izgalommal fogadtuk a Japánból, Kanadából, az Egyesült Államokból, Ausztráliából, Finnországból, Lengyelországból, a még egy ideig szétdarabolt Kelet- vagy Nyugat-Németországból, Romániából vagy a nagy Szovjetunióból érkezett szakembereket. Az itt első, videón rögzített előadást „Tapasztalatok játékok bevizsgálásával és tesztelésével kapcsolatban” Talpai Józsefné, a KERMI osztályvezetője (a mostani NÉBIH elődje) tartotta 1987. március 5-én.

Nagy öröme és itt hangsúlyosan emlékeztetünk: a játék és játszaskultúra mint téma 1995-től választható modultárgyként is szerepelt a Budapesti Tanítóképző Főiskola oktatási programjában!

2002. június 21-én (pénteken) az ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kara, a Budapest Hegyvidék XII. kerület Önkormányzata, valamint a Felnőtt Játékosok Önképzőköre (MELEDA) jubileumi ankétot rendezett a MELEDA Klub megalakulásának 20. évfordulója alkalmából. A helyszín immár a Virányosi Községi Ház volt, amely aztán a 2021 őszi megszűntetésig állandó törzshelye volt éves találkozóinknak. Nos, két évtizeddel ezelőtt a nyitó előadást *Gabnai Katalin* főiskolai tanár, neves drámapedagógus tartotta „Közösségteremtő játékok szerepe a jelenkori társadalmunkban” címmel, majd a Klub alapítója és motorja, *Szentiványi Tibor* művelődéstörténész adott részletes visszatekintést az elmúlt színes évtizedekre. A Tibor által 2000-ben (a Kiss Áron-gyűjteménykiadásának szerkesztői honoráriumából) alapított Pro Ludo-díj átadására is ekkor került sor: a játékok és játszás területén kimagasló tevékenysége elismeréseként Szikla László kapta az elismerést. Ezután – miként 1995-től minden évben – rövid emlékbeszéd és köszönetnyilvánítás keretében került sor a főhajtásra a Dr. Kiss Áron nevét viselő hegyvidéki utca elején található Gálbory-villa kertjében lévő emléktáblánál, ahol a kerület első számú polgára, *Dr. Mitnyan György* is koszorút helyezett el. (Polgármester úr e nemes szokását későbbiekben az utódok már nem követték...)

A MELEDA klub 2002 őszéig működött; az utolsó előadást *Demjén Imre* formatervező iparművész (később szintén Pro Ludo-díjas) tartotta a „Magyarországi játéktervezés. Tapasztalataim az igényes hazai játéktervezés vonatkozásában” címmel.

Ezután már csak évente egyszer jövünk/jöttünk össze Kiss Áron születésnapjához legközelebbi hétközi nap egyik délutánján.

...És most itt vagyunk ismét, hosszú évek óta, hazatértünk! Gondos és figyelmes, szakértő kezek révén készült intézménytörténeti kiállítóterben, az immár

több mint másfélszáz éves múltú Paedagogium mai falai között, a kinti forróság és a benti vizsgaizgalom izzadságcseppjeivel kissé magunk is.

Főhajtásunk szóljon az elődnek, az elődöknek, mely alkalmával *Villányi Jutka* az MPT, míg a felnőtt játékosok hazai közössége nevében *Szentiványi Zsuzsa* helyezte el virágcsokrainkat. Az egyik szomszédos teremben pedig már ránk vár *Pálffy László* matematikus, Pro Ludo-díjas játékfejlesztő, hogy e mostani alkalomra szánt, stílszerű, közösségi játék félórában elvarázsoljon és megajándékozzon minket.

Végezetül: az alapító család és a játékos közösség egyetértésével jelenthetem be, hogy a Pro Ludo-elismerés legújabb díjazottja: Kiss Imre régész, kulturális menedzser, játékgyűjtemény-fejlesztő, a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum ny. főigazgatója, aki a közeli hetekben veszi majd át delegációnktól az erről szóló, Kelle Antal artformer, Pro Ludo-díjas képzőművész tervezte diplomát és ezüst emlékgyűrűt.

Isten éltesen mindenkit, és játékra fel!

Kriston Vizi József

A varsói Öreg Doktor emlékezete – konferenciatudósítás

Nyolcvan esztendeje, 1942 augusztusában ürítették ki az addig is sokat szenvedő, kivéreztetett varsói gettót a náci megszállók. A vagonba tuszkolt ártatlan áldozatok közt volt az Árvaház gyerekserege és személyzete is. A vezető, Janusz Korczak, nemzetközi hírű gyerekorvos, pedagógus szakíró, író volt már ekkor, menlevélhez juttatták hívei: de ő nem élt vele. Ott a helye a rábizott gyerekek közt utolsó percükig is – vallotta. Bekövetkezett. Augusztus első napjaiban – vélhetően 5-én – tűzhalál pusztította el a legendás varsói Öreg Doktort és mindnyájukat a treblinkai haláltáborban.

Ma széleskörű nemzetközi tisztelet övezi emlékét és tanításait. Hazánkban halkabb az a szólam, mely Janusz Korczakot a 20. század legnagyobb filantrópjai és pedagógiai reformerei közt ismeri és tartja számon.

Ezért is volt jelentős, hogy a szellemi hagyaték hazai terjesztésében felelősséget vállaló műhely, a Magyar Pedagógiai Társaság Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczak Munkabizottsága a szomorú évfordulón online konferenciát szervezett. Szép számmal akadtak jelentkezők, akik saját tudásuk, szakmaiságuk, értékrendjük oldaláról kívánták kifejtetni nézeteiket, tapasztalataikat, álláspontjukat.

Makai Éva szakosztályi elnök rövid köszöntőjében utalt arra a Korczak-mondatra, mely a gyerekekhez fűződő viszony lényegeként a tiszteletet, bizalmat, jóindulatot emelte ki. Elsőként egykori tanítványának, *Iványi Júliának*, a budapesti MÁV-telepi iskola tanítójának adta meg a szót. Az iskolai nyári táborból küldött videóüzenetében a hozzászóló bemutatta azt a különösen hátrányos feltételrendszert (veszélyeztetett és veszélyeztető társadalmi környezet – az elhíresült Hős utca környéke –, előregedett iskolaépület stb.), melyben sikernek minősíthető, ha a tanulók örömmel járnak iskolába, ha bátran szót emelnek jogaikért, tanulják a kölcsönös tiszteletben érvényesülő kommunikációt. Felrótta azonban, hogy ezeket az eredményeket, a hozzáadott pedagógiai értéket az éppen illetékes minisztérium nem ismeri el, és „kritikája jegyében” – „szedjenek tandíjat” cinikus üzenettel – megvonta az állami támogatást az iskolától. A MÁV-telepi iskola pedagógusai Korczak példájából merítenek erőt és bátorságot munkájuk folytatásához, s remélik – fejezte ki az előadó –, hogy az a megannyi hasonlóság, mely az egykori varsói gyereksorsokat és a mai kőbányai, mélyszegénységben élő gyerekeket összeköti, egy dologban el fog térni: a tragikus vég – akár a fegyveres kíséret – el fog maradni.

Hazai neveléstörténelmi hagyományt idézett fel *Merényi Zsuzsanna*, a Sztehló Gábor Alapítvány elnöke. A tanárnő a névadó alapította „demokratikus

gyerekállamot”, a Gaudiopoliszt hasonlította össze a varsói Árvaház pedagógiai innovációival. A két intézmény hasonlósága a gyerekvilág demokratikus szerveződésében és magatartáskultúrájában, a munka szerepe, az alapítók harcos, önfeláldozó kiállása növendékeikért a különbségek ellenére is joggal helyezik egy platformra a varsói zsidó-lengyel orvost és a magyarországi evangélikus lelkészt.

Lux Ágnes társadalomkutató a Gyermekjogi Civil Koalíció üdvözlétét tolmácsolva azt üzentte a konferencia résztvevőinek, hogy Korczak hagyományai nélkül nem lennének jogi értelemben kodifikált gyermeki jogok világszerte.

Orosházi Katalin tanárnő felolvasott írása jelenítette meg a konferencián az egészségügyet, orvostudományt. Pályájának azt az időszakát idézte fel, amikor kórházpedagógusként dolgozva Korczak orvosi, nevelői, árvaházi pedagógiai tapasztalataira alapozva egy, hazánkban tradíciók nélküli szakma etikai-mesterségbeli alapjait kellett megteremtenie. A feladat különös szükségességéről szólva, a kórházpedagógia hazai elterjedésének nehézségeiről és a látszatintézkedésekről számolt be, összevetve a helyzetet a Gyermekjogi Egyezménybe foglaltakkal, a gyermeki szükségletekkel, szót emelve a beteg gyerekek jogainak érvényesítéséért.

Az író Korczakot *Pászt Patrícia*, a jeles polonista idézte meg. Ő nevezte a múlt század egyik legjelentősebb filantrópjának a megannyi jelentős szakkönyv és gyerekkönyv szerzőjét. Méltán tehetette ezt, hiszen a kiváló műfordító nevéhez fűződik több Korczak-mű értő fordítása. Hozzászólásában a Magyar Pedagógiai Társaság vállalkozásában megjelent két kötetet mutatta be. *A wilhelmóvkai fiúk* címen, illetve a *Mózsi, Józsi, Samu és a többiek – tábortörténetek* címen megjelent könyvek a 20. század első évtizedében megjelenő „táborozáspedagógia” alapművei lettek, miközben érdekes, színes olvasmányok.

Erdélyi László gyógypedagógus egy Heves megyei Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény technikatanáraként dolgozik. Személyes hangú megszólalásában arról szólt, hogy életútjában, pályaképében mennyire meghatározók és fontosak voltak a Korczak-olvasmányok. Hitet tett amellett, hogy az életmű és a korczaki pedagógia hazai népszerűsítése mennyire fontos lenne. Hozzátette: nem a tragikus vég tette Korczak életművét naggyá, az „mindössze a felkiáltójel” a pálya végén.

Simon Mária történelemtanár hozzászólásában szintén felidézte saját útját Korczakig. Az ifjúkori élmény, a terezienstadti koncentrációs tábor emlékeinek megismerésével kezdődött, és olvasmányai nyomán jutott el odáig, hogy tevőlegesen kivegye részét a Korczak-kultusz köré szerveződő műhelyek és nyilvános platformok (weboldal, Facebook-csoport) létrehozásában, működtetésében.

Az északkelet-magyarországi szegregátumok elkieserítő világából tudósított *L. Ritók Nóra*. A több generációt fertőző mélyszegénység, munkanélküliség, jövedelemhiány, iskolázatlanság, a helyi roma etnikum kultúrájának mester-

séges kiszorítása a kulturális diskurzusból szinte reménytelen helyzetet teremt ezen a vidéken – mondta a tőle megszokott szenvedéllyel és racionalitással. Változtatás szükséges! – volt szavainak végső következtetése.

Tóbiás László főiskolai docens a szociális munka oldaláról fűzött értékes kiegészítéseket az elhangzottakhoz. Emlékeztetett: Korczak nem magányosan vállalta a mártíriumot, ott állt mellette az árvaházban, a vagonokban és a vég-ső állomáson is az Árvaház teljes személyzete, a legendás munkatárs, Stefania Wilczyńska is. Figyelmeztetett az emlékezés tárgyát képező jelenségek rendszerű megközelítésére, hiszen a korczaki életmű organikus része az Új Nevelés (Education Nouvelle) korszakteremtő mozgalmának, mint ahogy Sztehlo emléke sem tárgyalható az alapítványt segítő, a szociális munka kulturhéroszaként számontartott Hilscher Rezső munkássága nélkül. Egy tübingeni utcaképet mutatott be végül: a Janusz Korczak utca sarkán álló épületet. A lakónegyedben sok exszovjet, török, arab, más muzulmán lakó él. A helyiség közösségi tér az ott élő igen sokféle népeknek, leginkább az asszonyaiknak, kisgyerekeiknek. Véletlen-e, hogy a Janusz Korczak utcában van ez az intézmény? – tette fel a kérdést. A szemközti óvoda szintén Korczak nevét viseli. A közösségi tér épületében irodája van egy gyermekjogi tanácsadó pontnak, amit egy civil szervezet működtet, tartományi, azon keresztül országos beágyazottsággal.

Aczél Anna pszichológus nevét sokan a rákospalotai leánynevelő intézetben végzett munkája alapján ismerik, ahol Ferenczi György munkásságának folytatójaként ért el a személyét ismertté tevő eredményeket e nehéz társadalmi csoport tagjaival. Mit lehetne tenni – kérdezte –, hogy ne egyszerűen a „filantróp felnőttek” gyakorolják a gyerekek iránti tiszteletet, de a gyerekekben, fiatalokban is kialakuljon ennek kultúrája? Nem elég egyszerűen elfogadni a másik embert, igyekezni kell megtalálni személyiségének azon pontját, melyben ő a legjobb, ő a példaadó. Biztosan van ilyen! – vallotta Korczakkal. Ezen a támasztékon építheti újra önmagát a veszélybe került személyiség.

Csereklye Erzsébet, egyetemi adjunktus, egyben az MPT Interkulturális Szakosztályának elnöke videoelőadásában e gondolatot fejtette ki az interkulturális pedagógia szaknyelvén és rendszertanán keresztül. Korczak gyakorlata – mutatta be – egyszerre valósította meg a csoport (és tagjai) identitásának megőrzését s integrációját egy szélesebb kulturális közösségbe.

Tóth Andrea a Scheiber Iskola tanára, a salgótarjáni zsidó hitközség elnöke, több magyar Korczak-kötet lektora volt az utolsó hozzászóló. A holokauszt emlékeztére szervezett kezdeményezések, akciók példáit sorolta: hasonlókat javasolt a pedagógusok, iskolások körében kialakítandó Korczak-kultusz érdekében.

A hosszúra nyúlt konferenciának különös epizódja volt a zárásó helyett elhangzott bejátszás. A 85 esztendő Sztvetlana Vasziljevna Petrovszkaja az Ukrán Korczak Társaság elnöke. A háború emigrációba kényszerítette Berlinbe.

Márciusban, Budapesten átutazóban a magyar korszakistákhoz fordult az idős asszony: a szállodában a tranzitra várakozó gyerekek számára kért gondot űző foglalkozásokat. A német fővárosban esett át súlyos műtéten, így nem vállalt szereplést. A konferencia szervezői úgy döntöttek, hogy közreadják azt a megrendítő szöveget, mely az ukrán–orosz háború kitörése utáni napokban hangzott el. Felidézte, hogy ötéves kislányként a Nagy Honvédő Háború idején életét orosz asszonyok, kolhozparasztok, katonák mentették meg. Most történelemtanárként fordul az orosz pedagógusokhoz, asszonyokhoz: ne engedjék fiaikat a gyilkos háborúba, lépjenek fel a vérontás ellen.

Makai Éva és Trencsényi László

Romasors: a roma gyerekeknek a szociális gettóból való kitörése és az oktatás kapcsolata⁵

– *Vajon a roma népesség társadalmi integrálódásának, felemelkedésének az útja az iskolai oktatáson keresztül vezet-e, és ha erre igent mondunk, akkor ez hogyan, milyen módon valósul meg, vagy van más út is, amin haladva a roma népesség szociológiai és kulturális értelemben a többségi társadalom egyenjogú tagja lehet?*
– kezdte kérdésével a beszélgetést Fábry Béla. „Ti nem adtatok eredményes középiskolai oktatást a cigányoknak, mi pedig adunk” – szerepel a dr. Ámbédkar Iskolát ismertető kiadványban.

– Ez így van – válaszolt Orsós János, az iskolát fenntartó Dzsaj Bhím Közösség elnöke. – Ha nem így lenne, akár én is, más is jöhetne a cáfolatokkal. De sajnos nincsenek tények, amik ezt a megállapítást cáfolnák. Igazából nem is csak arról kellene beszélni, hogy nincsenek a roma felzárkóztatást biztosító középiskolák, hanem arról, hogy általános iskolák sincsenek. Az a legborzalmasabb ebben a történetben, hogy van Magyarországon egy társadalmi csoport, egy kisebbség, nevezzük nevén: a romák, amelyik közösség gyermekei nem jutnak azokhoz a tudásjavakhoz, amik nélkül a többségi társadalom tagjai, a magyarok el sem tudják képzelni mindennapi életüket. Úgy jönnek ki az elgettósodott általános iskolákból tömegével gyerekek, magyar állampolgárok, hogy nem írnak, olvasnak, számolnak. Ez nem méltó a 21. század '20-as éveinek elején egy közép-európai, magát kulturálisan magasra értékelt országhoz, nem méltó, hogy ez az ország így bánik a gyermekei egy részével, ez senkihez nem méltó. Az iskola-probléma tehát elsősorban az általánosan nevelő-képző, az általános iskola szintjén van. Tankötelezettség van, de a gyerekek mégis úgy kerülnek ki 8–10 év iskolában eltöltött idő után, hogy lényegében funkcionális analfabéták.

– *Az Európai Unióban, így Magyarországon is a 2005–2014 közötti idő a Roma Integráció Évtizede volt. Ezek szerint ez az évtizednyi idő, az ezen idő alatti programok Magyarország esetében eredménytelenek voltak?* – folytatta kérdéssel Fábry Béla.

– Sajnos igen. Ennek legkifejezőbb jele a tankötelezettség korhatárának 18-ról 16 évre való módosítása. Ez a módosítás szociokulturális értelemben

⁵ A Kalokagathia Szakosztály szervezte online beszélgetés 2022. március 16-án Orsós Jánossal, a miskolci dr. Ámbédkar Iskolát fenntartó Dzsaj Bhím Közösség elnökével. A beszélgetés moderátora Fábry Béla volt. Az alábbi szöveg e beszélgetés szerkesztett változata. Maga a szakmai program az MPT YouTube-csatornáján tekinthető-hallgatható meg itt: https://www.youtube.com/watch?v=7gpB_1FcSOs.

a legkiszolgáltatottabb gyerekeket érinti. Ebben a körben a túlnyomó többséget a cigány gyerekek adják. Azaz, akiknek leginkább szükségük lenne az iskolára és csak az iskolában elsajátítható tudás megszerzésére, a rendszer egyszerűen kilöki az iskolapadból. Ehhez még sajnálatosabb módon azt kell hozzá tenni, hogy amikor a „kockásinges” pedagógus társadalom ezt nem tette szóvá, nem tiltakozott, akkor ennek a háttérben az volt, hogy ők is szívesebben megszabadultak a tizenhatéves hatodikos, túlkoros cigány gyerekektől.

– A statisztika szerint 350–400 óvodában van cigány nemzetiségi nevelés, 301 általános iskolában és 31 középiskolában. Akkor az ott folyó munka is eredménytelennek értékelhető?

– Teljes eredménytelenségről nem beszélhetünk, mert azért eljutnak roma gyerekek a középiskoláig, néhányan a felsőoktatásban is megjelennek.

– A szakirodalom említi egy üvegplafon iskolázási indexet, a roma és nem-roma gyerekek iskolázottsági esélyei közötti különbséget mutató arányszámot. Ez a 2000-es évek elején 0,262 volt, 2021-re 0,319-et prognosztizáltak a kutatók. Magyarul ez azt jelenti, hogy a roma gyerekeknek a magyar gyerekekhez képest 1/3 esélyük van az eredményes iskolázás tekintetében.

– Ha ez így lenne, még örülhetnénk is. Ez azt jelentené, hogy 2022-ben az érettségiző diákok egyharmada cigány lenne. De nem így van. Még az általános iskolát sikeresen befejezők arányára sem igaz ez, és nem is az általános iskolához kell kötni az eredményes iskoláztatást. Ugyanis az általános iskolai végzettség, ha egyáltalán a roma gyerekek eljutnak a befejezett 8. osztályig, nem sokra elegendő. Mondjuk a közmunkára igen. Ez különösen az elgettősodott iskolákból kikerülő gyerekekre igaz. A középfokú végzettséggel lehet olyan munkához jutni, aminek eredményeként a roma gyerekből ennek az országnak adófizető polgára lesz.

– Ez azt jelenti, hogy a 0–4 éves gyerekeket célzó „Biztos kezdet” program, az óvodáztatási támogatások, a Tanoda program, az Útravaló ösztöndíj program, a képzésbe ágyazott foglalkoztatás – ezek egyike sem volt sikeres?

– Elképzelhető, hogy ezekből a programokból vannak sikerek. De, hogy az egész „nem éri utol magát”, a rendszer nem eredményezi a roma gyerekek iskoláztatásának sikerét, azt látjuk. Ezek amolyan projektfeladatok, amiket a projektek kitalálói kipipálhatnak. A rendszer nem egységes, nincs meg az a szakmailag megalapozott összefüggés a rendszerelemek között, ami a roma gyerekek arányos reprezentációját biztosítaná a különböző iskolafokokon. Itt jelenik meg az életre szóló hátrányt eredményező 16 éves tankötelezettség, hisz ezzel a kormányzati döntéssel a kormány vezette ki a gyerekeket a köznevelés rendszeréből. Ez az intézkedés az összes többi agyoncsapja. Marad a közmunka. Hisz a gyerek – mert a 16 éves kamasz még gyerek – a közmunkával annyit kereshet, mint a szintén közmunkás felnőtt szülei, és ekkor inkább ezt választja, maga is ily módon felnőtt státuszba kerülve, mint a tanulást. Még akkor is ezt

választja, ha a tanulás eredményeként majd valamikor lényegesen többet kereshet, mint amennyit a közmunkával azonnal kézhez kaphat.

– *A probléma, amiről most utóbb beszélünk, nem roma-specifikus. Magyarországon van – optimista becslés szerint – cc. 700 ezer mélyszegénységben élő ember, s e társadalmi csoport egyharmada roma. A mélyszegénységben élő magyar gyerekek helyzete nem különbözik a roma gyerekekétől.*

– Ez igaz, a halmozottan hátrányos helyzetű emberek közül nem mindenki cigány. A mi helyzetünket az nehezíti, hogy mi a munkaerőpiacon, azonos képesítés esetén is eleve hátrányos helyzetből indulunk. Romaságunk nem leplezhető, s ez hátrányként jelenik meg, ezt a hátrányt tapasztaljuk az utcán, a buszon, mindenhol.

– *Nagyon sötét ez a kép, amit láttatsz. Változhat-e?*

– Igen, de sajnos ez a kép – a helyzet – lehet még rosszabb is, különösen, ha nem lesz valami érdemi változás. Közelítsük egy kicsit másként most a kérdést. A magyar oktatási rendszer kettészakadt. Vannak szegények – ne beszéljünk most romákról, beszéljünk a szegényekről általában – és vannak a nem szegények. A nem szegények a gyermekeiket nem állami iskolákban taníttatják, hanem egyházi vagy magániskolákban. Ezekben az iskolákban e gyerekek minőségi oktatásban részesülnek, nekik egyenes az útjuk a felsőoktatásba, és azt látjuk, közülük sokan mennek a fejlett országokba – külföldre – munkát vállalni. A szegények gyermekeinek, köztük az egyharmadnyi cigány gyerekeknek meg ott van jobb esetben a szakmatanulás lehetősége. Ők lesznek azok a munkások, akik az összeszerelő üzemekben fognak robotolni, vagy a szolgáltatóipar napszámosai lesznek. Rosszabb esetben közmunkások, a városok utcáin a lomisosok.

– *Mi lehet ebben a helyzetben a megoldás – ha lehet egyáltalán megoldása e problémának?*

– Igen van megoldás, méghozzá van ennek eredményes gyakorlata – néhány helyen. Az integrált nevelés-oktatásról van szó. Ez, igazolja számtalan kutatás, mindenkinek az érdeke, nem csak a szegényeké – maradjunk ennél a nem túl pontos szociológiai fogalomnál –, hanem a nem szegényeké is. Meg kell tanulunk egymás mellett, egymással együttműködve élni, és ezt leginkább az iskolában lehet elsajátítani. Nekem cigány gyerekként ugyanazt kellett megtanulnom, ugyanolyan körülmények között, mint a magyar osztálytársaimnak, és olykor ők segítettek nekem, olykor meg én nekik. Közösek voltak a céljaink, közösek a feladataink, és azokat közösen oldottuk meg. Ez az én tapasztalatom. Szakemberként úgy fogalmazok, hogy az integrációt nem lehet megúszni. Ez egy kézenfekvő praxis. Ellenkező esetben végletesen szétszakad a társadalom. És e ponton ez már igazából nem is roma-probléma.

Megkerülhetetlen a szegregáció kérdésének, kialakult gyakorlatának említése. Volt az elmúlt évtizedekben az integrációnak az oktatáspolitikai által támogatott, eredményeket felmutató gyakorlata. Az utóbbi időben ennek az ellenkezőjét

látjuk. Létrejötték a szegregált, csak a szegények, köztük a roma gyerekek oktatásával foglalkozó iskolák, és a felekezeti és magániskolák, ahová még mutatóba sem kerülhet be roma gyerek. Ez nem jó gyakorlat. E gyakorlat kialakulása nem csak oktatáspolitikai kérdés. Van egy társadalmi hangulat, és a mai oktatáspolitikának ennek a hangulatnak igyekszik megfelelni. Persze ez a „megfelelés” a politika számára szavazatokat eredményez. Tehát a társadalmi hangulat és a politika, oktatáspolitikai „kézenfogva” képes a változást eredményezni. Ahogy ezt egyébként más országokban, ahol a szociológiai értelemben vett kisebbségben lévő társadalmi csoport egyben kulturális értelemben is hátrányos helyzetben volt. Ha ez nem következik be, a magyar társadalom már ma is megfigyelhető kasztosodása visszafordíthatatlanná válik.

E pontos kapcsolódott be a beszélgetésbe Derdák Tibor, a dr. Ámbédkar Iskola szakmai vezetője.

– A megoldás alapkérdéséhez jutottunk el: oda, hogy az emberek akarják-e, hogy a társadalom két kasztra szakadjon, ahol semmiféle átjárás nincs, vagy nem. János az Indiában honos kifejezést használta, amikor a kasztosodásról beszélt. Ott a kasztok évezredes társadalmi korlátot jelentő rendszerét lebontották. Ott a politikusok és a köznép meghozta ezt a döntést.

– *Honnan indult ki ez a folyamat, hogy született ez a döntés?*

– A politikai helyzet lényeges volt – folytatta Derdák Tibor. – Az angol gyaratósítókat akkor tudták kiűzni, amikor a szegényebb társadalmi csoportokat – alacsonyabb kasztok tagjait – oda tudták állítani a függetlenségi törekvések mellé. S e törekvések társadalmi reformok meghirdetésével együtt jártak.

– Egy földrésznyi országban zajlott akkor éppen rendszerváltás – folytatta Orsós János. – Akkor, ott meghozták azt a döntést, hogy az iskolákban, a hivatalokban, minden állami szervnél az alacsonyabb kaszthoz tartozó embereknek népességarányosan ott kell lenniük. Ezt mindenki elfogadta, és ez azóta is működik.

Kereszty Zsuzsa, a beszélgetés egyik résztvevője jelentkezett hozzászólásra.

– Én fontosnak tartanám a sikeres roma szakemberek életútjának bemutatását. Személyes példákat is tudok mondani – gazdasági vezető, pedagógus, szociológus-kutató, orvos, mások – akik a romatelepről indulva egy-egy, a tehetségüket felismerő pedagógus segítségével jutottak a társadalmi megbecsültséget is jelentő pozícióba.

– Nem csak ilyen emberek bemutatására van szükség – fűzte tovább ezt a gondolatot Orsós János. – Ápolónő, fodrász, buszvezető, rendőr, bármilyen mesterember lehet megbecsült tagja a közösségnek. Nem lehet mindenki egyetemi végzettségű szakember, vagy akár kiemelkedő eredményeket mutató sportoló, művész. Ahogy a magyarok között sem, ott is több a hétköznapi foglalkozású ember. Az oktatásnak azt kellene biztosítani, hogy a romák is az élet minden területén tudjanak a tudásuk alapján boldogulni.

– *Ha jól értem, Kereszty Zsuzsa az egyéni életutak bemutatását tartja jó gyakorlatnak, Orsós János pedig a rendszerszintű megoldás mellett érvel* – állította párba a két megszólalást Fábry Béla.

– *Így van* – válaszolt Orsós János –, rendszerszintű megoldásra van szükség. Ez persze nem azt jelenti, hogy addig, amíg ez létre nem jön, ne lenne szükség a tehetségek kiemelt segítésére, az egyéni karrierutak egyengetésére.

– *Érdeemes lenne a két narratíva közé beékelni egy, a szakmánkhoz közel álló harmadik narratívát* – kapcsolódott a beszélgetésbe Trencsényi László. – *Jelesül azt, hogy pedagógiai kultúraváltásra lenne szükség. Nem könnyű egy uniformizáló szakmai közegben a differenciálás pedagógiai gyakorlatát érvényesíteni, de függetlenül attól, hogy roma vagy nem roma gyerekről van-e szó, minden gyereknek a neki megfelelő nevelést–oktatást kell biztosítani. Ezt a kultúraváltást, ennek kezdeményezését, gyakorlati megvalósítását, mely nem egy egyszerű dolog, eddig egyetlen oktatáspolitikai sem vállalta. Ugyan voltak törekvések, amelyek elemei lehetnek volna egy kultúraváltásnak – ilyen volt például a szöveges értékelés bevezetése az alsó tagozatban, vagy akár a minőségbiztosítás bevezetése a közoktatási intézményekben –, de ezeket az egymást követő kormányok zátonyra futtatták, csak nyomokban maradt belőlük valami, ha maradt egyáltalán. 2010–2011 óta pedig egy olyan radikális fordulat tanúi lehettünk, ami végképp lehetetlenné tett mindenféle iskolaszpecifikus, gyerekközpontú pedagógiai megoldást.*

– *A kultúraváltásnál maradványok, joggal vetődik fel a kérdés, hogy ennek vajon nem a tanárképzés lehetne-e a kiindulópontja?*

– *A kérdés jogos* – válaszolt Trencsényi László –, de e területre is igaz a 2010-es konzervatív, vagy helyesebben a retrográd fordulatról szóló tétel: a kormány szakított a bolognai-rendszerű tanárképzéssel, felére csökkentette a tanárok képzésében a pedagógiai órák számát.

– *Akkor vajon a sajkókazai, miskolci és a korábbi baranyai, pécsi gyakorlat nem lehet egy olyan minta, példa, aminek alapján el lehetne jutni a kultúraváltásig, a rendszer szintű változásig?* – kérdezte Fábry Béla Derdák Tibort.

– *Korábban, hosszú időn keresztül és a mai napig újságírók, politikusok, a szakma képviselői is udvariasan azt mondták, hogy egy csoda, amit munkatársaimmal létrehoztunk* – válaszolt Derdák Tibor –, de ez egy megismételhetetlen csoda, ez egy érdekes-különleges, dicsérendő vállalkozás, de nem egy járható út. Ezt a véleményt én nem fogadom el. Az elmúlt harminc évben minden olyan próbálkozás, amelyik rendszerszintű megoldás csírájának látszott, elhalt, mi pedig vagyunk, működünk. A mi példánk azt erősíti, amit a külföldi gyakorlat is bizonyít. Normálisan működő demokráciákban az, amit mi idehaza csinálunk, ami a mi gyakorlatunkat jelenti, az nem különleges, hanem megszokott és rendszerszerű megoldás.

– Új elem ebben a gondolkodásban – folytatta e gondolatot Trencsényi László –, ha úgy tetszik egy újabb narratíva, a vállalkozói lét és a roma-gettóból való kitörés összekapcsolása. Forray R. Katalin szerint annak a stratégiának vége, hogy a cigányság a jobb iskolázással juthat előre a felemelkedésben, a vállalkozói életpálya tömeges megjelenése fogja a cigányság felemelkedésének kérdését megoldani.

– Ez tényleg egy érdekes megközelítés – nevette el magát Orsós János. – Egy példával válaszolnék. Mi is kértünk egy pajta építésére ajánlatot cigány építési vállalkozótól, kértük, mondja meg, mekkora terület befedéséhez mekkora anyagmennyiségre van szükség, és az mennyibe fog kerülni, pontos számításokat kértünk, csak egy kockás papíron, hogy lássuk azt, mi mennyi. A dolog ott állt meg, hogy terület..., azt meg hogy kellene kiszámítani. Szóval a vállalkozói lét vállalkozói kompetenciákat követel, tudást, az elemi számításoknál sokkal bonyolultabb tudáshalmazt, amit valahol el kell sajátítani. És hol kell ezt kezdeni, ha nem az iskolában?

– Rendben van az iskola szerepének hangsúlyozása – fogadta el Orsós János érvelését Trencsényi László –, de visszatérnék a beszélgetés egy korábbi fordulatára. Nevezetesen oda, hogy az oktatáson, pedagógián kívüli területek hogyan befolyásolják a roma népesség integrációját. A politikáról már volt szó. A szándék, az akarat elsődleges, ez biztosítja a forrásokat, a pénzt is, ami nélkül a szándék csak szerény sóhaj marad. Szükség van településfejlesztésre is, hogy helyben, a falvakban, városokban ne csak a közmunka legyen munkalehetőség, szükség van egészségpolitikára, hogy legyen orvos és védőnő a falvakban, és szinte az élet minden területének összehangolt fejlesztésére van szükség. E ponton persze a roma integráció és a mélyszegénység felszámolása, ami nem csak a roma népesség ügye, bár kétségtelen, hogy arányaiban a romákat jobban érinti, fedésbe kerül.

– Összefoglalásként néhány elhangzott elemet érdemes kiemelni – kezdte a beszélgetés összefoglalóját Fábry Béla. – Elsőként a politikai akarat fontosságát. Ugyan a politika és a szakma kéz a kézben, együtt járnak, ebben a kettősségben a politikának van meghatározó szerepe. Ha más miatt nem, a források, a feltételek biztosítása miatt. De más miatt is: a politika e tekintetben a szakma felé „megrendelőként” jelenik meg. Ha minőségbiztosítási terminológiával szeretnénk ezt kifejezni, akkor azt mondhatjuk, hogy a politika megfogalmazza az e területre vonatkozó elvárásait. Másodikként azt érdemes hangsúlyozni, hogy a roma gyerekek iskoláztatása elválaszthatatlan a szülők munkavállalási lehetőségeinek biztosításától. A rendszeresen munkába járó és a munkajövedelemből megélni képes szülő ugyanúgy mint a gyerekeknek, mint a közmunkás szülő, vagy a deviáns, esetleg kriminális életmódot folytató szülő. Továbbá fontos azt is hangsúlyozni, hogy a roma gyerekek, a roma társadalom integrációja komplex kérdés, és az egyes elemek, még, ha sikeres projekt részei, önmagukban nem vezethetnek eredményre. E tételben megjelenik a társadalmi reprezentáció, annak biztosítása, hogy az élet minden területén jól látható módon legyenek jelen cigány emberek,

akik a roma gyerekek számára perspektívát, motivációt jelentő mintát, a tanulás értelmét bizonyító példát jelenthetnek. Szűkebben az óvodák és iskolák világára vonatkoztatva, ki kell emelni a pedagógiai kultúraváltás szükségességét. Ez két, egyébként ismert és alkalmazható gyakorlat általánossá válását követeli meg: az integrált nevelést – iskolaszervezést – és a differenciálást, az egyéni képességekhez igazított nevelést–oktatást. E feladat megoldásában a tanárképzésnek is van szerepe. Végül említeni kell az idő jelentőségét. Ahhoz, hogy minden törekvés beérjen, időre van szükség.

Szakmai párbeszédre van szükség, mint az MPT e kezdeményezésére, jó gyakorlatokra, mint a dr. Ámbédkar Iskola példájára, elkötelezett szakemberekre, mint Orsós Jánosra és Derdák Tiborra, és akkor, ha minden egyéb feltétel is biztosított(!), eredményes lehet a roma gyerekek, a roma társadalom társadalmi integrációja.

Fábry Béla

Mester- avagy fércmű? Az MPT Kalokagathia Szakosztály vendége volt Radó Péter

2022. május 16-án tartotta a Kalokagathia Szakosztály Radó Péter *Közoktatás és politika, Magyarország 2010–2022* (Noran Libro, Budapest, 2022) című könyvének vitáját, amelyen a szerző is részt vett. A rendezvényen 10 vendég tette tiszteletét, illetve az a YouTube-on ma is látható.

A könyv szerzője szerint a NER oktatáspolitikája két részre osztható: a köznevelési törvény 2011-es elfogadásától kb. 2016-ig tartott az első szakasz. Ekkor az egészségpályás letámadás keretében a NER az összes szakmai szereplőt – szakszervezettől, az oktatásügy fejlesztésében érdekelt szakembereken át az önkormányzatokon keresztül a szülői szervezetekig – partvonalon kívülre helyezte. Míg a korábbi kormányok 2–3 oktatási reformot vittek egy cikluson keresztül, a NER 43 ilyen alrendszeret változtatott meg, az iskolákból mint intézményekből „oktatási telephelyeket” szervezve. 2016 és 2022 között – mire a (volt) szereplők megkésve felocsúdtak – a NER a második fázisba lépett: a semmittevésbe. 2016 óta ugyanis „az oktatáspolitikai olyan izomember, aki, ha leejtette a telefonját, nem tudja felvenni”.

Kiderült, hogy a NER világban az oktatásügy (is) politikai problémaként értelmezett és nem szak(köz)politikai értelemben használt. Így hiába értelmezzük a közpolitika „napirend – problémaelemzés – célok – beavatkozások – alku folyamat – döntés – implementáció – értékelés” folyamatát, amikor a politikai elvárások ezeket keresztbe metszik, felülírják. Szimbolikus példa, hogy a 2011-es köznevelési törvény még annak elfogadása előtti utolsó napokon is alapvető változásokon esett át, mert a törvény összességében nem alakította át a viszonyokat a politikai elvárások szerint eléggé radikálisan.

Az is kiderült, hogy nem csoda, ha az oktatáspolitikai közpolitikaként az elmúlt 12 évben nem értelmezhető, hiszen a volt partnerektől való megszabadulás mellett ma már az oktatásügy háttérintézményei (ügynökségei) – tanügyigazgatás, nyomkövetés, szabályozás és programfejlesztés, minőségértékelés, módszertani támogatás, fejlesztésmenedzselés – sem léteznek, vagy feladatuk látszatát őrizték meg csupán.

Radó egyik unikalitása, hogy az oktatást mint rendszert, illetve mint alrendszerek összességét és egymásrahatását vizsgálta. Ezen alrendszerek közül említésre került még az igazgatás ellentmondásairól, a fejlesztések eltűnéséről, a tanárok közösségének ellenállásáról, illetve ezek hiányáról, a szakmai kontrollmechanizmusok kiveszéséről, a szülőknél a mai rendszerbe történő beavatkozás-képtelenségéről.

Zárásként szó esett arról, hogy a szerző másik könyve, *Az iskola jövője* (Noran Libro, Budapest, 2017) nem véletlenül nem szól Magyarországról...

Fábry Béla

Könyvismertetések

Bernhardt Renáta – Henn-Pap Anna – Villányi Györgyné –
Trencsényi László (szerk.):

A Magyar Pedagógiai Társaság évkönyve 2021

A Magyar Pedagógiai Társaság önkéntes, autonóm és szakmai szervezetként, közhasznú civil egyesületként működik hazánkban. A nevelésügy területén elsőként létrehozott szakmai, multidiszciplináris társaság 1891-ben jött létre. Az *Évkönyv* elindításának célja, hogy a társaság működését transzparenssé téve, a társaságban dolgozó szakemberek által felkarolt nevelésügyi témákat a pedagógia iránt elkötelezett szakemberek és a civil nagyközönség elé tárja. A Magyar Pedagógiai Társaság 2021-ben ünnepelte fennállásának 130. évfordulóját, így az ez évben kiadott *Évkönyv* kiemelt fontosságú. Finánczy Ernő megfogalmazásával élve „Abban a megtévesztő zűrzavarban és összevisszaságban [...] szilárd pedagógiai állásponthoz jutni valóban a legnehezebb feladatok egyike. Érték oly álláspontot, mely a pártok fölött áll, mintegy sub specie aeternitatis, mely tehát idő- és történetfölötti, azaz abszolút érvényű.” A Magyar Pedagógiai Társaság 130 éves fennállása alatt mindig egyfajta pedagógiai zsinórmértékként segítette a neveléstudomány iránt elkötelezett szakembereket és az érdeklődőket, hogy az oktatás világában eligazodjanak. A 2021. évhez kapcsolódó kötet kiemelten foglalkozik azon nagy elődökkel, akik a társaság meghatározó egyéniségei voltak, akik lerakták azon pedagógiai alapokat, melyeken ma tovább építkezhetünk, így járulva hozzá az oktatási rendszerünk fejlesztéséhez. Ezt példázza az I. fejezetben olvasható megemlékező írás a régi nagyokról, akik emlékét és munkásságát ápoljuk. A II. fejezet részletesen megismertet minket a szakosztályokban, tagozatokban tevékenykedő szakemberek voluntőr munkájával, akiknek legfőbb céljuk, hogy munkásságukkal a szakmai közösséget erősítsék. Ennek érdekében számos olyan programról kaphatunk számot a 2021-es *Évkönyv*ben, melyek a szakmai közösség megerősítését szolgálják, többek között ki kell emelni a 19. Staféta táborról, a VI. Játsszunk Mindannyian!, az „Ünnepnapok az életen át tartó tanulásért” programokról, illetve az Erzsébetvárosban zajlott „Civil Korzó” eseményről szóló beszámolókat. A fent kiemelt programok mellett még számos, a szakmai találkozokat megvalósító összejövetelekről lehet olvasni a kiadványban.

Végül a könyv a III. fejezettel zárul, mely a Társaság számára értékes és érdekes előadásokat, könyvismertetőket és publikációkat ad közre.

Aki beleolvas az *Évkönyv*ben található írásokba, érezheti az elköteleződést, melyet a Társaság a pedagógusok, civilek felé mutat.

Magyar Pedagógiai Társaság, 2022.

Kálmán Anikó és Kattein-Pornói Rita

Czakó Kálmán (szerk.): *Csillagfényben könyvsorozatunk VI. kötete*

A *Neveléstudományi megelőzés* címmel megjelent könyvsorozatunk hatodik kötete. Munkaeszköz távlati célunk elérésére. 2022 első félévében jelent meg. Kiadója: Örökségünk Könyvkiadó, Nyíregyháza.

A „neveléstudományi megelőzés” megjelölés címként azt fejezi ki, hogy a neveléstudománynak része nemcsak az a pedagógiai tudás, ami a 24 éves korig tartó időszakra vonatkozik, hanem azon túl az is, ami a felnőttekre és az idősekre vonatkozik. A kiadvány 16 egységet tartalmaz, „régit és újat” hoz elő, melyek a Megelőzési Szakosztály keretén belül szerkesztett, prevencióról írt korábbi I–V. kötetek tartalmával szerves egységet alkotnak.

A kiadvány szól

- Az irodalomterápiás szemléletű irodalom oktatásáról, az önismeret fontosságáról (Gaál Szilvia);
- A kommunikáció kampányokban betöltött szerepéről (Katona Norbert);
- Az egyedről mint online fogyasztóról (dr. Eszes István);
- A normák harmonizációjáról, a praxishálókról (dr. Birher Nándor);
- A kézmosásról (dr. Czakó Kálmán);
- A HIV/AIDS hatásairól az érintettek életére, személyes kapcsolataira (L. Éva és L. Márta);
- A demens személlyel való bánásmódról (Frigy Gyöngyi, Czitkovics Tünde);
- Az öröklődés és a változékonyság természetéről (dr. Barcs István);
- A pszichoszomatika társadalmi jelentőségéről (vázlat) (dr. Boga Bálint);
- A pedagógiai pszichológia és az iskolapszichológia kapcsolatáról (Turcsik Katalin);
- A pedagógiai szakszolgálatok preventív tevékenységéről (dr. Erdei Róbert);
- A Forrás Görögkatolikus Tanoda szakmai munkájáról (Csiszárík Jánosné);
- Esélyekről az irodalomból kiindulva (dr. Czakó Kálmán).

A kiadvány

- felidézi Heraklész mondáját (dr. Czakó Kálmán);
- körvonalazza a preventor funkciót (dr. Czakó Kálmán);
- és vázolja azokat a tennivalókat, amelyek a fenntartható preventív képzés létrehozása érdekében előttünk áll (dr. Czakó Kálmán).

Mint hogy a megelőzés érvényes praxisa minden korban a különböző tudományterületek eredményeinek folyamatos felülvizsgálata után alakul ki, gyakorlati tudásunk hasznosítja a korábbi tapasztalatokat, és előrelátásunk alapján keressük a legmegfelelőbb utat céljaink eléréséhez. A célok kijelölése és elérése egyre több terület bevonásával lehetséges. Új szakma, a preventor szakma tűnik fel a személyes hatásgyakorlások horizontján.

Örökségünk Kiadó, Nyíregyháza, 2022.

Czakó Kálmán

Fojtán István:

Kandó-mozdonyok. Kandó Kálmán élete és munkássága

Ezzel a címmel jelent meg Fojtán István tollából a Magyar Vasúttörténeti Park Alapítvány kiadásában 2019-ben egy második, bővített tartalommal. Az alapvetően technika-, műszaki kultúrtörténeti munka számos oktatási, művelődéstörténeti vonatkozásokkal is bír, ezért érdemesnek tartottuk a bemutatását.

Hat témakör köré csoportosítottam a bemutatást.

1. Kandó Kálmán családja

Egerfarmosi Kandó Kálmán 1869-ben született. Édesanyja Gulácsy Irma, édesapja Kandó Géza minisztériumi tisztviselő volt, és Budapesten, az Üllői út 14. szám alatt laktak. Az evangélikus család nemesi kúriája Farmoson volt, a keresztlőt a Deák téri evangélikus templomban tartották. Kandó Zsófia és Tóth Lőrinc voltak a keresztszülők.

2. Kandó iskolái

Az elemi iskola első 4 évéről nem nagyon maradtak adatok. Az Evangélikus Gimnáziumban az 5. és 6. osztályokban görögből és latinból elégtelent kapott, de matematikából és természettanból is „elégséges, ösztönzést igénylő” bejegyzést kapott. Szülei átírták a M. K. Középtanodai Tanárképezde Gyakorló Főgimnáziumába Trefort Ágoston miniszterhez benyújtott kérvényükkel, mivel a Tanárképző Int. a miniszterhez tartozott. Stoczek József volt az igazgató (később rektor). Az érettségi után 1888-ban iratkozott be a Királyi

József Műegyetem Gépészmérnöki Szakosztályába, ahol négy év múlva kitűnő szigorlatokkal, 1892-ben okleveles gépészmérnökként végzett. Kiváló tanárai közül kiemeljük: König Gyulát, Asbóth Emilt, Wartha Vincét, Stoczek Józsefet, aki a „technikai fizika” c. tantárgyat tanította.

3. *Kandó Kálmán mérnöki tevékenységét két fő terület alkotta: a mozdonyok és az erőművek*

Gépészmérnök, de elektrotechnikus is volt. Fókuszban a villamos mozdonyok komplett gépész és villamos tervezése, gyártástechnológiája állt. A háromfázisú rendszer előnyeinek a felismerője, az indukciós motorok alkalmazását szorgalmazta, de az egyenáramúvillamos-vontatás mozdonyait is nagy szakértelemmel tervezte. Világhírnevét a fázisváltós és a pólusváltós mozdonnyal szerezte. Rendszerszemlélete olyan erős volt, hogy a villamosvontatáshoz szükséges villamosenergia-rendszereket, -erőműveket és -hálózatokat is megtervezte Olaszországban (Valtelino), illetve Bánhydán és a Sajón is. A próbautakon mindig ott volt a vezetőfülkékben.

4. *Kandó Kálmán mint vezető*

Végigjárta a mérnöki ranglétrát, a Ganz gyárban 1896-tól szerkesztő mérnök, osztály(iroda) vezető volt. Műszaki igazgató 1917-től a Ganz Danubiusnál, ahol a tervezés, szerkesztés, gyártás, kalkuláció, bérelszámolás, anyagkezelés, munkásügyek tartoztak hozzá. Vezérigazgató 1918-tól, amelyről 1921-ben lemond, és 1922-től a Ganz Villamossági Rt. Lövház utcai épületében a Lokomotív Osztályt (Kandó Iroda) vezeti. Kitüntetett figyelmet szentel a tanoncképzésnek, a jó képességű, lehetőleg érettségizettek felvételét szorgalmazta, és először alkalmaztak pszichotechnikát a kiválasztáskor. A Műegyetem 1922-ben tiszteletbeli doktorrá avatta.

5–6. *A tudós és közéleti ember*

Azt vallotta, hogy aki tervez, szerkeszt, az nem tud sok tudományos publikációt írni. Magyarországon 69, az USA-ban 4, Angliában 6, Ausztriában 5, Franciaországban 11, Japánban 1, Németországban 27, Svájcban 16 szabadalma volt. Közéleti funkcióit csak felsorolom: a magyar országgyűlés felsőházának tagja, az Országos Középítési Tanács alelnöke, a Mérnöki Tanács Elnöke, a Kir. József Műegyetem tiszteletbeli mérnök-doktora, az MTA levelező tagja, m. kir. Kormányfő-tanácsos lett 1923-tól, amivel a méltóságos cím is járt. Munkája során rendszeresen kikérte a főkonstruktor véleményét, a gyártás megkezdése előtt egy-egy művezetőt és szakmunkásokat is megkérdezett a tervrajzoknál.

Az anyanyelvén kívül négy nyelven beszélt, írt és olvasott. Vitorlázott, túrázott és rendszeresen nyaraltak a családdal Rozsnyón. Nagyon szerette Gyurikát, az unokáját, akinek mesélt és rajzolt.

Szívszélhűdésben hunyt el otthonában 1931. január 13-án. A végtisztességre 1931. január 16-án került sor a Kerepesi (Fiumei úti) temetőben, ahol a hazai

közélet, műegyetemi tanárok, munkatársak vettek végső búcsút, és mondták el méltató beszédüket a haza nagyjáról.

A könyv 376 oldalán 208 ábra, kép, rajz és táblázat van. Ezek között a műszaki-technikai vetület a domináns.

Magyar Vasúttörténeti Park Alapítvány, Budapest, 2019.

Lükő István

Malatyinszki Szilárd: *A digitalizáció hatása az emberi erőforrásra*

A digitalizáció hatása az emberi erőforrásra című kötetet mélyen áthatja a fejlődés és a haladás. Emellett több ponton kritikát is fogalmazok meg a nem megfelelő használatáról a kötetben.

A digitális technológiák átkot vagy áldást is jelenthetnek az emberek életében. Mindkettőre egyaránt láttam példát az elmúlt évtizedekben. Az, hogy áldássá vagy átokká válik-e a technológia, tudatosság, a tudatos választás kérdése. Választani akkor tudunk, amikor ismerjük saját magunkat, a választási lehetőségeinket, és valódi lehetőségünk van választani. Sokszor saját képzésünkkel, fejlesztésünkkel ki kell terjeszteni az érdekszféránkat, és döntési helyzetbe kell hozni magunkat.

Amikor egy gyermek idejének jelentős részét tölti tudattalanul – a szülők hozzájárulásával – kijelzők között úgy, hogy még a tartalmakat sem maga választja (csak sodródik), akkor a gondolkodó ember újra és újra elgondolkodik azon, hogy vajon hasznos volt-e létrehozni e technológiákat. Amikor a robotizáció és az újabb és újabb fejlesztések révén egy automatizált gépsor kiveszi a megélhetést egy már 30–40 éve kétkezi munkával igényes és jó minőségű termékeket előállító szakember kezéből, akkor újra felvetül a kérdés: a technológia áldás vagy átok? Ma Magyarországon – és szerte a világon – a közszolgáltatások jelentős részét online rendszereken keresztül érhetjük el, és a folyamatnak nincs vége. A szolgáltatók szerint a váltást azért hozták létre, hogy mindenki gyorsan, utazás nélkül intézhesse ügyeit. Igen, de amikor az erdei tornaverseny rajtvonalánál egyaránt jelenik meg a futóversenyen a csiga, a kígyó és az oroszlán, akkor a célba érkezés sorrendje garantálható. Ha pedig azt szeretnénk, hogy mindenki célba érjen és lehetőség szerint viszonylag gyorsan, akkor mindenkinek a képességeit leginkább támogató eszközt és az ahhoz kapcsolódó tudást szükséges biztosítani. Nem várhatunk arra, hogy – mint ahogy az erdei futóverseny résztvevői közül mindenki lábat növeszzen – mindenki képes legyen feldolgozni az egyre gyorsuló digitalizáció egyes állomásait, technikáit, szoftvereit. Hihetjük azt, hogy a generációk képesek lesznek

átadni egymásnak a tudást, de egyrészt a generációk nem egységesek, másrészt nem mindenkinek van szándékában átadni a tudást.⁶

Ma egy vállalkozó nem lehet sikeres a digitális megoldások ismerete nélkül. A szakmák folyamatos változáson mennek keresztül, ahol a fiatalok – és kevésbé fiatalok – úgy szerezhetik meg a végzettségüket, szakképzettségüket, ha az adott szakterület legújabb technológiáit, eszközeit, szoftvereit megismerik. De mi lesz azokkal a százazrekkel, akik 10–20–30 éve indították el a vállalkozásukat. A vásárlók, megrendelők becsatornázása, az ügyvitel, a megrendelések és az ezekre adott válaszok – szolgáltatások és termékek – sem nélkülözhetik a digitális eszközök használatát. Ma, ha egy üzleti partner az üzleti megbeszélést Skype-on vagy Teams-en szeretné megvalósítani, akkor nem mondhatjuk neki, hogy: „Elnézést, a gépemen nincs még telepítve a program!” vagy „Elnézést, de nem értek a videókonferenciához.” A szakadék egyre nő, és gondolhatjuk, hogy majd a piac megoldja ezt a problémát, és az erősebb – és digitálisan felkészültebb – marad majd talpon, de addig egyes térségekből eltűnnek a szakemberek. Ma a vállalkozások csak egy része tekinthető digitálisan felkészült vállalkozásnak (DFV), és amíg a változás eléri azt a szintet, amikor minden vállalkozó képes és alkalmas lesz a szakmájában legalább minimális technológiai szintet elérni, addig városok veszítenek versenyképességükből és térségek iparágai szűnhetnek meg csupán azért, mert nem tudjuk felkészíteni őket.

Láthatóvá vált, hogy mind a lakosság, mind a vállalkozói szektor – ami dolgozók, vezetők (lakosság) tudáselemeiből áll össze – egy-egy meghatározó rétege még nem készült fel a változásra. A szemléletformálás, a szemléletalakítás elengedhetetlen ahhoz, hogy elérjük a gyorsabb fejlődést, és versenyképes Magyarországot hozzunk létre. Amíg gazdasági szakemberek azon dolgoznak, hogy bizonyos mutatószámok alapján elérjünk egy meghatározó fejlődést, addig a regionális fejlődés nem kiegyenlített. A felzárkóztatás és a felzárkózás végső soron mindig egyéni törekvések elemeiből áll. Országos szinten hiába megfelelő a foglalkoztatás, ha egyes településeken a lakosság 20%-a nem jut munkához, vagy nagyobb térségekben élők nem elégedettek a munka- vagy fizetési körülményeikkel. A zöldségtermesztésből élő, megrendeléseitől megfosztott szentesi Jóska bácsit nem érdekli a GDP emelkedése, ha a lengyelországi hatékonyabb termelőtől beszerzett termék olcsóbb és jobb minőségű, és ezért elvesztette megrendeléseit. Ő már nem képes megtanulni a hidrokultúrás zöldségtermesztést, és főleg nem képes lefinanszírozni a fejlesztéseket. Ma egy asztalos hagyományos, kézi technikával gyönyörű bútorokat tud készíteni, de a gépesítése fejlesztésével a hatékonysága több 100%-kal tud fejlődni, és így a bevételei visszaforgatásával, új gépek vásárlásával vagy fogyasztási cikkek vásárlásával támogathatja a helyi vállalkozók fejlődését. Ha segítünk egy-egy

⁶ Nemes Orsolya (2019): *Generációs mítoszok – Hogyan készüljünk fel a jövő kihívásaira?* HVG Könyvek, p. 320.

magánszemélynek vagy vállalkozónak sikeressé válni alkalmazottként vagy üzletemberként, akkor egy-egy térségnek is segítünk, mely kialakíthat egy pozitív spirált.

A fenti fejlődési folyamat kizárólag az oktatási rendszer bizonyos szintjeinek fejlődésén keresztül érhető el. Elmondható, hogy amíg a generációs technológiai tudáselemek igen nagy eltéréseket mutatnak, addig a jelenlegi technológiai szint elérése igen nagy energiabefektetést igényel. Gondoljunk csak bele, hogy milyen nehéz megtanítani egy korábban DOS programon nevelkedett ismerősünket a Windows használatára, vagy a nyomógombos telefonról „átszoktatni” az okostelefonra. A folyamatos tanulás és fejlődés mellett a technológia is fejlődik, így a szemlélet és a módszertan fejlődése nélkül lehetetlen behozni a lemaradást. Az oktatási rendszernek és a szülők fejlődésének köszönhetően a lemaradás újratermelődését is meg kell állítani úgy, hogy még egy-két generációval idősebb oktatók (és szülők) tanítják a gyermekeket. Ennek az anomáliának a feloldásához hasznos lesz majd más kultúrák, gazdaságok jó gyakorlatainak megismerése, a hibás gyakorlataink elengedése és a kettő közötti bölcs különbségtétel.

Hiszem és vallom, hogy egy sikeres település és egy sikeres vállalkozás működtetéséhez hasonló tulajdonságok szükségesek. Bár tudom, hogy más a forrás, más a „megrendelő”, mégis mindkettőben egy adott közösség szinergikus együttműködésével, együtt gondolkodásával, az ember megbecsülésével, bizalomteli légkör kialakításával lehetséges elérni hatékonyabb működést, örömteli környezetet, elégedett közösségeket. Ha az ember jól érzi magát a környezetében, akkor a benne lévő tudást sokkal szívesebben és önzetlenebbül „adja le”, adja át másoknak is. A pozitív spirál kialakítására nagy szükség van a mai, 21. századi Magyarországon. A jó szándékot, a jó példákat támogatja a technológiai fejlődés, a digitalizáció, és hiszem, hogy ez az eszköz – jó kezekben – képes pozitív irányba mozgatni cégek és térségek életét.

Könyvem megírásával a célom, hogy egyrészt felhívjam a figyelmet egyes jelenségek természetére, megoldási gondolatokat, ötleteket adjak bizonyos területeken megjelenő hiányokra, lemaradásokra és bemutassak jó gyakorlatokat is. A tanulás, tanítás és nevelés hármasa végighalad a fejezeteken, hiszen legyen szó bármilyen területen lévő fejlődésről, az tanulás nélkül nem valósulhat meg. A vállalkozások vezetői és alkalmazottai is csak a tanulás és gyakorlás útján fejlődhetnek. A családi generációk az értékátadás példáján keresztül haladhatják meg a korábbi generációk eredményeit. A településeknek és közösségeiknek szintén nem szégyen tanulni a sikeresebb települések példáiból, tanulni a versenyszféra működéséből, irányításából és megismerni azt annak érdekében, hogy kielégíthessék az igényeiket, szükségleteiket. Valójában mindenki szolgáltat és igényeket elégít ki, legyen szó szülőről, vállalkozóról, cégvezetőről, alkalmazottról vagy egy település vezetőjéről. Reméljük, hogy a pozitív példák előbb-utóbb markáns változást hoznak térségeinkbe, és a bizalomteli környezet általánossá válik szerte Magyarországon.

A családok, a vállalkozások és a települések egy-egy közösségét alkotják a társadalomnak. Mind a három közösség más és más célt fogalmaz meg, és másként tudja segíteni az életét a digitalizáció, a fejlődés. Az egyes csoportokat mutatom be olyan kapcsolatban, mely kissé eltér a korábbi struktúráktól. Elsőként a családok működését, a benne lévők tevékenységét mutatom be és a generációk kapcsolódását a digitális technológiákhoz. Másodsorban a megváltozott oktatási módszerekről, információgyűjtési rendszerekről adok támpontokat és eszközöket a sikeresség érdekében. Vallom, hogy lehetséges a család minden tagja számára, teljes mértékben bevonódni és jól használni a digitalizáció eszközeit úgy, hogy végül kapcsolataiban, pénzügyi eredményeiben is előnyére válják.

A következő nagyobb blokk a vállalkozások világa. Érdemes és hasznos megismerni az egyéni vállalkozói léttől a komoly szervezetig felépítésüket, motivációjukat, hiszen egyszer mi is alapíthatunk céget, vagy lehetünk alkalmazottai egy vállalkozásnak. Egy vállalkozást megélni tulajdonosként és alkalmazottként eltérő, az azonban biztos, hogy egy bizalomteli légkörben, felhasználva kompetenciánk legjavát, könnyebbé válik. A digitalizáció mindkét fél számára tartogat – akár még ki nem használt – eszközöket, melyekből egyet-egyfel villantunk kitérve a generációk eltérő életmódjára, sajátosságaira.

Leginkább átfogó fejezetet, úgy vélem, a települési és térségfejlesztési folyamatok jelentik, melyek a leginkább vertikális módon fogják át a digitalizáció témakörét, és adnak eszközöket a 21. században a településvezetők kezébe egy-egy új szemléletmóddal, technikával vagy éppen módszertannal.

A fejezetek között célszerű átolvasni a témát kiegészítő interjúkat is a kötet végén, hiszen a gyakorlati világból nyert tapasztalatok bőven adnak kiegészítést és gondolkodnivalót vállalkozónak és alkalmazottnak egyaránt.

Kodolányi János Egyetem, Székesfehérvár, 2020.

Malatyinszki Szilárd

Malatyinszki Szilárd:
*Térségfejlesztés és emberi erőforrás – a neveléstudomány
társadalmi metszetei*

Térségfejlesztés és emberi erőforrás című könyvemben a fenti két fogalom kapcsolatát vizsgálom, melyet finom szállal átsző minden ponton a digitalizáció, a fejlődés és a pedagógia.

A digitalizáció korszakában, a 21. század elején, ilyen technológiai és társadalmi tudással miként lehetséges az, hogy még mindig ilyen távolságok vannak emberek között? Az ország egyik részén önfenntartó települések jönnek létre minimális környezetterheléssel, míg máshol nem képesek megakadályozni a környezetkárosító termelési folyamatok egész sorát? Mi az oka ezeknek az eltéréseknek? A gazdasági fejlettség, tudástőke hiánya, kulturális különbségek vagy egyszerűen csak a motiváció? Az információ, a technológia, sok helyütt az anyagi erőforrások mind-mind elérhetők. Valami mégis hiányzik a társadalom e vidéki szövetéből. Talán a hiányérzet hívta elő a kutatás mint alkotás eszközt. A különbségeket testnevelés–informatika szakos tanítóként kezdtem elsőként látni. Vidéki társaim szerénységgel, alázattal, elfogadással tanultak, órákat utaztak, sokszor dolgoztak, hogy elvigyék a tudást, a fényt, az értelmet településeikre, ahol – akkor és több helyen most sem – szennyvízcsatornázás, minőségi közúthálózat és internet még nem volt. Reménykedtek, hogy láthatnak valami újat, előrevivőt Békéscsabán. Békéscsabán, melyet közel száz éve – Féja Géza után – a Viharsarok fővárosaként emlegetnek.

Már akkor tudtam, hogy többet szeretnék tudni, látni a társadalomból, oktatásból. Látni a következményeket, megérteni az okokat, megismerni a folyamatokat a tények mögött. Személyügyi és humánszervezőként több társadalmi és némi felnőttképzési ismerettel még egy kicsit többet láttam az állam és a cégek folyamataiból és az ő viszonyukból az ember felé. Dr. Krisztián Béla – egykori bányászvezető – megtanította, hogy milyen embernek lenni, mit jelent a valódi tudástranszfer és azt is, hogy nem minden diplomás lesz értelmiségi. Ő egyszerű bányászból lett egyetemi tanár, és bíztam abban, hogy követhető az ő példája. Megtanultam, hogy milyen az ideális állami alkalmazott és milyen az ideális dolgozó a versenyszférában. Közösség- és csoportszervezést, társadalmi folyamatokat, pszichológiai és szociológiai mozgatórugókat is megismerhettem. Közben dolgoztam multinacionális vállalatnál versenyszférában, kormányhivatalnál közszférában, civilszervezetnél és a saját vállalkozásomban. Mind-mind megannyi nézőpont, megannyi motiváció és tapasztalás. Egyetemi diplomám felé közeledve talákoztam egy türelmes, csendes, szerény geográfussal, Tóth Józseffel, aki hívott a Pécsi Tudományegyetem doktori iskolájába. Jelezte, ha van kedvem, gondolkodjunk tovább. A természet, gazdaság, infrastruktúra és a társadalom térszervező elveivel itt ismerkedhettem meg, és megtanultam továbbépíteni mások gondolatait, elméleteit, sőt igyekeztem saját nézőpontokat kialakítani. Társadalomföldrajz területen szerzett doktori kutatásomat is átszötte a neveléstudomány, a térség vezetőinek való „mondani akarás”, a segítségnyújtás.

Mindig hittem, hogy az oktatáson, nevelésen, képzésen keresztül fejleszhető egy-egy térség. Önmagában pusztán az infrastruktúra fejlesztése és a tőke bevonása nem jelenthet megoldást. A dinamikát, az eszközök működtetését, a rendszerek fejlesztését csak kiművelt emberfők végezhetik el. A robotizáció, digitalizáció,

automatizáció egyre képzetebb és komplexebb tudással bíró szakembereket igényel. A társadalom egyik csoportja programozza e rendszereket, a másik része kiszolgálja, táplálja. Azt, hogy egy-egy térség milyen területen legyen erős, milyen társadalmi és gazdasági innováció legyen a fókuszában, szintén csak szakemberek csoportja képes megalkotni. Amíg ez a csoport egy-egy település életében nem áll rendelkezésre, úgy nagyon nehéz lesz azt fejleszteni. Megmutatkozott a településfejlesztési pályázatoknál is, hogy humántőke nélkül e fejlesztéseket, beruházásokat szinte lehetetlen megfelelő minőségben megvalósítani. A nevelés- és oktatáspolitikai minden szinten részt és szerepet vállal abban, hogy országunk egyes térségei milyen módon képesek alkalmazkodni a változásokhoz. A bölcsődei és óvodai nevelés a személyiség kialakulásában játszik komoly szerepet, a viselkedés, a hagyományok, a testi–szellemi fejlődés alapjait teremti meg gyermekben és felnőttben egyaránt.

Úgy vélem, hogy a szülő, a felnőtt nevelése, oktatása legalább annyira fontos, mint a gyermekeink szellemi, értelmi fejlesztése. Tapasztalatom szerint a pedagógusoknak sokszor a legnagyobb feladata az, hogy a szülők megértsék, mi a helyes egy gyermeknek és mi nem az. Az általános és középiskolákban, szakiskolákban, gimnáziumokban már ezekre az alapokra tudják csak felfűzni pedagógusaink a társadalom, a kultúra és a gazdaság által elvárt tartalmakat. A felsőoktatás szerepe és jelentősége nélkülözhetetlen, az átadandó szakmai és erkölcsi tartalom terén azonban sok intézmény megosztott. Van-e, lehet-e elvárása a belépő hallgatónak? Az intézmény formálandó „alanynak” tekinti, vagy együttműködő partnernek? Értékesnek tekintjük-e azt a tapasztalatot és gondolkodást, amit a belépő hallgató hoz, vagy „csak” formáljuk és átalakítjuk a személyiségét? Befogadásra és elfogadásra szocializáljuk, vagy gondolkodásra és alkotásra? Több mint másfél évtized felsőoktatási hallgatói jogviszony után sok minőséget megéltem. Most, a másik oldalon, úgy érzem, sajátos felelőssége van a felsőoktatásnak és a felsőoktatási intézmények vezetőinek, oktatóinak. Egyik oldalon kiszolgálni a verseny- és közszféra igényeit, míg a másik oldalon életképes, praktikus tudással ellátni a hallgatókat heterogén hozott tudásszint mellett. Mindezt természetesen úgy, hogy örömmel, lelkesedéssel és hittel távozzanak. Ez utóbbi nem minden intézmény sajátja. Büszke vagyok arra, hogy egy autonóm intézményben mindez megvalósulhat.

Miért kívánom megosztani írásaimat az elmúlt másfél évtizedből? Hiszem azt, hogy vannak még értő olvasók. Hiszem azt, hogy hallgatók, ismerősök és ismeretlenek le tudják vonni a tapasztalatokat kutatásaimból, és egyszer életre kelhet egy idea: a térségekből, térségekért szerzett tudás megjelenik a vélemény- és döntéshozók mögött. Hiszem azt, hogy írásaim szintézise gondolkodó szakembereket további gondolkodásra készítet, és képesek leszünk hatást gyakorolni a fejlődésre. Sok településvezetővel beszéltem munkám során, és tapasztalataim szerint nagy tudásra és tudásszomjra van még szükség ahhoz, hogy a szakmai munkák/munkáink meghallgattassanak „fönt és lent” egyaránt. Hiszem, hogy a tudás érték, és

érték megkérdőjelezni egy-egy véleményt. Hiszem, hogy elmaradott térségeinkbe csak a tudás hozhat fényt. A technika, az eszközök mind-mind csak tárgyak mind-addig, míg nem rendelünk hozzájuk célt. Hány embert látunk csúscsobilal szelfizni, csetelni, míg életek minőségét, térségek történetét fordíthatná jobbra. Az érték mindig örök marad, azt viszont mi döntjük el, hogy mit tekintünk értéknek, és mit erősítünk fel a média által. Ma – megfelelő eszközökkel – bármit értékesnek tudunk láttatni. A felelősség a miénk: milyen értékeket tekint majd fontosnak a következő generáció? Munkát, programozást, közösségi médiát, kapcsolatokat, gondolkodást, kultúrát, valóságshow-kat?

Az elmúlt időszak bemutatása egy gondolatmetszet eszközökkel, nézőpontokkal, irányokkal. Bízom benne, hogy a sorokat olvasók ítéletek helyett megoldásokat keresnek, és partnerek, aktív megvalósítók lesznek. Megvalósítói egy olyan országnak, ahol sokkal több motivált fiatalnak marad meg a lelkesedése azért, hogy együtt építsünk velük, értük. Remélem, hogy a motivált emberek sorra megtalálják az eszközöket, erőforrásokat és kapcsolatokat céljaik érdekében – mert csak együtt sikerülhet.

Gondolat Kiadó, Budapest, 2021.

Malatyinszki Szilárd

Reischmann, Jost:
*Essential Readings in International and
Comparative Adult Education*

2021 őszén jelent meg a Ziel Verlag gondozásában az a hiánypótló kötet, mely az összehasonlító – szaknyelven komparatív – andragógia témájával foglalkozó felnőttképzési szakemberek számára nyújt eligazodást a kutatási terület evolúciójának jobb megértéséhez, történeti fejlődéséhez. Ennek érdekében Reischmann – aki maga is karakteres tagja az ISCAE, azaz Összehasonlító Felnőttoktatás-Kutatás Társaságnak – olyan szöveggyűjteményt állított össze, melynek szerzői hatékony eligazodást nyújtanak az összehasonlító felnőttoktatás alapkérdéseire, azaz ahhoz, hogy mit, hogyan, milyen formában lehet és érdemes összehasonlító módon elemezni, vizsgálni a felnőttképzés nemzetközi környezetében. Történeti vonatkozásban Sadler, Marriot, Bereday, vagy épp Savicevic, Kidd és Joachim H. Knoll írásai ezt a módszertanilag is újnak ható irányt világítják meg. Önálló fejezet foglalkozik Lindeman, Mansbridge, van der Heide, Savicevic és Arthur gondolataival, melyeket Hake és Popovic reflexiói egészítenek ki.

A nemzetközi környezet, a nemzetközi szervezetek befolyása dinamikájának változásait pedig Reischmann, Titmus, Jarviss és Reichard írásaival teszi színessé a gyűjtemény, mert ezek kordokumentumokként rámutatnak a nemzetállami, a szupranacionális tényezők által demonstrált fejlesztési lehetőségekre és korlátokra egyaránt a szakpolitika, a képzési rendszerek, a hozzáférés, a kibontakozó eszközök és módszerek alkalmazásának tükrében.

Nagyon izgalmas az összehasonlító kutatások módszertanát illetően Charters, Leirman, Seitter, nemkülönben Egetenmeyer, Merriam írása, vagy Sun és Erichsen gondolatai, de hadd ajánljuk Heribert Hinzen elemzését a globális szervezetek releváns felnőttképzés-fejlesztés dokumentumainak összevetése révén. Henschke pedig valódi kritikai attitűddel mutat rá a nemzetközi felnőttképzési együttműködések kényszerpályáira, nehézségeire.

Mindezen elemzések segítségével feltárul a komparatiztika andragógiai metszete, mely neveléstudományi kutatómódszertani szempontok alapján is figyelmet érdemel, mivel e terület a nemzetköziesedés előretörése okán komoly előrehaladást mutat, például európai környezetben, ahol az egyes országok és térségek felnőttképzési trendjei, folyamatai közötti azonosságok és különbségek megértéséhez hozzájárulhat a mérték keresésének igényével és módszertani eszközrendszerével.

Ziel Verlag, Augsburg, 2021.

Farkas Éva

UNESCO Institute for Lifelong Learning: *Making Lifelong Learning a Reality – A handbook*

2022 őszén jelent meg az UNESCO hamburgi Institute for Lifelong Learning elemző kézikönyve az egész életen át tartó tanulás szakpolitikai kontextusairól. A kézikönyv nagyszerű segédlet annak megértéséhez, hogy mit is jelent az életen át tartó tanulás a 21. század elején, különös tekintettel a mértékadó gazdasági/technológiai, társadalmi és környezeti átalakulások korában.

A kötet ezért nem véletlenül hat pontban értelmezi a *lifelong learning* (élethosszig tartó tanulás) problematika kihívásként is értelmezhető szükségességét, hogy szakpolitikai tényezőként hozzájáruljon ahhoz, hogy többen és jobb teljesítményekkel tanuljanak. Az életen át tartó tanulást azért tartja megkerülhetetlenül fontos szakpolitikai tényezőnek, mert az hozzájárulhat ahhoz, hogy a kormányok hatékonyan, érdemben tudjanak reflektálni az alábbi kihívásokra: 1. a digitalizáció előretörése; 2. a munka világának átalakulása; 3. demográfiai

változások; 4. a klímaváltozás okozta sürgető cselekvések; 5. egészség és jóllét; 6. az állampolgárság erősítésének fontossága.

Ennek alapján a *Kézikönyv* önálló fejezetben tárja fel, hogy miért is szükséges hatékony *lifelong learning* szakpolitika (*policy*) formálása a lokális és regionális, valamint a nemzeti érdekek kiegyenlítése és hatékony megjelenítésének igényével együtt, de a döntéshozói, véleményformáló (ún. *stakeholder*) partnerségek alkalmazásával együtt.

Ugyanakkor külön figyelmet kap a *lifelong learning* szakpolitika alkalmazásának, a stratégia implementációjának kérdése, különös tekintettel a rugalmas tanulási utak fejlesztésének, valamint a képzésben szolgáltatóként fellépő szervezetek és intézmények közötti párbeszéd előmozdításának fontosságára.

A *Kézikönyv* negyedik fejezete részletezően tárja fel a tanulás lokális környezetben történő fejlesztésének fontosságát izgalmas példákra támaszkodva, melynek egyikeként megjelenik az ún. tanuló közösségek, tanuló városok szerepe, melynek révén innovatív, okos települések, kreatív közösségek formálódnak számos példával alátámasztva annak valóságát, hogy ahol többen és tovább tanulnak, ott cselekvő, felelős és befogadó közösségek formálódnak.

Elérhető online formában itt: Making lifelong learning a reality: a handbook, UIL (unesco.org).

UIL, Hamburg, 2022.

Németh Balázs

Derényi András – Farkas Éva – Ütőné Visi Judit:
Helyzetfeltáró tanulmány (Progress Report)
a 2015. évi Referencing Report bevezetéséről

A Magyar Képesítési Keretrendszerhez (MKKR) kapcsolódó fejlesztési folyamat első szakaszának jelentős állomását jelentette 2015. február 3., amikor az Európai Képesítési Keretrendszer Tanácsadó Testülete elfogadta az MKKR szintjeinek EKKR-szintekhez történő illesztéséről szóló jelentést.⁷

Az MKKR Magyarország saját képesítési keretrendszere, amelyben a hazai képesítések szerepelnek a közneveléstől a felsőoktatáson át a felnőttkori tanulásig, beleértve a szakképzést és a doktori képzést is. A kormány az 1229/2012. (VII. 6.)

⁷ Referencing and Self-certification Report of the Hungarian Qualifications Framework to the EQF and to the QF-EHEA. EQF National Coordination Point, Educational Authority, 2015. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/HuQF/HuQF_referencing_report.pdf

kormányhatározattal fogadta el, ez tekinthető az alapítás aktusának. Ezt követően jelentősnek mondható fejlesztőmunka indult el az oktatási rendszer alszektoraiban, az adott képzések MKKR szintjei megjelentek az oktatási szektor jogszabályai-ban és a bizonyítványokban, a képzések szabályozásában pedig egyre inkább meghatározóvá vált a tanulási eredmény szemlélet.

A tanulási eredmények egy adott (szak)terület eredményes és autonóm műve-léséhez (a képzítés megszerzéséhez és adott tevékenység gyakorlásához) szüksé-ges kimeneti követelményeket határozzák meg. Arra vonatkozó megállapítások, elvárások (követelmények), hogy a tanuló/hallgató egy tanulási szakasz végére (tantárgy, projekt, gyakorlat, duális képzési rész stb.)

1. milyen (tanulási/kutatási/munka) feladatok/tevékenységek ellátására lesz képes;
2. ezeket a feladatokat/tevékenységeket milyen önállósági és felelősségi szinten képes elvégezni;
3. ezeknek a feladatoknak/tevékenységeknek az eredményes és hatékony elvégzé-séhez milyen szintű és összetettségű tudással/(szakmai) ismerettel rendelkezik;
4. milyen – az eredményes feladatvégzéshez/munkavégzéshez szükséges – attitűdök jellemzik.

A tanulásieredmény-szemlélet a képzések kimenet felőli szabályozásának az esz-köze. Olyan – a tevékenységből, cselekvésből kiinduló – korszerű gondolkodásmód, amely az oktatóközpontú kultúrával szemben az aktív tanulást és a tanuló/hallgatót helyezi a középpontba, és ebben az értelemben maga a tanulási folyamat, valamint a tanuló/hallgató által elért kompetenciafejlődés a lényeges. Az Oktatási Hivatal kiadványa a 2015 és 2020 közötti időszak fejlesztéseit és eredményeit, az imple-mentáció folyamatát és lépéseit mutatja be az MKKR-re, a tanulásieredmény-alapú szemlélet alkalmazására és az iskolán kívül szerzett kompetenciák validációjára vo-natkozóan az oktatás minden szektorában, azaz a köznevelés, a szakképzés, a felső-oktatás és a felnőttképzés területén.

Oktatási Hivatal, 2015–2020.

https://www.magyarkepites.hu/pub_bin/Progress_Riport_final_WEB_EC.pdf

Farkas Éva

Balogh Edit (szerk.):
*A képességek láthatóvá tételének és elismerésének
lehetőségei Magyarországon*

A nemformális és informális tanulás validációja a nemzetközi és nemzeti foglalkoztatási, szociális és oktatási politikákban az utóbbi évtizedben egyre hangsúlyosabbá váló elem, amellyel kapcsolatban széles körű nemzetközi diszkusszió, közös tanulás és fejlesztés folyik. Ennek részeként rendszeressé vált a validációval kapcsolatos nemzeti politikák és fejlesztések monitorozása és az előrehaladás részleteinek megosztása.

A tudás, a képességek megszerzésének az iskola világán kívül is gazdag lehetőségei állnak rendelkezésre. Az így megszerzett kompetenciák értékelhetők és elismertethetők a formális tanulási folyamatban és/vagy a munkaerőpiacon. A validáció értéket ad a tanulásnak, és hivatalos státuszba helyezi az iskolán kívül szerzett, dokumentumokkal nem igazolható kompetenciákat (tanulási eredményeket), amely rugalmasabb tanulási utakat és magasabb foglalkoztatást eredményez(het).

A validáció magyarországi helyzete az elmúlt évek folyamatai alapján egyes képet mutat. Már a '90-es évek végétől számos kísérlet, projekt, módszertani fejlesztés indult el az előzetes tudás felmérésére és beszámítására, ugyanakkor rendszerszintű gyakorlatról, illetve szélesebb értelemben vett képességfelmérésről (*skills-audit*) vagy validáció útján történő képesítés megszerzéséről ma még nem beszélhetünk Magyarországon.

Az Oktatási Hivatal által szerkesztett kötetben közreadott írások különböző megközelítésből és szektorokban (munkaerőpiac, vállalati szféra, önkéntesség, szak- és felnőttképzés, felsőoktatás) tárgyalják a validációval kapcsolatos hazai törekvések, kezdeményezések, lehetőségek körét, így az eddig e témában megjelent tanulmányokhoz, jelentésekhez képest szélesebb áttekintést kínálnak. A kötet gyakorlati megközelítésű tanulmányai jól alkalmazhatók a terepen dolgozó szakemberek számára, de haszonnal forgathatják kutatók és szakmai döntéshozók, és tananyagként is használható az andragógia és/vagy emberi erőforrás fejlesztéshez kapcsolódó egyetemi szakokon.

Oktatási Hivatal, 2022.

https://www.magyarkepesesites.hu/pub_bin/Validacios_tanulmanykotet.pdf

Farkas Éva

Tutlys, V. – Markowitsch, J. – Pavlin, S. – Winterton, J.:
Skill Formation in Central and Eastern Europe.
A Search for Patterns and Directions of Development

A Magyarország képességgpolitikáját tárgyaló fejezet: Laczik, A. – Farkas, É. (2022). *Hungary: liberal and developmental choices*, pp. 221–242.

A Peter Lang Kiadó gondozásában megjelent *Készségfejlesztés Közép- és Kelet-Európában* című kötet 12 közép- és kelet-európai ország (Bulgária, Cseh Köztárság, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Románia, Szlovákia, Szlovénia és Ukrajna) készségfejlesztési folyamataiba és intézményeibe nyújt elemző betekintést a kommunizmus bukásától napjainkig, felvázolva a jövőbeli fejlődési tendenciákat is. Az országok kritikus fordulópontjait bemutató fejezeteken túl az öt zárófejezet komparatistikai megközelítésben vizsgálja a témát, elsősorban a készségfejlesztéssel kapcsolatos társadalmi párbeszéd fejlődésére, a képességgpolitikák és képesítési rendszerek fejlesztésére, az európai integráció és az uniós politikák készségfejlesztés irányítására és intézményi reformjára gyakorolt hatására összpontosítva.

A magyarországi fejezet a szakképzés és felnőttképzés fejlődését tárgyalja az elmúlt 30 év politikai, gazdasági és társadalmi változásainak összefüggésében. A szakképzés és felnőttképzés az idők során számos rendszerszintű reformon ment keresztül. Ennek dinamikája rajzolódik ki a fejezetben. A 1945 és 1989 közötti időszak merev, központosított és autokratikus készségfejlesztési rendszerének összefoglalását követően a hangsúly a rendszerváltás utáni időszak elemzésén van. Az 1989 és 2010 közötti időszak szak- és felnőttképzési szakpolitikáját a decentralizáció, a liberalizáció és a demokratizálódás kontextusában, míg a 2010 óta eltelt időszakot a növekvő politikai befolyás, és általában véve a centralizáció, az autokrácia és nacionalizmus felé való elmozdulás fényében tárgyalja a fejezet.

A kötet – és benne a magyarországi fejezet – egyaránt hasznos olvasmány lehet kutatóknak, egyetemi hallgatóknak, gyakorló szakembereknek és szakpolitikával foglalkozóknak.

Berlin, Peter Lang Verlag, 2022.

<https://www.peterlang.com/document/1264724>

Farkas Éva

Trencsényi László (szerk.):

Tanúhegyek 2.

A könyv alcíme: *Újabb portrék, emlékezések, interjúk mintaadó pedagógusokról. A Taní-tani Online (a szabad pedagógiai gondolkodás fóruma) oldalán megjelent írások, 2018–2021.*

A címleírásban ez áll: „a Taní-tani Online oldalán megjelent írások”. Ez korrekt, mégis pontosabb, ha azt mondjuk: a Trencsényi László által kezdeményezett cikkek, amelyek először a Taní-tani Online-on jelentek meg. Trencsényi László szerepe kiemelkedő: ő a magyar pedagógia emlékező embere, akinek a figyelmét nem kerüli el senki, aki valahol az országban bármi előremutatót alkotott a közoktatásban. A kötet ennek megfelelően elsősorban a sokféleségével gyönyörködtet. Szerepelnek a könyvben élő kortársaink és olyanok, akik a közelmúltban távoztak el közülünk, művészetpedagógusok (nagy hangsúly esik a táncra, a zenére, a bábjátékra, a népi kultúrára), iskolateremtő és iskolákat vezető pedagógusok, a pedagógia határterületeinek képviselői és az elmélet szakemberei is. Az írások műfaja is változatos: a rövid nekrológtól a születésnap méltatáson át a hosszabb interjúig sokféle szöveg hozza közel az olvasóhoz a pedagógia tanúhegyeit. Nem a teljességre törekszik tehát a gyűjtemény, hanem az emberi arcok bemutatására, ahogy előzménye, az első *Tanúhegyek* is tette. Várjuk a folytatást!

Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest, 2022.

Knausz Imre

Gál Ferenc (szerk.):

Taksonyi beszélgetések a pedagógiáról

A Magyar Pedagógiai Társaság 1994 óta hagyományosan minden évben megszervezi a nyári hónapokban több napos Staféta táborát, melyben a résztvevők éppen a szakmai programok számossága és sokfélesége miatt érezhetik magukat egy pedagógiai, neveléstudományi „luxus wellness” nyaraláson. Lélegzetelállító élmény az oktatás-nevelés minden területének, szintjének, történetiségének egy-egy szeletével megismerkedni, oda bepillantást nyerni a Társaság nagyon színes tagságának segítségével. A szerző van olyan szerencsés, hogy több alkalommal is részt vett ezekben a táborokban, és személy szerint nem tudja eldönteni, hogy az igen változatos műfajú (előadás, workshop, vitaforum, akadályverseny, kirándulás stb.) szakmai programok, vagy az azokat követő, szabadidős diskurzusok jelentenek-e nagyobb vonzerőt – valószínűleg így együtt. Ahogyan a szerkesztő, Gál Ferenc is említi,

a 2020-as és 2021-es tábor – mely tulajdonsága egyébként, hogy minden évben máshová vándorol – „beragadt” Taksonyba, annak otthonossága, szíves vendéglátása és békéje okán. A két tábor tematikája (2020-ban: *Van még remény* – értsük ezt bárhogyan is –, 2021-ben: *Méltányosság minden tekintetben*) ugyan eltért, de az ott elhangzott és e kötetben megjelenő előadásoknak mégis találni igen fontos, közös jellemzőit:

- jövőbe mutató trendek;
- helyzet- és problémakezelések alternatívái;
- társadalmassítási folyamatok;
- személyközpontúság – út a személyes szükségleteken keresztül;
- közös felelősségek;
- aktív bevonás;
- visszatekintés – a jelenlegi helyzetek és állapotok megértése.

A könyvben megjelenő 13 szerző 12 írásában tetten érhetők ezek a progresszív irányok. Némelyik az itt és most (sajnos leginkább szomorú) helyzetére reflektál, és kínál olyan utakat, alternatívákat, melyek korszerűek, szakmaiak, és e globálisan összefonódó világban más területeken okos, felelős vezetők és társadalmak már alkalmazzák is őket. Más írások hidat teremtenek; rámutatnak, hogy a múlt és a jelen között van miért és hogyan folyamatosság, több esetben megnyugtatóan láttatva, hogy időtől, hitektől és kultúrától függetlenül, a nevelés–oktatás területét egyaránt meghatározza a ma oly fájón hiányzó viszony és szemlélet: a gyermekek mindenek felett álló érdeke. Négy ilyen tematikus pontot kiemelek. Öröm azokat a tanulmányokat olvasni, melyek témájuknál fogva hangsúlyozzák a *társadalmassítás folyamatait* – és nemcsak azért, mert az oktatás közös ügyünk, hanem mert másként nem megy; mindnyájunk felismerései, belátásai, és értő együttműködése kell a szükséges változások bevezetéséhez és fenntartható működtetéséhez. Nem lehet eléggé hangsúlyozni a *személyes szükségleteket* mint origót a pedagógiai ellátások biztosításában – sajnos sokkal többször esik róla szó, mint ahányszor valóban alkalmazzák is. Az *aktív bevonás* a fenti két elv érvényesülésekor teljesül, ami tehát egyrészt hatékonysági szempontból is megkerülhetetlen, másfelől ilyen módon nem csupán hangzatos kifejezés, hanem átérzett, a motivációnkat jelentősen meghatározó élménnyé válik a *közös felelősség*.

Ahogy a személyes alkalommal, most is azt a megoldást választom, hogy leginkább hagyom az írásokat, beszéljenek önmagukért. A citált részleteket – és az esetlegesen hozzájuk fűzött narratívát – természetesen az én döntéseim határozzák meg, de remélem, mindezek csak kedvet csinálnak az olvasáshoz – akár úgy, hogy vitába szálljanak velem.

Hudecz Ferenc írása azonnal a kollektív felelősségeinkre és lehetőségeinkre hívja fel a figyelmet. A nemzetközi „Millenneum projekt”-et ismerteti, mely céljával a szervezők a globális világ állapotának, jelenségeinek és jellemző kihívásainak

felmérését tűzték ki. Ezen belül a *State of Future* (SOFI) program feladata pedig az, hogy 1997-től kezdve tízévente elvégezze ugyanazt a felmérést, kifejezetten a meghatározott 28 indikátor alapján, és adjon egy helyzetképet, mely lehetőséget ad elemzésre, tervezésre (lehetséges trendek megállapítására) – és a szembesülésre is. Hogy pontosan értsük, mennyire húsba vágóan érintettek vagyunk mind, néhány példa az indikátorok közül: 1. klíma, környezet; 2. környezetszennyezés, biodiverzitás; 3. élelmezés; 4. népesedés; 5. egészség; 6. öregedés; 7. betegségek; 8. digitalizáció; 9. egyenlőtlen gazdasági fejlődés, szegénység; 10. migráció; 11. korrupció. E felvetett kérdések közös sajátosságai, hogy összetett problémák, nem megoldhatók egyféle közös tudással – azaz nincsenek helyi, tudományterületi, vagy nemzeti „magánügyek” –, a lokális sajátosságokkal is kell számolni. A megoldás kulcsa tehát az interdiszciplinaritás, kölcsönös megértés és belátás, csapatmunka. Írását Kennel professzor 2008-as gondolataival zárja:

„»Gondolkozz globálisan, értékelj regionálisan, és cselekedj helyben!« [...] Világossá kell tennünk, hogy mind a három szintnek saját belső logikája van. Szavaival élve, a közös célunk, hogy olyan polgárokat, állampolgárokat neveljünk, akik tisztában vannak a teljes, globális felelősségükkel.»

Környei László a közoktatás múltját felidézve kínál egyfajta magyarázatot arra, hogy miért ilyen az oktatásunk jelene, és mit kellene megértenünk, hogy e szolgáltatórendszer a sikeres jövőhöz legyen képes hozzájárulni. Az oktatáspolitikai gondolkodás mérföldköveiként említi többek között az atombomba ledobását – mely elmondhatatlanul szomorú apropója volt a természettudományokra irányuló fókusznak –, a szputnyiksokkot és a Magyarország szempontjából jelentős fordulatot tartalmazó 1978-as tantervi fordulatot. A tantervek mellett megemlíti a tükröt, melyet a PISA-mérések tartottak (és tartanak) az oktatási rendszerünknek: az elméleti tudás és a gyakorlati alkalmazás kompetenciája, képessége stb. között óriási különbség van Magyarországon, és említi a 2001-ben induló, azóta is egyedinek számító, évente ismételt Országos Kompetenciamérést. Összegző megállapítása, hogy az oktatásról való gondolkodás logikája változott meg, a magyar rendszer (sem) alkalmazkodott ehhez. Azért jár tévúton hazánkban még az adott változások iránt érzékeny oktatástartalmi szabályozás is, mert alapvetően mindig a tantervi szabályozásban gondolkozik. *Knausz Imre* a nevelés, műveltség célját, funkcióját gondolja végig, illetve azt, hogy az oktatási rendszer, az iskola mennyiben képes ezeket hatékonyan megvalósítani. Különösen figyelemreméltó az a pont, ahol a kérdés már valójában úgy fogalmazható meg, egyáltalán mit is csinál, hogyan látszik mindezekről gondolkodni az iskola, emlékszik-e még az eredeti célokra. Felismeri-e, hogy a világ és a gyermekek változásával szükségszerűen kell a módszereknek, megközelítéseknek is változniuk? A válasz – sejthetően – az, hogy nem. A szerző állításai: 1. az iskola egy olyan szervezet, amely a tanulók jelentős részét elzárja a műveltségtől; 2. ez baj; 3. lehet ezen változtatni, de nem fogunk ezen

változtatni mégsem, mert nem látja ennek a feltételeit jelenleg. (Önkényesen kiválasztott) gondolatok a szerző írásából: az iskola büntető-jutalmazó nevelési felfogásában eszközzé silányulnak a világot egyébként érthetővé tevő fontos tudások (lásd: „[...] hogy megtanulják a gyerekek, hol lakik a magyarok Istene...”); a műveltség gyakorlati jelentősége az, hogy általa közösséget tudunk alkotni, közös nyelvet beszélhetünk, és felelős döntésekre képes állampolgárokká válva képesek lehetünk demokratikusan is élni. Az egyik legvonzóbb mondata: „Szabadítsuk fel magunkat a »checklist-gondolkodás« alól, szerintem semmi sincs a tantervben, ami nélkülözhetetlen lenne. [...] Van egy konkrét gyerekcsoport, és azzal kell valamit kezdeni.”

Az oktatásnak az elmúlt egy évben felszínre tört, igen kiélezett helyzetében és állapotában tűnik különösen értékesnek *Nagy Péter Tibor* elemzése, mely az oktatáspolitikát (illetve amit annak nevezhetünk, de talán pontosabb így: az oktatási rendszerben történt beavatkozásokat) a belőlük kiolvasható kormányzati célokkal veti össze. Alapvetően három fő célt azonosít: 1. a forráskivonások hozzájárultak olyan klienscsoport feltőkésítéséhez, akik a deklaráltan kormányhoz hű tőkésosztályt alkotják; 2. társadalmpolitikai célokat tekintve annak megoldása, hogy még a magas státuszúak közül is azok számára lehessen biztosítani az exkluzivitást, akik kormánypárti szavazók (pl. egyházi fenntartók előnybe hozása); 3. az oktatási rendszer tartalmi megszállásával azon szélesebb rétegeknek szóló „nemzeti” szimbólumrendszer deklarációja (tartalmakkal, üzenetekkel stb.), akik a globális tömegkultúra kontrollálhatatlansága miatt csak ilyen, intézményeken keresztül elérhetők és orientálhatók. Ha nem lenne világos, a szerző megfogalmazza a kedvünkért: „E három fő cél egyike sem az oktatási rendszer klasszikus belső vitáiból következik.” A mindebből következő döntések természetesen már az olvasók felelősége.

A pandémia átmenet nélkül hozta az oktatás minden szereplőjét olyan helyzetbe és állapotba, melyben sosem voltunk. Sem egyénileg, sem intézményesen nem volt fogalmunk arról, mi a teendő, hogyan is kellene egyáltalán működtetni a tanulástani folyamatot (a jól működtetésről mégannyira sem volt sejtésünk; ami az offline, járványmentes hétköznapiakban történik, az is rengeteg sebből vérzik). *Setényi János* nagyon impresszív módon vázolja fel egy 21. századhoz méltó, progresszív továbblépés lehetőségeit, ahogyan a szomorú adottság következményeivel nem csupán együtt élhetünk, hanem a régóta esedékes korszerűsödés megtörténhetne, és egy valóban a tanulás sokféleségét kiszolgáló, a jelenkor összes lehetőségét belakó, modern iskolarendszer állhatna fel. Ugyanakkor fájdalmasan pontos képet is ad a vészhelyzetben reflektorfénybe került, elavult, béna kacska oktatási rendszerről: „...lehullt a lepel a COVID alatt. Amit egyébként a szociológusok, a közgazdászok régóta mondanak: ez az iskoláztatás jórészt társadalmi mobilitási ügy, valamint parkoltatás. Tudjuk, hogy a tankötelezettség hogyan alakult ki a világban, ennek nem pedagógiai okai voltak. Tehát az iskola alapvetően azt teszi lehetővé, hogy a gyerekek

biztonságos helyen legyenek, amíg a felnőttek dolgoznak, az összes szociális vonzót rá lehet telepíteni, és gyógyítani a piciket, amennyire lehet. Harmadik feladatként pedig az a dolga, hogy nagyjából eldőljön, kiből lesz fűnyíró vagy olajmérnök. Tehát a társadalmi szelekció. Ennek a pedagógiával és a *learninggel*, a tanulással van valami áttételes kapcsolata, de nem sok. Ehhez kell a »kőház«, a becsengetés, az órarend stb.”.

Alabán Péternek az írása is éppen olyan megrázó, mint amilyen az előadása volt. Az Ózdról és térségéről adott, sokszor szikár állítások és adatok összefűzése nyomán szinte filmszerűen lesz látható a dezintegráció – miként egy földre zuhant váza robban darabjaira lassításban –, ami az egy gyár – egy város csapdakörbe került területtel megtörténik. Az előadáson szocifotók segítették a depressziós térség kifejezés megértését és megérezését, de a szerző írásban is képes láttatni a tanulási utakról való gondolkodás abszurditását helyi kontextusban, a foglalkoztatási csapdákat. Az elméletek, trendek „magasságaiban” diskurálóknak kőkemény kérdéseket szegez: „Hogy lehetett volna digitális oktatást végezni egy olyan időszakban, amikor olyan gyerekek vannak, akik soha életükben nem csináltak házi feladatot, most viszont szinte az egész rendszert erre akarták építeni? [...] Hogy lehet a digitális oktatásban megvalósítani egy szakképző iskolában azt, hogy a gyereket így tanítsák meg hegeszteni, vagy éppen kőműves szakmában falazni, vakolni?” Ez az írás talán az oktatáspolitikát – a valós élet valós lehetőségeiért felelősök – elleni vádirat is lehetne.

Egy olyan időszakban, amikor az oktatásnak, a rendszernek és szereplőinek minden napja a túlélésről szól, a fizikai funkciók (gyermekmegőrzés, ahogy azt *Setényi János* is említi) működtetéséről, és akkora a képtelenség/alkalmatlanság, hogy az oktatási–nevelési célokról talán már beszélni sem érdemes, fontos lehet ragaszkodni ahhoz, hogy jussunk el a problémák legmélyére: igazából mi lehet a baj? Szerzőként *Nahalka Istvánnal* együtt éppen ez a célunk: arra a súlyos és régóta vonszolt, már fosszilis jelenségre mutatunk rá, ami szigorúan pedagógiai kompetencia, és az iskola terét, így működését és hatását határozza meg: a deficitgondolkodás. A deficitgondolkodás legitimálja a rendszert, benne a marginalizált csoportok kudarcait, ezekért őket teszi felelőssé. Mindezt úgy, hogy közben a méltányosság közkedvelt, nagyon igazságosnak tűnő kifejezésével operál. E zászlóként lobogtatott kifejezésen keresztül mutatunk rá két különböző pedagógiai megközelítésre (hiánygondolkodás-alapú, illetve konstruktivista), és arra, hogy korszerű tanulás-elméleti alapon már régóta olyan pedagógiát kellene működtetni, ahol a méltányosságnak nincs jelentősége, mert az egyéni tanulói szükségletekre fókuszál.

Szabadi Edit írása óvodafejlesztésről szól, pontosabban egyházi óvodák körében nevelési célokról, kívánatos környezetről, szükséges feltételek megteremtéséről. Az előadást – ahogyan a szerző is jelzi – élénk és izgalmas beszélgetés követte, mely az esélyegyenlőtlenségeket járta körül a különböző

fenntartók szempontjából egy olyan időszakban, amikor a párhuzamosan kiépülő egyházi iskolarendszer állami előnyben részesítése is, de társadalmi szelekciós hatásuk is jól érzékelhető. Az írás mindentől független értéke feltétlenül az, hogy az óvodai neveléssel kapcsolatban olyan nézet- és szemléletfüggetlen elveket, módszereket fogalmaz meg, mely a gyermekek érdekét tekinti elsődlegesnek.

Tajtiné Lesó Györgyi egy olyan területről ír, amely fájdalmasan háttérbe szorult, ugyanakkor meghatározó jelentőségű – mégpedig éppen a gyermekeink egész élete szempontjából. A pályaaorientáció, életpályatervezés természetesen szerepel a pedagógusok, iskolák számára kötelezően kipipálandó *checklisten*, de mint oly sok téren, itt sem az és úgy működik, ami korszerű és valódi támogatást jelent. A szerző hangsúlyozza, egy összetett, komplex folyamatról van szó, és nagyon fontos, hogy az iskolában a lehető legtöbb segítséget kapják a tanulók „a továbbtanulási, szakmaválasztási döntésük meghozatalához. Az iskolai pályaaorientációs tevékenységet mindig játékos tevékenységeken keresztül próbáljuk megközelíteni, mert interaktív, gyermekközeli és élményt adó kell, hogy legyen.” Fontos elem a pályaismeret, hisz, mint írja, olyan szakmát tudunk választani, melyet ismerünk, látunk (utal is például közmunkás szülőkre), és ugyanennyire fontos az önismeret is; mit szeretünk, mi-ben vagyunk jók. Természetesnek hangzik, hogy jussunk el a képességekig, hiszen a „magyarban jó” nem egy képesség, és mégis szinte minden gyerek ilyenformán válaszol, ha a terveiről kérdezzük. Az egyik legtanulságosabb gondolat, hogy bár a korszerű megközelítés a fejlődéslélektani paradigma, azaz a gyerek nem egy, hanem nagyon sok szakmára lehet alkalmas, mégis van egy hatalmas konfliktus: a hatalom elvárása, hogy legyen megmérve, megállapítva, mire alkalmas a gyerek (mely hatalom ezáltal is igazolja, őket mindösszesen eszközjelleggel tekinti), illetve a szülői nyomás, hogy megmondassék, „mi legyen a gyerekből”. A szakértő leszögezi: „Fontos lenne, hogy a gyermek megdolgozzon saját magával, bővítse az önismeretét, tisztázza le magában, hogy ő mit szeretne, vagy mi az, amiben jól érezne magát, és itt az érdeklődés az, ami elsődlegesen szerepet kap.”

Ahogy a pandémia az oktatási rendszer egészét megrázta és bevett működését megsemmisítette, úgy szereplőivel is ez történt: tanárként és tanulóként is mindenki kereste az új formát, keretet, és ami adódott, próbálta belakni. *Törzsök Károlyné* gondolatai a személyes jelenlétről éppen erről a két világról és a kétféle világ működéséről szólnak. Hogyan látjuk az újat, mit találhatunk a régiben értéknek, megszokottnak. Fontos írás, egy elkerülhetetlen út (a hagyományostól egy modernebb felé), a változás feldolgozásának folyamatát osztja meg.

Talán váratlan fordulattal, de *Munkácsy Katalin* matematikaoktatással és *Alpár Vera Noémi* stratégiaalkotással kapcsolatos írásait közös alapgondolatuk mentén szeretném összekötni. Munkácsy Katalin szakmódszertanilag azt a javaslatot teszi: „A nem matematika szakosoknak tartott matematikaoktatásnak is része a függvénytan, a legnehezebb része. Jobb, közelebb hozhatóbb szemléltetéssel

– bízni kell abban, ami a 18–20 éves hallgatók fejében van a szemléltetéssel kapcsolatban. Kapcsolódjunk a hallgató (előzetes) tudásához.” Alpár Vera pedig így fogalmaz: „A változtatáshoz akarat kell, lehetőleg közmegegyezés, de a jó irányhoz elengedhetetlen a megfelelő stratégia. [...] Két alapszabályt a legelejétől mindenképpen érdemes betartani, vagy legalább figyelembe venni: a széleskörű bevonás elvét és a hatáskörök szétválasztásának elvét.” A közös gondolat és a kulcsszó a bevonás. Napjainkban pedagógiai közhely (kellene, hogy legyen), hogy a tanuló a saját tanulási folyamatainak aktív részesévé kell tenni, sőt a pedagógus egyik főfeladata az önszabályozott tanulás képességének a fejlesztése. A társas, társadalmi életünkben is szükségszerűen születnek mindnyájunkra vonatkozó szabályok, döntések. A sokféle elvi ok mellett (például: a „semmit rólunk nélkülünk” elve) egy nagyon praktikus, hatékonysági megfontolás is elvárja, hogy olyan döntések meghozatalában, melyek ránk vonatkoznak, mi magunk is részt vegyünk. Ahogyan más társadalmi intézményünk működése, úgy az oktatás is súlyosan befolyásolja az egész életünket, így tanulóként és szülőként is fontos értenünk a célokat, működéseket, a nem jól működések okát. A változásban, változtatásban (e szükség felismerésében, és a helyes irány megtalálásában is) akkor tudunk haszonnal részt venni, ha értjük, mi miért történik, ha a saját életünk részét képező rendszer kialakításának és működésének is részesei vagyunk.

Révész György és Kerner Erzsébet írásait is összetartozónak érzem, bár sokkal közvetlenebb módon. Míg Révész Györgytől a 75 éves úttörőmozgalom őszinte áttekintését kapjuk, Kerner Erzsébet magával az élménnyel ajándékoz meg minket. Ez utóbbi mindenféle értelemben igaz: a szalkszentmártoni kirándulás, a Petőfi Múzeum története, az itt zajló mozgalmi élet története, emlékei – melyek közt létezhattunk, megfoghattuk, kisimíthattuk, elolvashattuk – és a közös együttlét, beszélgetések öröme épphogy felidézett sok mindent abból, amit hajdan tömegesen kaptak és élhettek meg együtt a gyermekek. Révész György sok fontos gondolata közül az egyikre mutatok rá az alábbi megállapításával: „az úttörő jövőbe tekintő, nemzetünk és az emberiség jövőjét tudatosan építő, élenjáró, bátor, kezdeményező és tette kész”. Akkor valójában valami hasonló nevelési célt fogalmaztunk meg, mint napjainkban az aktív, felelős és tudatos állampolgárságról. Látnunk kell, és a tanulságát mindig szem előtt kell tartanunk, hogy a politikai támogatás (megszállás) jószerivel ellehetetlenítette a mozgalmat, melynek céljai, a közösségépítés és -fejlesztés, gyakorlatilag majdnem minden korosztályt elérte, és mely országos méreteket öltött. És hogy a tanulság miatt nagyon fontos, egy másik gondolatot idézek: „Elmulásának igazi vesztesei a mai gyerekek, akiknek túlnyomó többsége, ha keresne sem találna közösséget, amelynek védelmét, támogatását bírhatná, amelyben képességeit kibontakoztathatná, hiszen ma az összes magyar gyermekszervezet is csak a gyermektársadalom töredékét, kevesebb, mint 5 százalékát éri el.”

A tanulmánykötet mellékletében olvasható *Herczog Mária* egy megvalósíthatósági tanulmánya, mely a FESP „Gyermek Unió” programjának keretében készült, célul kitűzve a gyermekeket sújtó egyenlőtlenségek csökkentését. A Gyermek Unió által képviselt elvek azt célozzák, hogy a „gyerekeknek hozzáférést biztosítson a magas minőségű és inkluzív, befogadó kisgyermek-kori nevelést és gondozást szolgáló ellátásokhoz. Csökkentse a strukturális egyenlőtlenségeket a munkaerő-politikán és a szociális biztonságon keresztül. [...] A megvalósíthatósági tanulmány felvázolja a jelenlegi magyarországi helyzetet annak érdekében, hogy vitaalapot teremtsen a lehetséges és szükséges átfogó, interdiszciplináris, interszektoriális szakpolitikák kialakításához, amelyek komplex módon kezelik a kisgyerekek és családjaik szükségleteit és az ezekre adandó válaszokat, kiemelt figyelemmel a szegénység és a hátrányos helyzet generációkon átívelő ördögi körének megtörésére.” Az oktatási rendszerre vonatkozó, gyökeres átalakítást sürgető tanulmányok mellett ez a másik legfontosabb probléma, aminek ma Magyarországon a mindenkori kormány fókuszában kellene állnia. Nincs ott. Ehhez ideje valamilyen módon viszonyulnunk.

Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest, 2022.

Ercse Krisztina

Csermely László (szerk.):

A nyíregyházi erdőszori iskola tanárainak arcképcsarnoka

Az év végén fontos kiadvány érkezett a Magyar Pedagógiai Társaság postájába. Raffay Zoltánné tagtársunk küldte el a címbe foglalt kötetet. A szerkesztőbizottság tagja – mint többen is – híd-szerepet töltenek be a híres debreceni, földesi professzor nevét viselő egyesület és társaságunk között. Ez az egyesület immár több mint 20 éve végez egyéb teendői mellett pótolhatatlan munkát: *Pedagógusok arcképcsarnoka* címmel eleinte a szűkebb régió, később az ország egész területén működött jeles pedagógusok jól dokumentált biográfiáit adja ki reprezentatív kötetekben. (Szimbolikus, hogy az első kötet kezdeményezése óta a borító grafikája az egykori, Báthory Zoltán nevével fémjelzett *Pedagógiai Lexikont*, illetve a *Pedagógiai Ki kicsoda* látványát idézi.) Nos, a szerkesztő(k) ebből az arcképcsarnokból válogatták ki a 2021-ben 65 esztendő, Apáczai Csere János nevét viselő intézmény csaknem 40 egykori munkatársának életrajzát. Egy ma is virágzó, falain túl is nagy hatást gyakorló intézmény hagyományai, világa tárul fel a portrékban s a kísérő dokumentumokban. Méltó emlék! A szakma

önbecsülésének – és hatékony „marketingjének” – szép példája. Örömmel tölt el, hogy a Magyar Pedagógiai Társaság is szerény arányban ugyan, de a szponzorok közt található.

Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület, Nyíregyháza, 2021.

Trencsényi László

Folyóiratok

Dióhéjban az Új Pedagógiai Szemle 2022-es évéről

A 2022. évi 72. évfolyamától kezdve az ÚPSz folyóiratnak és szerkesztőségének a Miskolci Egyetem ad otthont. A munkatársak feladata, illetve a lap küldetése ebben az évben sem változott.

Évi első számunk – szimbolikusan, de mi mást tehetünk manapság – az iskolai autonómiáról szóló virtuális beszélgetéssel indult. A tavalyi évkönyvben a „sokféle módon meggyötört társadalom” kifejezéssel éltünk – ez a fókusz, illetve a fókusz szükségessége mit sem látszik veszíteni érvényéből, sőt, a direkt tematizálásokon túl egyre gyakoribb felködlése is nyilvánvaló a szövegekben. Lapszámainkban – általában hosszán elemző, részletekbe menő szövegekben – szó esett a demokratizálás tanulói fogadtatásáról; „nehéz” gyerekeket befogadó iskoláról; a háború tükrében átgondolni szükséges történelemtanításról; az állampolgári nevelés mulasztásairól; negatív gyermeki élmények és szenvedélybetegségek összefüggéséről; vagy épp a tanárszakos hallgatók fogyatkozásáról. Szó esett a Covid19 járvány alatti online oktatás újabb tapasztalatairól és e tapasztalatok generálta ötletekről, meglátásokról, illetve innovációkról; a környezeti nevelés német irodalmi fejleményeiről; a klasszikus irodalom és a művészfilm magától értetődő, figyelemre mégis alig méltatott iskolai lehetőségeiről; miközben régi pályakép, terminológiai kérdések, vagy épp a mai oktatáspolitikai régi időkkel való párhuzama is elő-előkerült egy-egy írásban. És lényeges: sokféle szabadság lehetőség körvonalazódott. A holisztikus nyelvtanulása, egy valóban modern, szeretetteljes didaktikáé, a mentortanároké az informális tanulásban, vagy épp gimnazisták valóban színházzá váló színjátékáé.

Az évfolyam utolsó száma egyfajta „tematikus” lapszámként készült: a benne megjelenő írások a Miskolci Egyetemen dolgozó neveléstudományi szakemberektől érkeztek. Változatos, láttató, az Egyetem égisze alatt a jelenben folyó közösségi történésekbe bepillantást kínáló, élő és közvetlen hangú lapszám született, amelynek nemcsak elkészültében, hanem készülésében is sok öröm volt.

Az ÚPSz 2022-ben is megmaradt kritikai folyóiratnak, s jövőjét is kizárólag ilyen formában, azaz autonóm műhelyként képzeli el.

Földes Petra és Veszprémi Attila

A Kisgyermek szakmai folyóirat

Eltelt egy újabb év. Egy folyóirat évertékelője arról szól, hogy az elért eredményeket összegezzük, és beszéljünk a nehézségekről is. Azt gondoltuk, talán jobb év lesz 2022, mint volt 2021. De nem így történt! A járvány 2022 elején még mindig tartott, és még ennél is rosszabb történt! Egy szomszédos országban 2022. február végétől háború zajlik, és ez minden magyar emberre érzelmi hatással van.

A 2022-es év újságszerkesztés terén „kicsit nagyon” nehezen indult be! Cikkek érkeztek, de valahogy a betegségek, a változások és félelmek jelenléte bizonytalanságokat jelentett a mindennapokban. Ilyen még nem fordult elő, hogy az évi első lapszám a nyár végén jelent meg! Ebben a számban a múlt – jelen erősen érezhető az írások tartalmában. A háború elől menekülő gyerekek foglalkoztatásával kapcsolatban érkezett egy cikk (Kosztel Krisztina: *Szubjektív beszámoló – Menekült gyermekek foglalkoztatása a Hotel Intercityben*).

Folytattuk az előző évben megjelent írásokat a „Nevelés – Érték – Minta” rovatunkban.

Kocsis Péter: *Óvoda a Partiumban – Ákos településről 2. rész*, ami képet adott az ott élők életéről, körülményeiről. Szakács Sándorné Várvari Tünde: *A játék és a gondolat szabadsága befejező 3. rész*. Új megvilágításban mutatták be mai világunk hatásainak és megvalósítási módjainak oldalait Kubinger-Pillmann Judit írásai: *A digitális történetmesélés lehetőségei kisgyermekkorban 1. részében*, ami folytatódott *A digitális történetmesélés lehetőségei kisgyermekkorban 2. részben*. Sziráki Anna: *Miért gyűjtöttem finommotorikus készséget és szociális készségeket fejlesztő ötlettárat óvodai csoportom részére? 2. része saját munkájának eredményeiről számolt be*. Egyik szerkesztőnk sorozatot indított, mely olvasható a 2. és a 3. lapszámában: Farkas Annamária: *Tippek szülőknek, nagyszülőknek – Játékos fejlesztés óvodáskor előtt*. Alternatív ötletekről ír Kóra Zsuzsa: *Freinet-technikák sikerei hazánkban c. írásában*. Mindezek a tartalmak az elkötelezett pedagógusok gyakorlati tapasztalatairól szólnak, és hozzájárulhatnak a helyi innovációs tevékenységek továbbfejlesztéséhez. Az apák megnövekedett szerepvállalását kutatta Mikula Pálma: *Az apa szerepe a családban és a gyermek életében, valamint a családi rituálék tekintetében 1. és 2. részében*. A családdal való partnerkapcsolatunk fontossága miatt tartjuk a témát igen lényegesnek. Beszélünk kell erről is.

„Zöld Oldalak” rovatunkban olvasható írások a legújabb információkat hozták az életünkbe, és adjuk tovább olvasóinknak, hogy bekerüljenek a nevelőmunka folyamataiba a legfrissebb tennivalók, elvárások. Életünk körülményeinek változásai igénylik az életvitelünk változásait is. Ajánlott cikkek: Bakosné Lunáček Judit: *Reflexiók az „Újszerű tartalmak a fenntarthatóságra nevelésben a Zöld és leendő Zöld Óvodák számára” című akkreditált továbbképzésről*, Dupákné Gecse Adél: *Új továbbképzés a Zöld Óvodai tevékenységtartalmak fejlesztéséhez, valamint*

a 3. lapszámban Villányi Györgyné: *Ötlettár a Fenntartható Fejlődési Célok szolgálataiban*. Folytatjuk a témák ismertetését a következő lapszámokban.

Hírt adtunk a fájó veszteségeinkről, örömeinkről, a kitüntetettekről is a lapokban. Különösen megindító volt egy visszaemlékezés Pázsikné Szilágyi Gabriella: *Félbeszakadt barátság, ki nem beszélt emberi történet* című cikkében. Fájó veszteségeink közvetlenül lapunkat is érintette: Liptai Gabriella, munkatársunk, az újság nyomdai tördelője, szerkesztője távozott körünkből súlyos betegsége következtében. Kiváló szerkesztőként segítette a munkánkat, sokat tanultunk tőle. Köszönjük az együtt töltött éveket.

A bölcsődei munka jeles alakjairól szóló könyvről, jelentős szerepvállalásokról, valamint a nyugdíjas éveiket hasznosan töltő, gazdag értékeket létrehozók eredményeiről is érdemes beszámolni: *Meseország miniben – Kőrös Márta egy dioráma kiállításáról*. „A fonákja” könyvajánló Trencsényi László: *Bölcsődei szakemberek életútja, önvallomása – Vokony Éva könyvajánló*. A szakmai információáramlás ebben az évben is előtérbe került, és továbbra is a gyermekek érdekének képviselője mindenek felett volt a meghatározó. Verba Attiláné: *Akikért most a harangok szólnak* cikke a 3. lapszámban a magyar óvoda mostani állapotáról ír.

Annak ellenére, hogy a szerkesztőség ebben az évben sem tudott jelenléti összejevetel formában találkozni, néhányan teljes erőbedobással végeztük munkánkat. Pótolni fogjuk a hiányzó 2022. évi lapszámot, a 4. és 5. szám összevonásával! Sajnos az infláció elérte lapunk nyomdai költségeit is. Terveink között szerepel, hogy a nyomdai árak növekedése miatt csökkentjük a lapszámok vastagságát, és *A Kisgyermek szakmai folyóirat Melléklete* címmel küldjük e-mailben az újságban szereplő teljes cikket azoknak, akik előfizetik a lapot. Így az újság előfizetése nem változik. Ezzel párhuzamosan *A Kisgyermek* szerkesztőségének megerősítésére és megújítására is szükség van 2023-ban. Előfizetőink között sok a bölcsőde, és minden olyan felsőoktatási intézmény könyvtára szerepel, ahol óvodapedagógus és kisgyermeknevelő képzés folyik. Ennek nagyon örülünk, ez ad erőt a megújításra, és a munka folytatására.

Villányi Györgyné Jutka

Néhány kuriózum a 89 évesen elhunyt soproni tagtársunk, Légrádi Imre tanár úr hagyatékából

In memoriam Légrádi Imre (1933–2022)

„Vak dióként dióba zárva lenni / s törésre várni beh megundorodtam.”

(A Babits Mihály-idézet egy
Szabó Miklósnak készített ajándékán áll.)

Csendben, ahogy élt közöttünk, úgy távozott kollégánk 2022. március 17. éjszakáján a földi életből. Ahogy mindig kívánta, átaludt az örökkévalóságba. Tragédiákkal, küzdelmekkel teli, de harmonikus és gazdag életet hagyott maga mögött. Az előbbieket teljes egészében csak életrajzi interjúkból tudtuk meg, maga nem beszélt róla.

Kis szigetként állt Ágfalva és Sopron között a 17-es vasúti őrház, amelyben Légrádi Imre nevelkedett egy háromgyermekes család legkisebbjeként. Tehetségét tanárai korán felismerték, és ő hálával emlegette az Isteni Megváltó Leányai elemi iskolájában tanító nővéreket, bencés gimnáziumi tanárát, Kuczoghi Marcellt, és liceumi osztályfőnökét, Tóth Ferencet. Nemcsak eszességével tűnt ki gyerekkorában, de folyton fúró-faragó, alkotó kezűgyességével is, amelyet később a kísérleti eszközök készítésében kamatoztatott (*Helyi Téma*).

Az első tragédia életében az volt, amikor 1945. szeptember 15-én a dolguk végeztével hazatérő családtagok lakásukat feldúlva, a családfőt pedig, lőtt sebbel a homlokán, holtan találták (Lovas, 100. o.). Az elárvult kis család ekkor Bánfalvára költözött egy szerény albérletbe.

Érettségi után az ELTE fizika–matematika szakán kezdte meg tanulmányait, amelyet 1956 tavaszán fejezett be. Ekkor feleségül vette évfolyamtársát, a soproni Haracsi Lenkét, és közösen kezdték meg új életüket, amelyben később két leányt neveltek, Lenkét és Esztert.

Sopronban azonban nem volt betölthető állás, ezért Csornán kezdett tanítani, naponta oda-vissza utazva. Néhány év elteltével sikerült a Soproni Kellner Sándor Általános Iskolába kerülnie. A végső állomást és életének meghatározó munkahelyét a Széchenyi István Gimnázium jelentette. Tanári munkája itt teljesedett ki, a neves gimnázium diákjai között. Jó érzéssel töltötte el, hogy együtt dolgozhatott volt tanárával, a humanista lelkületű Tóth Ferencsel, és

tehetséges egykori tanítványával, Kopik Istvánnal, valamint feleségével, Lenkével, aki nem a szakját tanította, hanem az iskola könyvtárát gondozta.

Légrádi Imre meghatározó személyisége volt az iskolának. Bármilyen munkát végzett, azt pontosság és kötelességtudat hatotta át. Szaktárgyait mindenki által érthető módon tanította. Kísérleteit Öveges professzorhoz hasonló lendülettel mutatta be, és ezek meglepő és elmés voltával gyakran lenyűgözte diákjait. (Mi, más szakos kollégák, ezt a szalagavató ünnepségek műsorainak a tükrében élvezhettük.) Amikor 1986-ban a pártállam sajtója bagatellizálta a csernobili atomkatasztrófa tényét, Légrádi kolléga elsők között mutatta ki a fizikaszertárban a tanulók cipőtalpáról leperszívózott anyag magas értékű sugárzását. (Nem is maradt következmények nélkül az eset...)

Személyiségét finom humor, csendes visszafogottság jellemezte. Csak két esetről tudok, amikor vulkanikus erővel nyilvánította ki erkölcsi kérdésben a véleményét.

Nyelvi leleményekben utolérhetetlen volt. A fizika napján munkaközössége tagjait Ein Stein feliratú, Einsteinre utaló feliratos kövekkel lepte meg. A szovjet gazdasági reform évében, 1985-ben, az Imre napi asztalon sós pere(c)sztrojka várta a vendégeket.

Diákjaihoz és tanártársaihoz patriarchális érzülettel kötődött. Ha új kolléga érkezett, ő ment oda hozzá, bemutatkozott, üdvözölte, így oszlatva zavarát. Osztályfőnökként a végzősöknek személyre szabott kis ajándékot: egy idézetet vagy anagrammát adott.

Széles körű műveltségével főként magasodott. Kiváló nyelvérzéke volt. Jól beszélt az orosz, a német nyelvet, és magas szinten volt járatos a latinban. Érdeklődése, a szaktudományon kívül, kiterjedt az irodalom, a nyelvészet és a helytörténet területére. Az utóbbi témában tanulmányt írt többek között az ágfalvi telepesekről, a soproni kapuk kerékvető köveiről, a Lóvér és az Erzsébet kert régi nevének lehetséges eredetéről (*Sopron Anno*).

Tevékenysége hamar túlterjedt a város és a megye határain. Tisztelet övezte szakfelügyelőként, és országosan ismertté vált neve a *Fizikai Szemle*, a *Fizikatanítás* és a *Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok*ban megjelent több mint 40 cikke alapján.

25 éven át vett részt az Országos Tanulmányi versenyek szakbizottságának munkájában. Tagja volt a Soproni Kitaibel Társaságnak és a Magyar Nukleáris Társaságnak. Ebbeli tisztségében az 1970-es években részt vett egy Finnországban tartott tudományos ülésen, ahol angol nyelven előadott korreferátumáért egy ködkamrát kapott. Ezt az iskola fizika szertára őrizte.

Négy könyve jelent meg: *Magfizikai kísérletek* (Bp., Műszaki Könyvkiadó, 1985), *Atomfizikai feladatok* (Bp., Műszaki Könyvkiadó, 1986) és *Magfizikai feladatok GM csővel* (Bp., Műszaki Könyvkiadó, 1987) címmel. Társszerzőként pedig több könyv írásában közreműködött.

Munkásságát számos elismerés övezte: Mikola Sándor díj (1984), Apáczai Csere János díj (1992), Szilárd Leó díj (2000), Rátz Tanár Úr Életmű díj (2007), 2012-ben pedig Sopron város díszpolgára lett.

Felesége 2002-ben bekövetkezett halála után Légrádi Imre szárnyaszegett lett. Az egykori tájfutó vándorként járta a város utcáit, amíg a Covid-járvány bezárt-sága ettől meg nem fosztotta. Hallása, látása megromlott. Ez erősen akadályozta a kommunikációját. Az Ikva Idősek Otthonának lakójaként halt meg. Temetésén nem szólt zene, csend ölelte át a résztvevőket. Sokan hiányolták, hogy iskolája nem búcsúzott el közmegebecsülésnek örvendő tanárától, illetve „feltétel nélkül szeretett városa” a díszpolgárától.

Források:

Légrádi Imre: *Soproni Téma*, 2012. december 19.

Lovas Gyula: *A bakterház*. Vasúthistóriai Könyvek. MÁV Zrt. 2003.

Pluzsik Tamás: *Mit jelent soproninak lenni?*

Sopron Anno – Sopron első helytörténeti honlapja

Baranyai Lenke

Halak dolgában

(Légrádi Imre magyarázata)

Dirac elméletével az ELTE filozófia szakán találkoztam, és magyar-történelem szakos tanár lévén, nem kis fejtörést okozott. Így sűrűn kértem kollégám, Légrádi Imre segítségét. Imrével több évtizedes munka kötött össze a Soproni Széchenyi István Gimnáziumban. Ennek során megismertem türelmes magyarázatait, amelyeket világos logika szőtt át, és sajátos humora fűszerezett. Fizikavizsga előtt kerestem meg őt a Dirac egyenlettel, amelynek magyarázatát kéziratban adta át nekem. Örömmel osztom meg ezt, mint sajátos képet, volt tanártársamról.

Paul Adrien Maurice Dirac (1902–1984) Nobel-díjas angol fizikus, a kvantummechanika egyik megalapítója volt. 1928-ban megfogalmazott híres egyenlete alapján arra a következtetésre jutott, hogy léteznie kell egy antirészecskének, amely az elektron pozitív töltésű párja. Ezt 1932-ben Carl David Anderson (1905–1991), amerikai kísérleti fizikus igazolta is. 1936-ban Nobel díjat kapott érte.

A Dirac egyenlet felvezetése így szól:

Három halász halászni indult a tengerre. Rájuk esteledett, ezért kikötöttek egy szigeten. Az egyik halász korán felébredt, három részre osztotta a halak

tömegét. Egy megmaradt, azt a tengerbe dobta, majd elevezett. A másik halász ugyanezt tette, amikor felébredt, nem tudva az előző osztásról, megint egy hal megmaradt. A harmadik szintén elvégezte a műveletet, és eldobta a maradékot. Dirac kérdése az volt: Hány hal felelt meg a műveletnek? A válasza pedig ez volt: mínusz két hal. Mivel hétköznapi gondolkodással nehéz a mínusz halat elképzelni, Légrádi kollégához fordultam. Magyarázatát az alábbiakban közlöm, kéziratok formájában.

B. L.

Halak dolgoiban...

Aki tegnapjára jött fel, talán y számú halat. Látja, hogy $y-1$ new tudja három egység része ontani (egész halakban gondolkodva), mint eldobt egyet. Marad előtte $y-1$ hal. Ennek egyharmadát elviszi magának, s otthagy $\frac{2}{3}(y-1) = x$ darabot. x halat egész számú. (Aki ismeri az éjszaka történetét, az tudja, velünk együtt, hogy ez az x darab hal már a rivályaé...)

Nézünk, hogyan osztanak azok, akik éjszaka leléptek a vizikül:

Aki másodiknak jött, az hagyta ott maga után az y darab halat, ~~lelt~~ $\# G$, amikor aludni felelt, haladt maga mellett, mondjuk, z darab halat (meg egy halat, de ez nem fontos). Látván, hogy egyet el kell dobni, hogy egész halakkal tudja rigaságosan osztakodni, egyet eldobott, maradt $z-1$ hal, elvete a harmadát, s otthagyta kétharmadát, így lett $y = \frac{2}{3}(z-1)$

Aki legelsőnek kell fel - s hozzá hozzá, hogy orul hagyta ott őket - , az

5+eg. gyöngyökkel a teljes fogás-
szám, s száma halban.

Mintán kézszeredék eldört egyet
(az is lehet, hogy a csónakba dobta,
és nem a vízbe...), hogy három
egyenlő részre tudja osztani a mara-
dékot, maradt előtte $s-1$ hal.
Felkapta egyharmadát, s ottmaradt
 $\frac{2}{3}(s-1) = x$.

Nézünk csak, hogyan is függ össze
a teljes fogással, az s -vel az a mara-
dék, amelyet a jóhisemű és jóvaló
harmadik Santiago bizony a virályok
predájával hagyott ott, az az x hal.

$$\begin{aligned}x &= \frac{2}{3}(y-1) = \frac{2}{3}\left(\frac{2}{3}(z-1)-1\right) = \frac{2}{3}\left(\frac{2}{3}\left(\frac{2}{3}(s-1)-1\right)-1\right) = \text{Jóhisemű} \\ &= \frac{2}{3}\left(\frac{2}{3}\left(\frac{2s}{3}-\frac{2}{3}-1\right)-1\right) = \frac{2}{3}\left(\frac{2}{3}\left(\frac{2s}{3}-\frac{5}{3}\right)-1\right) = \frac{2}{3}\left(\frac{4s}{9}-\frac{10}{9}-1\right) = \\ &= \frac{2}{3}\left(\frac{4s}{9}-\frac{19}{9}\right) = \frac{8s}{27}-\frac{38}{27} = \frac{8s-38}{27}\end{aligned}$$

Csak az elejét, meg a végét nézve

$$x = \frac{8s-38}{27}, \text{ illetve ha } s\text{-re vagyunk}$$

kiváncsiak x függvényében, akkor

$$27x = 8s - 38$$

$$27x + 38 = 8s \quad s = \frac{27x + 38}{8}$$

szelvé, sárga halat, amely egy pozitív ②
hal — és !!! ottlétevel egy negatív
halat semlegesít, azaz teljesen sárgá-
vá teszi a keltartómatok azt a részét,
ahol van, vagyis úgy látjuk, mintha
ott nem is lenne hal (azért van pontosan
beleillettne a helyére!) — eldobjuk,
és megjelenik helyén a harmadik ne-
gatív hal.)

A -3 halat (vagy három negatív halat)
elontka: $(-1) + (-1) + (-1)$. Elvitt egy részt,
maradt -2 hal.

A második halon ismét eldöntött egy
halat, lesz -3, elontka: $-1 - 1 - 1$,
elvitte részt, maradt -2.

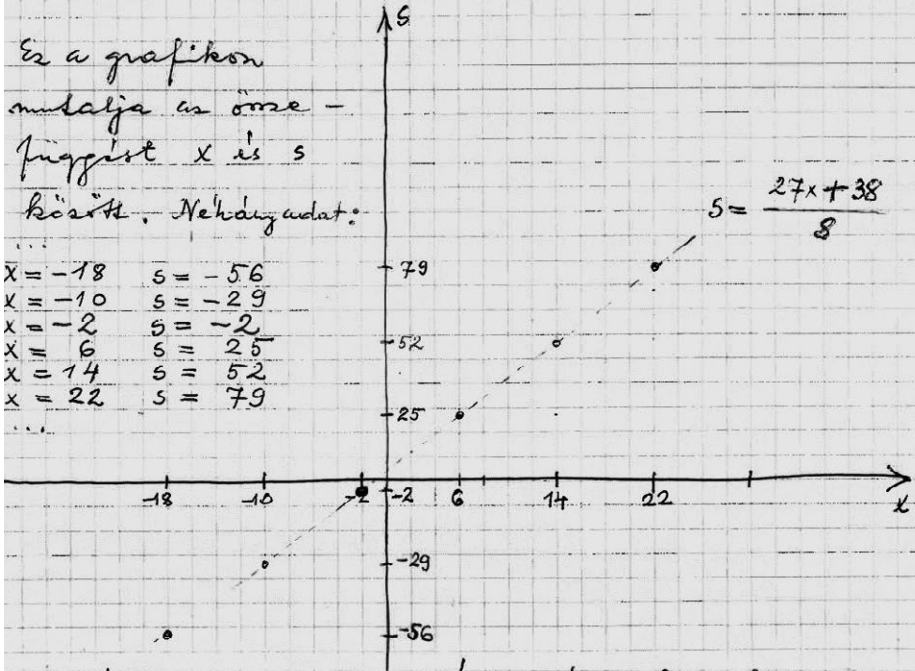
A harmadik negatív végigcsúszta,
és maradt a sárga példány -2 hal.

New sárga mentak vele (hacsak
nem negatív sárga voltak ...).

És a grafikon
mutatja az össze-
függést x és s

között. Nehézségadat:

$x = -18$	$s = -56$
$x = -10$	$s = -29$
$x = -2$	$s = -2$
$x = 6$	$s = 25$
$x = 14$	$s = 52$
$x = 22$	$s = 79$

x és s csak egyszerűsített lehet, de
nagyon megtelelenül azok szétválasztásán
van köztük és előbb kapjuk $s = \frac{27x + 38}{8}$
összefüggés szerint.

Például: Ha a szibilyoknák megma-
radt 6 darab hal, akkor a három halder
közösén 25 halat fogott. És a 25 hal levert
a tartóban, amikor az első halder bűnös
mondott (azaz, éppen hogy nem mondott bűnös)
először egyet, maradt 24. Három egyenlő
lehetőségű kupacba osztotta: $8 + 8 + 8$. Előtte
az egyik 8-as kupacot, maradt 16.

A második eleműs ebből először
egyet, maradt 15. Három négyesbe osztotta:

Ezért hát, kedves Kolléganóm,
ha egyszer majd halászni menne,
két társával együtt csónakra kelve,
ám Fortuna asszony önöket mégsem szeretné,
és szákmány nélkül egy piciny szigetre vetné ...
- Ne ejtse el reményét ! -
Mert meglehet, hogy a huncut Poszeidon,
vizasztalásul, az éj leple alatt,
a fővenyre két negatív halat kirak ...

S ha két társa reggelre kelve
azon töprengne, hogy' osztózzanak,
Ön csak kacérgon rajtuk, s jusson eszébe DIRAC !

Üdvözléssel
Lé!

Légrádi Imre

Ugyan miért nevezzük a nevelésügy történetének e feszültségekkel, olykor drámai szakításokkal teli esztendejét a *szinergiák évének*? Vajon jogos-e, hogy egy – patinás, százados tradíciókkal ékesített, létszámában, szervezettségében válságokkal dacoló jelentős – szervezet, egy civil szervezet saját történetéről, szervezeti megéléseiről nevesítsen egy évet?

Vagy talán az a hit vezérelte a szerkesztőt, amikor címet adott az Évkönyvnek, hogy a fent jellemzett szervezet hatása átsugározhat a megtépázott nevelésügy egészére? Együttműködésre, koordinációra készíten más pedagógusközösségeket, műhelyeket és testületeket, és közös reflexiókat, együtt gondolkodást, netán közös akciókat generál? Reménykedünk abban, hogy a példás rendbe szedett szervezeti tevékenységünk tartalmi és formái bármely pedagógus közösséghez tartozó olvasóink számára mintaként, vagy legalábbis épülésükre szolgálnak.

Számunkra mégiscsak az a fontos, hogy e nehéz helyzetben a Magyar Pedagógiai Társaság, fel nem adva a réges-régi alapszabályában foglalt azon működési princípiumát, hogy elsősorban tagozataiban és szakosztályaiban „él”, a fennmaradását, a „túlélését”, sőt a fejlődését annak köszönheti, hogy e szervezeti egységei összekapaszkodtak. Közös témákat, mondanivalót, helyszíneket és „közönseget” kerestek – s így szólították meg a „szakmát” a nevelésügy fontos kérdéseiben.

Hogy milyen sikerrel és hatékonysággal sikerült mindez? Ennek megválaszolását az olvasóra bízunk.

Trencsényi László

